

הישיבה המאתיים-וארבעים-ותשע של הכנסת השישית

יום שני, ו' שבט תשכ"ח (5 פברואר 1968)
ירושלים, הכנסת, שעה 16.00

א. הבעת צער למשפחות הצוות של הצוללת „דקר” ולחיל הים

של צער עמוק שגורם לנו אי-יכולת נפשית לקיים השנה, בשבוע הבא, את המסיבה המסורתית של ט"ו בשבט. ט"ו בשבט הוא יום כינונה של הכנסת הראשונה. פה אחד החלטנו לא לקיים השנה את המסיבה.

היו"ר ק. לוז :
אני פותח את ישיבת הכנסת.
אנחנו משתתפים בצערן העמוק של משפחות הצוות של הצוללת „דקר” ובצערן של חיל הים.
בישיבת היושב-ראש והסגנים הובעה הרגשה כללית

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

החלטות בדבר אישור הוראות: 1. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת) (הוראת שעה מס' 43), תשכ"ח-1967; 2. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת) (הוראת שעה מס' 46), תשכ"ח-1967; 3. בצו הבלו על כהלים מפוגלים (שינוי תעריף), תשכ"ח-1967; 4. בצו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 6), תשכ"ח-1967.
כן הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת העבודה בעניין השביתה ב„ארגמן” ומדיניות פיזור האוכלוסיה.

היו"ר ק. לוז :
נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
מ"מ מזכיר הכנסת ת. ליאור :
ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:
לקריאה ראשונה מטעם הממשלה: חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 5), תשכ"ח-1968.
לקריאה שניה ושלישית: חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 7), תשכ"ח-1968, - שחזר מוועדת הכספים.

ג. שאילתות ותשובות

ד. אם התשובה חיובית, אילו צעדים נקט או אומר לנקוט כבוד ראש הממשלה נגד עורכי העתון „ניצוץ” על שפגעו בבטחון המדינה, בזה שהציגו את הקריקטורה לפני סופר „ניו-יורק טיימס”?

ראש-הממשלה ל. אשכול :
לשאלה א': העובדות נכונות, חוץ מכך שאין לנו ידיעה בדוקה כיצד הגיעו הפרטים לידיעת סופר ה„ניו-יורק טיימס”.
לשאלה ב': התשובה חיובית.
לשאלות ג' וד': תשובותי לשאלות א' ו-ב' פוטרות אותי לפי שעה מלענות על יתר השאלות.

2. דברי הרמטכ"ל על פעולת סמוע

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום י"ז באדר ב' תשכ"ז (29 במארכ 1967) :

כפי שנמסר בעתוני יום א', 26 במארכ 1967, הצהיר הרמטכ"ל, רב אלוף יצחק רבין, בהרצאה שנשא ביום שישי במועדון ההנדסי בתל-אביב, כי הביצוע בפעולת סמוע לא חרג מן התיכנון.

מאידך גיסא, טען שר-החוץ מר אבא אבן, בראיון שפורסם זמן-מה לאחר הפעולה ב„דיילי אקספרס”, כי הפשיטה לבשה ממדים גדולים הרבה יותר ממה שתוכנן.

היו"ר ק. לוז :
נשמע עכשיו שאילתות ותשובות.

1. קריקטורה בעתון הסטודנטים „ניצוץ”, שנפסלה על-ידי הצנזורה

חבר-הכנסת ש. י. גרוס שאל את ראש הממשלה ביום י"ט באדר א' תשכ"ז (1 במארכ 1967) :

בעתונות היומית פורסמה ידיעה, שהצנזורה פסלה פרוסום של קריקטורה מסוימת בגליון האחרון של עתון הסטודנטים „ניצוץ”, בנימוק שיש בה משום פגיעה בבטחון המדינה.

עורכי העתון לא השלימו עם הפסילה של הצנזורה, ובמאבקם על היתר הפרסום של הקריקטורה הגיעו, בין היתר, גם לסופר העתון „ניו-יורק טיימס”, והטיחו לפניו את טענותיהם תוך הצגת הקריקטורה, דבר שעלול כמובן להביא לפרסומה בעתון בחוץ-לארץ.

הנני מתכבד לשאול את כבוד ראש הממשלה :

- האם נכונות עובדות אלה?
- אם כן, האם הצנזור שפסל את הקריקטורה פעל במסגרת החוק ולפי ההוראות מטעם שר הבטחון?
- אם התשובה שלילית, מדוע לא יתן הוראה לפרסם את הקריקטורה בטרם תראה אור בעתון בחוץ-לארץ?

שאלתי היא:

האם הביצוע בפעולות סמוע חרג מן התיכנון, או לא?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

הנני מפנה את השואל לדברי שר החוץ בכנסת בנושא זה ביום 6 בדצמבר 1966, בתשובה להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת בגין.

היו"ר ק. לוי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אדוני ראש הממשלה. מכיוון שעברה שנה מאז הוג' שה השאלתה הזאת ובינתיים יש בידנו עדויות ומסמ' כים הנוגעים לדבר, האם אדוני ראש הממשלה מוכן לק' בוע היום שפעולות סמוע היתה טעות, כי הפכה את חוסיין לעבד נרצע לנאצר, עם כל התוצאות הנובעות מכך?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

אני מסופק אם זאת שאלה נוספת. אבל אם היושב-ראש חושב שכן, אשיב על כך.

היו"ר ק. לוי:

השאלה לא הגיעה לאוזני.

ראש-הממשלה ל. אשכול:

אינני חושב.

3. פעולות לקראת התיישבות בשטחים המשוחררים

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את ראש הממשלה ביום כ"ד באב תשכ"ז (30 באוגוסט 1967):

כבוד ראש הממשלה מתבקש להשיבני:

האם נעשו פעולות לקראת התיישבות יהודים באזור דים ששוחררו על-ידי צבא הגנה לישראל במלחמה האחרונה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

הנושא נמצא בדיון מתמיד בוועדת החוץ והבטחון, המקבלת דיווח שוטף בנדון.

4. הרשויות הממשלתיות המטפלות בענייני השטחים המוחזקים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום י"ז באלול תשכ"ז (22 בספטמבר 1967):

1. כמה רשויות ממשלתיות מטפלות בענייני השטחים הכבושים?

2. מהו תחום טיפולה של כל רשות?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

פרט לממשל הצבאי, מופעלות כל הרשויות הממשל-תיות גם בשטחים המוחזקים, כשהן כפופות או מתואמות על-ידי הממשל הצבאי. כל אחת מרשויות אלה פועלת בהתאם לסמכויותיה ובמסגרת תפקידה הרגילים.

היו"ר ק. לוי:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

בשאלתה שלי מדובר על שטחים כבושים ולא מוחזקים. בלוח כתוב...

היו"ר ק. לוי:

למי אתה מפנה את השאלה?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
זאת הערה לכבוד היושב-ראש.

היו"ר ק. לוי:

אין לך אפשרות להפנות שאלה ליושב-ראש.

5. דברי שר החוץ בפני מועצת אירופה בסטראסבורג על שיתוף-פעולה אפשרי עם ירדן

חבר-הכנסת א. בן-אליעזר שאל את ראש הממשלה ביום ו' בתשרי תשכ"ח (10 באוקטובר 1967):

סוכנויות הידיעות הבינ-לאומיות הפיצו ידיעה אשר נתפרסמה בעתונות ביום 28 בספטמבר 1967, כי שר החוץ בנאומו בסטראסבורג, בפני מועצת אירופה, הציע, בין השאר, את מיווג נמלי אילת ועקבה ואת פירוז חצי האי סיני, תוך הכנסת משקיפי או"ם לשטחו.

אי זלאת אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיבני:

א. האם הידיעה נכונה?

ב. אם אמנם הציע שר החוץ הצעה זו, האם היתה זו הצעה על דעת הממשלה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה א': בנאומו בסטראסבורג לא התייחס שר החוץ לגורלו של חצי האי סיני. בתשובה לשאלה בדבר שיתוף-פעולה אפשרי בעתיד בין נמלי אילת ועקבה, השיב שר החוץ לאמור: „הדיון על בעיות אלה נתון כמובן בסימן שאלה גדול, והוא, אם ניתן להקים יחסים נורמליים באזור. הבעיה המזרח-תיכונית היא — הצורך ליצור רצון לחיות יחדיו במדינות ריבוניות. רצון זה טרם נתג' לה לעין. העניין המרכזי הוא אם רצון זה יוכיח את עצמו. ברגע שתחלטנה מדינות המזרח התיכון לחיות יחדיו כמדינות ריבוניות בתוך האזור, הרי האופקים הנפתחים לפני פיתוח כלכלי הם כמעט בלתי-מוגבלים, ובתוך מסגרת זו הייתי משיב תשובה חיובית לשאלה שנשאלה.“

שר החוץ המשיך ואמר, ואני מצטט: „הרי זה טבעי וגורמלי שבשני מקומות יהיה שיתוף-פעולה דו-לאומי: א. בניצול משותף של המקורות המינרליים של ים המלח, שיש לו גבול הן עם ישראל והן עם ירדן. ב. כן נדמה לכל מי שהיה שם, כי בלתי-טבעי לראות מפעלי פיתוח נפרדים של שני נמלים, אילת ועקבה, שביניהם פחות מקילומטר אחד. ויהיה זה טבעי, בתנאי שלום, כי יבוצע מפעל פיתוח משותף של נמל שייצור בקצהו הצפוני של ים סוף מרכז מסחרי ותעשייתי חשוב.“

לשאלה ב': העמדה הזאת תואמת את העמדה העקרונית של הממשלה.

6. השימוש במונח „הגדה המערבית“ בפי דוברי הממשלה

חבר-הכנסת א. שוסטק שאל את ראש הממשלה ביום ו' בתשרי תשכ"ח (10 באוקטובר 1967):

שרי הממשלה, דובריה, ועקבותיהם העתונות, משתמשים במונח „הגדה המערבית“ לציון האזורים ששוכנו בדרום במלחמה מן הכיבוש הירדני. השימוש במונח זה לגבי

הרצאה, בשמו ולא בשם הממשלה, בנושא השלום בין ישראל וארצות ערב והדרכים להשגתו. היתה זו הרצאת הסברה בעתון עתונאים, ולא הודעה מדינית בשם הממשלה. כעזונות התפרסמו ציטוטים חלקיים מתוך ההרצאה והתשובות לשאלות, דבר שנתן, לדברי השר, משמעות שונה מזו שהובנה על-ידי אלה שהקשיבו להרצאה במלואה.

לשאלה 4: לאחר תשובתי לשאלה מס' 3 — אין צורך בתשובה לשאלה זו.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

אדוני ראש הממשלה, אתמול התפרסם בעתון „אוב-זרבר“ ראיון נוסף עם שר העבודה, ובו איים שוב בהפצת צת מצרים בטילים. האם זוהי הרצאה, או הצהרה, או הבעת דעה אישית, או מה?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

אינני מספיק לקרוא את כל העתונות היומית באותו יום ממש. לאחר שאקרא אותו עתון, ואברר עם השר, אלוו בשו בו מאנגליה — אם תבקש, אביא את התשובה, מעל הדוכן או בכתב.

8. דברים המיוחסים בעתונות בצרפת

לשר י. ברזילי

חבר-הכנסת ש. כהן-צידון שאל את ראש הממשלה ביום י"ז בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

העתונות בצרפת מרבה לצטט את דברי חבר הממשלה השר ישראל ברזילי, וגם מסתמכים על דבריו.

אבקש להשיבני:

1. הנכונות העובדות הנ"ל?

2. האם כבוד ראש הממשלה בירר אצל כבוד השר ישראל ברזילי אם מטעמו ו/או לפי הוראתו ו/או לפי הסכמתו הופצו הדברים הנ"ל, המיוחסים אליו ואל נציגות מפלגתו (מפ"ם) בממשלה, בחוגי משרד החוץ הצרפתי?

3. מה העלה הבירור הנ"ל, אם התשובה לשאלה 2 חיובית?

4. מי מוסמך מתוך הממשלה, שכבודו עומד בראשה, להעביר לחוץ-לארץ עמדת ישראל בענייני חוץ ובטחון, ובפרט בענייני עתיד השטחים ששותרו?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

1. השר ברזילי הכחיש בעתונות את הדברים שמתייחס אליהם חבר-הכנסת כהן-צידון, והודיע שדברים אלה שיוחסו לו בעתונים צרפתיים אחדים לא נאמרו מפיו.

2 ו-3. לא ידוע כלל אם הדברים „הופצו בחוגי משרד החוץ הצרפתי“, כדברי השואל הנכבד. אולם, גם אם הופצו, הרי לא מטעמו או לפי הוראותיו או לפי הסכמתו של השר ברזילי נעשה הדבר.

4. בנוסף על ראש הממשלה — שר החוץ.

השטחים המשוחררים הוא חסר משמעות אם הכוונה לגדה המערבית של הירדן, שכן גם לוד ותל-אביב נמצאות בגדה המערבית של הירדן. נותרת, איפוא, רק האפשרות כי מונח זה משמש במשמעות של הגדה המערבית של ממלכת ירדן ההאשמית.

אבקש את כבוד ראש הממשלה להשיבני:

1. מי קבע את השימוש בפי דוברי הממשלה במונח „הגדה המערבית“, במקום שומרון ויהודה?

2. מה המשמעות שמייחסים דוברי הממשלה למונח „הגדה המערבית“, כשהם משתמשים בו בקשר לשטחים המשוחררים?

3. האם דנה הממשלה בשימוש בשמות יהודה ושומרון במקום הגדה המערבית?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

אענה שלא לפי סדר השאלות.

לשאלה 3: השם הרשמי לשימוש דוברי משרדי הממשלה ושלטונות צה"ל הוא יהודה ושומרון.

לשאלות 1 ו-2 — קשה לי להיכנס למחקר היסטורי, וגם אם זו היסטוריה חדישה, או להיכנס לגניקולוגיה — איך נולד השם „הגדה המערבית“. השאלתה והתשובה תשמנה נר לרגלי כל דוברי הממשלה.

7. הרצאת שר העבודה בחיפה בעניינים צבאיים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את ראש הממשלה ביום י"א בכסלו תשכ"ח (13 בדצמבר 1967):

בליל שבת, 8 בדצמבר 1967, הרצה שר העבודה מר יגאל אלון באולם התיאטרון העירוני בחיפה. כפי שנמסר בהרחבה ב„קול ישראל“ ביום שבת, 9 בדצמבר 1967, הוהיר מר אלון את מצרים והצהיר כי כל כלי-נשק, שמצרים יכולה לייצר או לרכוש — מסוגלת גם ישראל. כן הוהיר מר אלון את מצרים ואמר כי מצרים היא הרבה יותר פגיעה להרעשות אסטרטגיות מאשר ישראל. כן מסר מר אלון, כפי שנמסר בהרחבה ב„קול ישראל“, הצהרות מדיניות („יהיה זה משגה אם נעמיד תנאי שלום, בחשאי או בפומבי, בטרם נפתח במשא ומתן“) והצהיר כי בעתיד צפויים לנו מבחנים צבאיים נוספים.

בקשר לכך הגני מבקש לדעת:

1. האם כל אחד משרי הממשלה מוסמך למסור בשם הממשלה הצהרות צבאיות ומדיניות?

2. אם לא כל השרים — מי הם השרים המוסמכים לכך?

3. האם הצהרותיו הנ"ל של מר אלון (אם בכלל) ניתנו בשם הממשלה?

4. האם הוסמך מר אלון למסור את הצהרותיו הנ"ל?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה 1: התשובה שלילית.

לשאלה 2: השרים המוסמכים הם ראש הממשלה, וכל שר בעניינים שהוא ממונה עליהם, או כל שר לאחר התייעצות עם ראש הממשלה.

לשאלה 3: השר אלון לא מסר הצהרות, אלא נשא

9. אי-פרסום מפת ישראל בשנתון הממשלה תשכ"ח

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את ראש הממשלה ביום י"ז בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

שנתון הממשלה, שהתפרסם זה לא כבר, לא הכיל מפה מעודכנת של ישראל.

אודה לכבוד ראש הממשלה אם ישיבני:

א. האם נכונה הידיעה הנ"ל?

ב. האם מלבד סיבות טכניות היו לאי-הפרסום טעמים מדיניים?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

לשאלה א' — התשובה חיובית.

לשאלה ב' — מחוץ לסיבות טכניות לא היו כל סיבות אחרות. גם עד כה נהגנו לצרף לשנתון הממשלה את מפת ישראל רק כל כמה שנים, ולא בכל שנה.

10. הקצבות של משרדי הממשלה לעיריית נצרת

חבר-הכנסת א. חביבי שאל את ראש הממשלה ביום י"ט בכסלו תשכ"ח (21 בדצמבר 1967):

בביקורו הרשמי בעיר נצרת ביום 22 במארס 1967 הבטיח כבוד ראש הממשלה בעת ארוחת הצהריים שערכה לכבודו מועצת עיריית נצרת, כי הממשלה תעזור לעיריית נצרת בסכום של מיליון לירות על מנת לחלץ אותה מקשייה הכספיים.

הנני לשאול את כבוד ראש הממשלה:

1. האם קויימה הבטחה זו ומה הסכום שניתן לעיריית נצרת?

2. אם לא — המוכן כבוד ראש הממשלה לפעול למען קיום הבטחתו?

ראש-הממשלה ל. אשכול:

בביקורי בנצרת הודעתי כי „שר הפנים יקציב סכום של מיליון ל"י, שחלק נכבד ממנו יינתן כמענק”.

לחלן סכומי ההקצבות שקיבלה העירייה ממשרד הפנים מאז הודעתי על כך:

312,000 ל"י;

מענק רגיל

אשראי מיוחד לאיוון

התקציב השוטף

803,000 ל"י.

בנוסף לנ"ל, ומעבר להבטחתי, הקציבו משרדי הממשלה השונים לעיריית נצרת, כהלוואות פיתוח או כמענקים, סכום של 775,000 ל"י. בין ההקצבות הללו יש לציון סכום של חצי מיליון לירות שהקציב משרד החינוך, מחציתו כמענק ומחציתו כהלוואה, בתנאי פיתוח, וסכום של 250,000 ל"י שהקציב משרד התיירות כמענק לפיתוח אתרי התיירות בעיר.

11. הצהרת מנכ"ל משרד השיכון בעניין שכר העבודה של פועלי הבניין

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר השיכון ביום י"ג בחשוון תשכ"ח (16 בנובמבר 1967):

לפי ידיעה שנתפרסמה בעתון „הצופה” מיום 18 באוקטובר 1967, המנהל הכללי של משרד השיכון מר ד. טנה הביע התנגדות להעלאת שכר העבודה של פועלי

הבניין. כפי שפורסם, אמר מר טנה כי העלאת שכר העבודה ב-3%, כפי שהוצע בדיוני הסתדרות פועלי הבניין, עלולה להביא לידי צמצום בהיקף תכניות הבניה.

הנני לשאול את כבוד השר:

1. האם הכרזה זו ניתנה בהסכמתך?

2. האם רשאים עובדי משרד השיכון להתערב בעניין שכר עובדי הבניין?

שר-השיכון מ. בנטוב:

מנכ"ל משרד השיכון התכוון להתריע מפני מגמות של העלאת שיעור הוצאות הבניה על-ידי הקבלנים, ולא להתערב בבעיות המדיניות המקצועיות של הסתדרות פועלי הבניין, הנוגעות לשכר העבודה.

12. שטח יחידות הדיוור בבניה הציבורית

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר השיכון ביום ה' בכסלו תשכ"ח (7 בדצמבר 1967):

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב על שאלותי בעניין שטח יחידות הדיוור, מתוך אספקט של בדיקת דרך הבניה הציבורית ומעבר מדידות קטנות לדירות גדולות.

א. כמה יחידות ולפי איזה שטח נבנו דירות במסגרת שיכוני עולים, זוגות צעירים, חיסול משכנות עוני ומשפחות מרובות-ילדים בשנים 1963—1965?

ב. האם מתכנן משרד השיכון תכנית פתרון לחיסול משכנות עוני ודיוור נאות למשפחות מרובות-ילדים?

ג. מהו הזמן הדרוש, לדעת משרד השיכון, כדי לתכנן ולהוציא לפועל בניית דירות גדולות למטרה הנ"ל?

שר-השיכון מ. בנטוב:

א. בשנות התקציב 1963/64 עד 1965/66 נבנו על-ידי משרד השיכון, או ביזמותו:

סך כל יחידות הדיוור — בגודל ממוצע של 60 מ"ר — 71,551 דירות. מזה: דירות לעולים, בגודל ממוצע של 55 מ"ר — 36,815 דירות; לחיסול משכנות עוני ודיוור פגום, בגודל ממוצע של 63 מ"ר — 8,405 דירות; חסכון לבניין לוותיקים באזורי פיתוח, בגודל ממוצע של 72 מ"ר — 21,276 דירות; ובמסגרת שיכון עממי ולזוגות צעירים, בגודל ממוצע של 55 מ"ר — 5,055 דירות.

גודל הדירה הממוצעת בבניה ציבורית, בכלל זה כל היעדים, עלה מ-53 מ"ר בשנת 1962 ל-63 מ"ר בשנת 1966. היינו, גידול של 10 מ"ר בממוצע ליחידה.

ב. משרד השיכון הכין בשנת 1966 תכנית תלת-שנתית כשלב ראשון בחיכוך הפעולה לשיפור תנאי הדיוור של דיירי משכנות העוני ודיוור פגום, וזאת לאחר סיום-הלכה למעשה-של התכנית לחיסול מעברות. עתה משלימים סקר מפורט, שישימש בסיס לתכנית שמונה-עשר שנים להחלפת הדיוור במשכנות העוני ובדירות התת-סטנדרטיות בדיוור מתקבל על הדעת.

בשלוש שנות התקציב 1966/67—1968/69 הועברו ויועברו בצורות שונות מעל ל-83,000 משפחות מן הסוגים הנזכרים, בכלל זה דיוור תת-סטנדרטי בהתיישבות, לדירות נאותות. אם התקציבים בשנים הבאות יאפשרו

יימים. כל המצוי בענייני בניה יודע כי תקלות קורות בבניה פרטית וציבורית כאחת ואין בכך כל, הוואה ציבורית".

כאמור, נמצאות עבודות התיקונים בעיצומן, במגמה להביא את הדירות למצב תקין.

15. תלונה על עיכובים בהקמת בניינים למסודות חינוך בדימונה

חבר הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר השיכון ביום י"ט בכסלו תשכ"ח (21 בדצמבר 1967):

נמסר לי מפי ראש המועצה המקומית דימונה כי למרות העובדה שהמועצה התקשרה עם משרד השיכון וחתמה על חוזה הלוואה, לא הוקמו עדיין המבנים לבית הספר המיוחד; לשני גני-ילדים; לשלושה אולמי התעמלות; לעשר כיתות לבית הספר הממלכתי-דתי ולבית הספר התיכון הדתי.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם האינפורמציה הנ"ל נכונה?

2. אם כן — מדוע טרם הוקמו מבנים אלה?

שר השיכון מ. בנוב:

1. האינפורמציה רחוקה מלהיות מדויקת. שום בן-יין אינו מוקם ביום החתימה על החוזה, אלא דרוש זמן מסוים להשלמת הקמתו של הבניין. הפעלת ביצוע של אובייקטים שהקמתם כלולה בתקציב נעשית באופן הדרגתי, ועד סוף שנת התקציב יופעלו, אני מקווה, כל אותם מוסדות ציבור שהפעלתם כלולה בתקציב השנה השוטפת.

2. לגופו של עניין: (א) בנייתו של בית-הספר המיוחד כבר התחילה. (ב) גני-ילדים — בניה של אחד משני גני-הילדים התחילה, ובנייתו של השני תופעל כא-מור עד סוף שנת התקציב. (ג) בתקציב בית-הספר הממלכתי-דתי כלולות שמונה כיתות ולא עשר כיתות. בהתאם לתחזית ההפעלה של המשרד, נקבעה הפעלת בית-ספר זה למאוס 1968. המועצה אף טרם חתמה על חוזה הלוואה בנדון. לאחרונה סוכם עם ראש המועצה על הפעלת הבניה של בית-ספר זה באופן עצמאי על-ידי המועצה. (ד) שני אולמי התעמלות כבר נמצאים בבניה בשלבים מתקדמים. אולם התעמלות שלישי אינו כלול בתקציב השנה השוטפת. (ה) הקמתו של בית-הספר התיכון הדתי אינה במסגרת תקציב משרד השיכון, אלא במסגרת תקציב משרד החינוך. על כן מועד ההפעלה אינו תלוי במשרדנו.

16. מצב הדיור בקריית שמונה

חבר הכנסת ד. לוי שאל את שר השיכון ביום כ"ד בכסלו תשכ"ח (26 בדצמבר 1967):

מצוקת דיור ורמת דיור ירודה קיימות בקריית שמונה. מתוך 3,700 משפחות — 500 מתגוררות עדיין בצריפים. 1,044 משפחות גרות בדירות בלי בתי-שימוש בפינים הדירה. מבחינת הגודל מתחלקות הדירות כלהלן: מ"ר 26 עד 40 מ"ר — 2,030 דירות; מ"ר 51 עד 60 מ"ר — 273 דירות; מ"ר 61 עד 70 מ"ר — 65 יחידות דיור. מוקמות עתה יחידות דיור נוספות בגודל זה למשפחות מעל עשר נפשות.

קצב זה של חיסול משכנות העוני, יש אפשרות לסיים את המלאכה הזאת תוך שמונה עד עשר שנים.

ג. בניית דירות גדולות יותר למשפחות מרובות-ילדים כלולה בתקציבים השנתיים של חיסול דיור פגום, ובהתאם לגודל התקציבים האלה. תכניות לכך קיימות.

13. תכניות הממשלה למינוי משכנות העוני

חבר הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר השיכון ביום י"א בכסלו תשכ"ח (13 בדצמבר 1967):

מועצת עיריית חיפה ההליטה בישיבתה מיום 10 בדצמבר 1967 לחבוע מן הממשלה לא לצמצם את היקף הפעולה לפינוי משכנות העוני.

לאור החלטה זו, הנני לשאול את כבוד השר:

א. מה הן תכניות הממשלה לפינוי משכנות העוני בכל הארץ ובחיפה?

ב. האם חל צמצום בתכניות הממשלה לפינוי משכנות העוני?

ג. אם כן — מה היקף הצמצום?

שר השיכון מ. בנוב:

א. לסעיף א', בחלקו שמתניחם לכל הארץ, ראה התשובה שהשיבתי זה עתה על שאלה ב' בשאלתה של חבר הכנסת ידיד בנושא דומה. אשר לחיפה — התכנית לשנים 1966/67 עד 1969/70 יעדה לחיפה בניית אלף יחידות דיור חדשות ועוד כאלף סידורים אחרים לדיור חליף.

ב-ג. המספרים הנ"ל מעידים כי הפעולה בארץ מתבצעת בהתאם למתוכנן, ואני מקווה כי המיכסה השנתית של פתרונות דיור אמנם תתבצע במלואה עד תום השנה השלישית.

14. ליקויים בדירות בבנייני "שיכון ופיתוח" בבת-ים

חבר הכנסת ד. לוי שאל את שר השיכון ביום י"ז בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

במשך שנת 1965 פירסמה חברת "שיכון ופיתוח" הצעות לציבור לרכוש דירות בבניינים, שהיא בונה ברמת הנשיא בבת-ים. המבקשים חתמו עמה על הסכמים לגבי דירות בבניינים 42-43, אולם הדירות שנמכרו למבקשים היו פגומות ופגועות. למרות דרישות המשתכנים וחרף הבטחות מנהלי החברה לא בוצעו התיקונים הדרושים.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. הידועות לך העובדות הנ"ל?

ב. היש בדעתך להורות על תיקונים בדירות הללו?

ג. כיצד תובטח בעתיד מניעת הונאת הציבור בדרך זאת?

שר השיכון מ. בנוב:

א-ב. ידוע לי כי בבתים המוזכרים בשאלתה נתגלו ליקויים, כי החברה מטפלת בביצוע התיקונים, וכי ניתנו הוראות להביא את כל הדירות למצב תקין.

ג. המדובר הוא בדירות טובות בסטנדרט גבוה אשר נבנו לפי שיטת בניה חדשה ושנתגלו בהן ליקויים מסו-

בצורת ניהול המשפט נגד הקבלנים, וכן הצורה שבה הוחלט על איחוד התעשייה הכימית ואופן הקמת חברת הגג לתעשייה זו.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

1. האם התפטר רב-אלוף מקלף מתפקידו?
2. האם נכונה הידיעה הנ"ל בקשר לסיבות ההתפטרות?
3. אם כן — מי מן השרים התערב בניהול המשפט, וכיצד?
4. האם בדעת כבוד השר למצוא דרך להחזיר את רב-אלוף מקלף לתפקידו ולתקן את המעוות הנמנה במכתב הנ"ל?

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפיתוח ביום י"א בכסלו תשכ"ח (13 בדצמבר 1967):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" מיום 10 בדצמבר 1967 נאמר, כי יושב-ראש מועצת המנהלים של מפעלי ים המלח, מר מ. בדר, תבע כי שר המשפטים יסתלק מהתערבותו הבלתי-מקובלת והיוצאת דופן בסכסוך שבין מפעלי ים המלח ל"קייור" — סכסוך הנמצא עתה בדיון בבית-המשפט המחוזי בבאר-שבע.

בקשר לכך הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. האם התערב שר המשפטים בסכסוך הנ"ל?
3. מה היתה עילת התערבותו של שר המשפטים?

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפיתוח ביום י"א בכסלו תשכ"ח (13 בדצמבר 1967):

1. האם נכונה הידיעה, לפיה הגיש המנהל הכללי של מפעלי ים המלח, מר מרדכי מקלף, את התפטרותו?
2. אם הידיעה נכונה — מה הסיבה להתפטרות מר מקלף?

חברת-הכנסת ש. ארכלי-אלמולינו שאלה את שר הפיתוח ביום ב' בטבת תשכ"ח (3 בינואר 1968):

בעתון "למרחב" מיום 29 בדצמבר 1967 פורסם: "מועצת המנהלים של מפעלי ים המלח אישרה אתמול את התפטרות רב-אלוף מרדכי מקלף מתפקיד המנהל הכללי של החברה. ההחלטה נתקבלה בצער רב ולאחר שיקול-דעת ודיון מעמיק נוסף בעמדתו ובנימוקי התפטרותו של רב-אלוף מקלף".

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. מה היו הנימוקים שהניעו את רב-אלוף מקלף להתפטר מתפקידו?
2. האם נעשו כל המאמצים מצד משרד הפיתוח על מנת למנוע התפטרות זו?

חברת-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הפיתוח ביום י"ז בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:
מה הסיבות להתפטרותו של המנהל הכללי של מפעלי ים-המלח, רב-אלוף מ. מקלף?

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. הנכונות העובדות דלעיל?

ב. אם כן — הקיימות תכניות להיטיב את תנאי הדיור לדיירי הצריפים והדירות הקטנות?

שר-השיכון מ. בנטוב:

א. העובדות המתוארות בשאלתה אינן מדויקות ולהלן הנתונים הבדוקים:

1. מספר הצריפים עם שירותים בחוף (שגודלם 32—38 מ"ר) והם מאוכלסים — 264.
2. מספר הדירות בבניה קשה, בבתים דו-משפחתיים בסטנדרט ירוד, והן מאוכלסות — 415.
3. הדירות הקיימות בבניה קשה מתחלקות מבחינת גודלן כלהלן: עד 40 מ"ר — 1,251 יחידות דיור; 41 עד 50 מ"ר — 2,046 יחידות דיור; 51 עד 60 מ"ר — 333 יחידות דיור; 61 עד 70 מ"ר — 358 יחידות דיור.

ב. במסגרת תכנית 5,000 יחידות הדיור באזורי פיתוח, שנועדו לעולים והועברו ליעוד הטבת תנאי המגורים למשפחות של ותיקים, הוקצבו לקרית שמונה 350 יחידות דיור. מהן אוכלסו עד היום כ-180, והיתרה, כ-170 יחידות דיור, נמצאת בבניה.

מלבד זאת נמצאות בבניה 60 יחידות דיור לחיסול דיור פגום (לאיכלוס בתנאים סוציאליים), וכן 78 יחידות דיור במסגרת הבניה לוותיקים באזורי פיתוח, הנבנות לצורך שיפור תנאי הדיור.

17. עבודות בניה באזור עזה

חברת-הכנסת ד. לוי שאל את שר השיכון ביום ו' בטבת תשכ"ח (7 בינואר 1968):

עם חידוש הבניה בעזה אודה לכבוד השר אם ישיבני:

- א. אילו עבודות בניה אושרו בעזה?
- ב. כמה מקומות עבודה תספק הבניה המחודשת?
- ג. האם עדיין נשארו בעזה פועלי בניין מובטלים?
- ד. אם כן — כמה?

שר-השיכון מ. בנטוב:

פעילות הבניה באזור עזה אינה בתחום טיפולו הישיר של משרד השיכון בשלב זה, ולא ידועים לי פרוטים בדיון. משרד השיכון פועל בשטחים המוחזקים רק במידה שהוא מתבקש לבצע פעולות מסוימות על-ידי הממשל הצבאי וועדת המנהלים הכלליים המטפלת בבעיות הכלכלה של השטחים האלה.

18—24. התפטרותו של רב-אלוף מקלף מתפקידו כמנהל חברת מפעלי ים המלח

חברת-הכנסת ד. לוי שאל את שר הפיתוח ביום ה' בכסלו תשכ"ח (7 בדצמבר 1967):

בעתונות נתפרסמה ידיעה, לפיה התפטר רב-אלוף מקלף, מנהל מפעלי ים המלח.

במכתב ההתפטרות (לפי ידיעה ב"ידיעות אחרות" נות" ביום 6 בדצמבר 1967), טען רב-אלוף מקלף כי המניעים להחלטתו הם ההתערבות של אחד השרים

רה ולהרחיב את מפעל האשלג, נתקבלו לאחר בדיקה יסודית על-ידי ועדה בראשותו של סגן שר הפיתוח. מר מקלף היה התובע הראשי לשיתוף הדוק יותר של הממ"ש בבעיות היסוד של המפעל, ולכן אין כל הצדקה לדבר על התערבות יתרה של הממשלה.

כאמור, צר לי מאוד על פרישתו של מר מקלף וביחוד בתקופה זו, כאשר המפעל עומד מול בעיות כבדות-משקל. המחצית הראשונה של שנת התקציב 1967/68 הסתיימה בהפסד של 4 מיליון לירות בקירוב, כאשר גורם מכריע לכך הוא השלכות של מלחמת ששת הימים. השיווק נפגע באופן יסודי בעקבות הפסקת קניות מצד מדינות מסויימות, והבעיות החמורות של השיווק מכבידות על הרווחיות. נאמר למר מקלף שאין זו עשה יפה לפרישה, אך „רצונו של אדם כבודו“, ואנו נעשה כמיטב יכולתנו להחליפתו בצורה מסודרת ומהירה.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה— כוח חדש) :
למעשה יש לי שתי שאלות לשתי שאלות שונות.

היו"ר ק. לוז :

אתה יכול לשאול רק שאלה נוספת אחת.

אורי אבנרי (העולם הזה— כוח חדש) :
אבל היו לי שתי שאלות.

היו"ר ק. לוז :

בבקשה — שאלה נוספת אחת לכל שאלתה.

אורי אבנרי (העולם הזה— כוח חדש) :

אשר לשאלתה הראשונה : כבוד השר, מהו ההבדל בין ההגדרה „גלולות התעניינות“, כפי שהיא מופיעה בתשובת השר, לבין התערבות, לאור העובדה שמה שכבוד השר מכנה כגילוי התעניינות הבין מר מקלף, כנראה, כהתערבות?

שר הפיתוח מ. קול :

אשיב תחילה על שאלתך הראשונה. כל שר יכול לקיים שיחה עם מנהל חברה ממשלתית ולהביע באוזן חופשית. אולם אם השר איננו נותן הוראות ואיננו מחייב את מנהל החברה לנהוג במשהו לפי הדעה הזאת, הנוגדת את דעתו של המנהל, אין זו התערבות. אילו הזמנתי את רב-אלוף מקלף ותייבתי אותו לנהוג לפי קו מסוים הנוגד את עמדתו — היה זה, אולי, מחייב אותו, מפני שאני שר הפיתוח ואני אחראי בשם הממשלה על חברת מפעלי ים המלח. אולם אני לא התערבתי ולא נתתי לו שום הוראות. גם שר המשפטים לא נתן לו כל הוראות. הוא הזמין אותי לשיחה, היה ביניהם חילוק דברים, ובחילוף דברים אפשר להביע דעות שונות, אך אין פירוש הדבר התערבות.

אורי אבנרי (העולם הזה— כוח חדש) :

שאלתי השניה היא : מדוע לא הוצע למר מקלף לכהן כיושב-ראש של אותו איחוד תעשיות, לאור העובד שהוא בודאי האיש המנוסה ביותר בעניין זה בארץ?

חבר הכנסת נ. פלד שאל את שר הפיתוח בים י"ז בטבת תשכ"ח (18 בינואר 1968) :

אבקש מכבוד השר להשיב לי :

מה הן סיבות התפטרותו של רב-אלוף מקלף מתפקידו כמנכ"ל מפעלי ים המלח?

חבר הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הפיתוח ביום כ"ג בטבת תשכ"ח (24 בינואר 1968) :

מר מרדכי מקלף, מנהלו הכללי של מפעלי ים המ"ל, הודיע בראיון לעיתון „מעריב“ ששר מסויים תבע ממנו וגם משר הפיתוח להביא את הסכסוך עם חברת „קייזר“, שהפסיקה את בניית הסכרים בים המלח, לבורות ולהוציא מכותלי בית-המשפט.

אי לזאת הנני לשאול את כבוד השר :

א. האם היתה התערבות כזו?

ב. אם כן — מצד מי?

ג. מה היו הנימוקים להתערבות השר הנזכר לעיל בסכסוך?

שר הפיתוח מ. קול :

כפי שכבר ידוע ברבים, התפטר רב-אלוף מרדכי מקלף מתפקידו כמנהל חברת מפעלי ים המלח. כל המאמ"צים שנעשו להניעו לחזור בו מהתפטרותו לא הועילו, ולצדדי, נאלצה מועצת המנהלים של החברה לאשר אותה.

רב-אלוף מקלף היה כוח מניע לא רק לפיתוח מפעלי ים המלח, אלא לאזור כולו. הוא הקדיש את מרצו וכשרונו במשך שלוש-עשרה שנה להחייאת הגג ואזור ים המלח, ותרומתו לכך היתה כבדת-משקל. בני-הולו הוצעד המפעל קדימה והגיע לממדים מכובדים במתכונת בין-לאומית, ואנו נמצאים כעת בתקופת ההכנות להכפלת כושר-הייצור שלו.

יחד עם זאת אני דוחה את ההנמקה שיש עילה להתפטרות בהתערבות אחד השרים בסכסוך בין החברה לבין הקבלנים בוני הסכרים, או בהחלטה לאיחוד התעשייה הכימית בישראל. זכותו של כל שר לגלות התעניינות ולהביע דעה בכל עניין הנוגע לממשלה.

שר המשפטים היה סבור שוועדת השרים לענייני כלכלה חייבת לתת את דעתה על עניין הסכסוך בין הקבלנים בוני הסכרים וחברת מפעלי ים המלח ולחנות את דעתה לחברה, אולם הוא לא הביא את העניין פור-מלית לדיון לשום מוסד ממשלתי וממילא לא היה דיון ובוודאי לא נתקבלה החלטה. כן אין שחר לידיעה שכב"י יכול התערב שר המשפטים בניהול המשפט. שר הפיתוח, שהוא הממונה מטעם ממשלת ישראל על חברת מפעלי ים המלח, לא נתן לה כל הנחיה הנוגדת את עמדתה בדיון, ולכן אין כל הצדקה לקשור את העניין בהתפטרות.

כן הדבר לגבי איחוד התעשיות הכימיות הממשלתיות. רב-אלוף מקלף היה בין מציעי איחוד זה, השתתף בדיונים על הקמתו והחל לכהן במועצת המנהלים של החברה המאוחדת.

בפרק-הזמן של שנתיים, שאני מכהן כשר הפיתוח, קיבלה הנהלת מפעלי ים המלח תמיכה נכבדה ממשרד. רוב הצעותיו של רב-אלוף מקלף, להקל על פעולות החב-

שירותים אחרים, היתה התערבות של שר הדתות אצל חברת החשמל כדי למנוע עבודות בשבת?

שר-הפיתוח מ. קול:

אינני חושב שזוהי שאלה נוספת לשאלתה זו.

הי"ר ק. לוז:

לא שר הפיתוח צריך להשיב על שאלה זו, ומלבד זאת יש הרבה שאלות לעניין שאתה שואל עליו.

שר-הפיתוח מ. קול:

עוד מעט אשיב על שאלתה של חברת-הכנסת אלוני, שנוגעת לעניין ששאלת עליו עכשיו.

26. הפסקת תיקוני רשת החשמל בירושלים עם כניסת השבת

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר הפיתוח ביום כ"ד בטבת תשכ"ח (25 בינואר 1968):

בעקבות מפגעי מזג האוויר באמצע חודש ינואר שנה זו נשארו בתים רבים ללא חשמל בירושלים. פעולות ההתקנה שעשתה חברת החשמל הופסקו ב-19 וב-20 לחודש, ומשפחות רבות נשארו בלי אור וכלי אמצעי חימום במשך יומיים נוספים, אף שתנאי מזג האוויר איפ"ש שרו בהחלט המשך פעולות ההתקנה.

שאלותי הן:

1. מי נתן את ההוראה לעובדי חברת החשמל להפסיק עבודתם בתאריך האמור?
2. מה היה הנימוק שהצדיק הטלת מצוקה נוספת על האוכלוסייה השדרה בחשיכה ובקור?
3. האם מי שנתן את ההוראה היה מוסמך לתיתה?
4. מהי התחייבותה של חברת החשמל, שהיא חב"ה מונופוליסטית בארץ, לצרכני החשמל במקרה של קלקול ותקלה באספקת החשמל?

שר-הפיתוח מ. קול:

1. היתה פניה ולא הוראה מטעם שר הדתות, ששיגר מברק להנהלת חברת החשמל בירושלים וביקש להימנע מעבודה בתיקוני רשת החשמל בשבת.

אולם משרד הפיתוח, האחראי על חברת החשמל ועל אספקת החשמל, ראה את המצב כשעת חירום, מכיוון שהסערה והעצים שנפלו והגגות שהועפו הביאו לידי הפסקת החשמל בחלקים רבים בעיר. והימצאות חוטי חשמל ברחובותיה היו סכנה מצד אחד, ומצד שני פגע הדבר במשפחות עם תינוקות, חולים וזקנים. ראינו צורך בתיקון הרשת כפיקוח-נפש מכל הבחינות. יש לזכור שחלק גדול מן האוכלוסייה המשתמש בחשמל אין לו תחליף לחשמל והסבל בשעת הקור היה גדול. משרד הפיתוח פנה אל שר העבודה וביקש ממנו היתר לעבודה בשבת בתיקוני הרשת. שר העבודה, המוסמך לכך, נתן את ההיתר ועל יסוד היתר זה עבדו בעבודות דחופות אלה למעלה מ-200 עובדי חברת החשמל מירושלים ומתל-אביב.

2-3. הואיל ולא היתה הוראה, אין גם נימוקים להצדקתה.

4. חברת החשמל עשתה מאמצים עליונים לתקן מה שאפשר היה לתקן בהקדם האפשרי. בשכונות הדת-

שר-הפיתוח מ. קול:

הממשלה החליטה לבקש את מר ג'רי סודרסקי, שהוא בעל נסיון רב בתעשייה הכימית בארצות-הברית, ציוני, יהודי חם, בעל מוטיבין רבים בשטח הפיתוח של התעשייה הכימית — לשמש כיושב-ראש מועצת המנהלים של החברה הכימית המאוחדת. כפי הנראה היו לממשלה שירי קולים סבירים ללכת בדרך זו, ואינני חושב שיש לי תוספת תשובה לשאלתך.

25. קצב עבודות החיבור לרשת החשמל

בירושלים בימי סופת השלג

חברת-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפיתוח ביום כ"ב בטבת תשכ"ח (23 בינואר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" מיום 18 בינואר 1968 נאמר כי קצב חיבור הבתים בירושלים שנותקו מרשת החשמל בגלל סופת השלג התנהל באיטיות ולא תאם את תביעות התושבים. עוד צויין כי בתי-החולים "שערי צדק" ו"ביקור חולים" חוברו לרשת רק שלושה ימים לאחר שנותקו. בהמשך הידיעה נאמר, כי מזה עשר שנים תובעת העירייה מחברת החשמל להפוך את מערכת החשמל לתת-קרקעית, אולם העירייה אינה נענית.

בקשר לכך הנני מבקש לדעת:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?
2. אם היא נכונה —
- א. מדוע נמשכו עבודות החיבור לרשת החשמל זמן כה רב?
- ב. מה הסיבה לאיחור שחל בחיבור בתי-החולים הנ"ל לרשת החשמל?
- ג. מדוע אין נענית חברת החשמל לדרישת העירייה?

שר-הפיתוח מ. קול:

1. הידיעה שנתפרסמה בעתון "הארץ" ביום 18 בינואר 1968 אינה נכונה.

2. א. ההרס שנגרם לרשת החשמל בירושלים ובפרוודור בגלל פגעי טבע, שכתוצאה מהם הוצאו עשרות קילומטרים של רשתות מכלל שימוש — תקון במהירות ובמסירות בלתי-רגילה, הגובלת בהקדבה. יש לציין כי חברת החשמל גייסה בו ביום עובדים נוספים ורכב מתאים ממחוז תל-אביב. עבודת הצוותים של חברת החשמל בירושלים ראויה לשבח.

ב. אספקת החשמל לבתי-החולים "שערי צדק" הוסדרה עד שעה 08.00 בבוקר בעיצומה של הסערה, ביום 15 בינואר 1968. האספקה בבתי-החולים "ביקור חולים" הוסדרה עד שעה 06.30 בבוקר, ביום 15 בינואר 1968. החברה קיבלה מכתבי תודה משני בתי-החולים הנ"ל על פעולתה המסורה.

ג. כל רשתות החשמל בירושלים, הן העליות והן התת-קרקעיות, נבנו באישורם של המוסדות המוסמכים.

הי"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

כבוד השר, האם נכון שבילי שבת, כאשר עדיין היו מאות בתים בירושלים בלי חשמל, בלי חימום ובלי

מענק בסך 250,000 לירות לעיריית כפר-סבא לשם רכישת בניין בית-הספר התיכון הדתי, "מורשת" כדי להכיל לילי על-ידי כך ברשת החינוך הדתי.

בקשר לכך אבקש לדעת:

1. האם עובדה זו נכונה או נכונה בעיקרה?
2. האם הקציב משרד הפנים מענקים דומים לעיר-יות אחרות, ואם כן — לאילו עיריות ובשביל אילו בתי-ספר תכנוניים?
3. אם התשובה לשאלה מס' 3 שלילית, מה הסיבה למתן המענק לעיריית כפר-סבא?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

1-2. ראש עיריית כפר-סבא פנה למשרד הפנים בבקשה לרכוש את בית-הספר התיכון הדתי, "מורשת" ולהפוך אותו לבית-ספר עירוני. אם יסכים משרד הפנים לרכישה הנ"ל, הרי תוכלל ההוצאה בתקציב של עיריית כפר-סבא, ומשרד הפנים יתייחס לסעיף זה כפי שהוא מתייחס לסעיפים אחרים של התקציב.

בכל השנים היו קיימים מקרים של הכללת סכומים לכיסוי גרעון או לעבודות פיתוח בבתי-ספר פרטיים מתקציבי הרשות המקומית בשטח שיפוטם. מענקים לכיסוי גרעון ניתנים על-ידי העיריה בדרך כלל לבתי-ספר שהם בתהליך העברה לבעלות העיריה.

3. רכישת בית-הספר התיכון הקיים בכפר-סבא בסכום פעוט יחסית תחסוך לעיריית כפר-סבא את הצורך לבנות בית-ספר עירוני נוסף.

28. חבר המועצה המקומית בקריית-עקרון שפרש מסיעתו ונבחר ליושב-ראש המועצה

חבר-הכנסת ד. לוי שאל את שר הפנים ביום ט' בטבת תשכ"ח (10 בינואר 1968):

במשך שנתיים כיהנה בקריית-עקרון קואליציה שני-הלה את ענייני המקום על "מי מנוחות". והנה פרש נציג מסיעת המערך, הכריז על עצמו כסיעת יחיד ובתמיכתו גז"ל נבחר ליושב-ראש המועצה.

אודה לכבוד השר אם ישיבני:

א. הנכונות העובדות הנ"ל?

ב. האם בדעת משרד הפנים למנוע תופעות מעין אלו בעתיד?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

לשאלה א': כן. מסתבר שהמניעים לפרישתו של חבר המועצה מסיעתו נבעו מהתנגדותו לבחירת ראש המועצה שהוצע על-ידי סיעתו, ומתוך ההזדמנות שניתנה לו בעידוד סיעת גז"ל במקום להיבחר כראש המועצה.

לשאלה ב': זה למעלה משנה וחצי הוגשו הצעות חוק פרטיות על-ידי שלושה חברי כנסת (זוארק, פלד ופרוש) למניעת תופעות מעין אלו. הצעות אלו הועברו לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ונמצאות עד היום בדיוניה של ועדת-המשנה של הוועדה. משרד הפנים ראה ורו-אה את הפתרון לבעיה בחקיקת חוק, ומביע תקווה ומש-אלתו שוועדת הכנסת הדנה בעניין תחיש דיוניה.

יות בירושלים הפסיקו את העבודה ביום ו' לפנות ערב. לגבי יתר השכונות וישובי הפרוזדור נמשכה העבודה בשבת כדי לתקן את הרשת שנפגעה.

אני מקווה שכל הבית מסכים אתי, שפעלנו באופן הנכון ושבדרך זו מנענו סבל קשה ואף סכנות רציניות לאוכלוסיה בשעת מצוקה. אני חוזר ומביע את הוקרתי לעובדי חברת החשמל שמילאו את חובתם מתוך הרגשת אחריות ותחושה שהם מקיימים מצוות פיקוח-נפש לאוכלוסיה גדולה.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית):

אני מצטרפת להערכה זו לחברת החשמל. אולם כאן נתעוררה שאלה, הואיל ופניה של שר מתחזה כתביעה בעלת סמכות: האם לאור עובדה זו לא כדאי לתת הוראות לעובדים שיכבדו אך ורק פניות של שרים הממונים עליהם ולא יתייחסו לפניות של שרים אחרים? או אולי כדאי להציע חוק ששר אסור לו להתערב בעניינים שאין הוא ממונה עליהם?

שר-הפיתוח מ. קול:

לא היתה פניה של שר אל עובדים — היתה פניה של שר אל חברת החשמל —

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית):

הוא פנה אליך.

שר-הפיתוח מ. קול:

— וגם אני קיבלתי מברק.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

ו"קול ישראל" הודיע על כך.

שר-הפיתוח מ. קול:

מותר לשר לפנות, אבל החברה יודעת למי היא כפופה ומה היא הסמכות שפוסקת בעניין זה. והסמכות שפוסקת בעניין זה הוא שר העבודה. הוא רשאי לתת היתר. לכן פנינו מיד למשרד העבודה ולשר העבודה וביקשנו ממנו היתר, כי ראינו את העניין כחמור.

עם זאת, אין אני יכול למנוע ששר החשוב שאולי העניין הוא עניין מצפוני ורגיש, ובעיקר כאשר מדובר בירושלים, יפנה בעניין מסויים. ואכן, חברת החשמל בעצמה השתדלה להקדים ולסיים את העבודה ביום שיש לי פנות ערב בשכונות הדתיות, אולם בשכונות רבות אחרות בירושלים היתה מצוקה וסכנה, וחברת החשמל פעלה בהתאם לכך. הייתי משאיר את העניין לשר, מפני שכל שר יכול לפנות לחברו השר בממשלה, שהוא מוסמך לכך, והוא יכול גם לפנות לחברה, אבל החברה יודעת כלפי מי היא אחראית וממי חייבת היא לקבל הוראות.

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית):

תודה רבה.

27. משרד הפנים ורכישת בית-הספר התיכון הדתי "מורשת" על-ידי עיריית כפר-סבא

חבר-הכנסת ו. שם-טוב שאל את שר הפנים ביום י"ו בכסלו תשכ"ח (19 בדצמבר 1967):

לפי הידיעות שבידי, עומד משרד הפנים להקציב

חברת ט"ו, ישיבה רמ"ט
— שאלות ותשובות (סנהדראי, בן-מאיר) —

29. פעולות עיריית ירושלים בימי סופת השלג

חברת הכנסת ט. סנהדראי שאלה את שר הפנים ביום י"ז בטבת תשכ"ח (18 בינואר 1968):

תושבים משכונות דרום ירושלים כגון בקעה, מושבה גרמונית, מקור חיים והסביבה סיפרו על מחסור במים, בלחם, בחלב, גיתוק חוטי הטלפון, החשמל, חסימת דרכי גישה לדירות המגורים על-ידי עצים שנעקרו — מצב זה שרר במשך ימים אחדים לאחר רדת השלג.

תושבים אלה הוסיפו כי שמעו בתמהון הודעות דוב-רים ממשלתיים ונציגי העיריה על מאמצים הנעשים לאס-פקה סדירה של מצרכים חיוניים, תיקון חשמל, דרכי גישה וכדומה.

אי לזאת ויואיל כבוד השר להשיבני:

א. משום מה נבצר מן האחדאים לשירותים הנ"ל להפעיל צוותי חירום לפעולה מהירה יותר גם בשכו-נות אלה?

ב. היש ברשות העיריה ושאר הרשויות האחריות על השירותים השונים ציוד מספיק ומתאים לימי חירום כאלה?

ג. אם לא, מה בדעת כבוד השר לעשות כדי לצייד את הרשויות הנ"ל בציוד הדרוש?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

בילי י"ד בטבת תשכ"ח (15 בינואר 1968) ירד בירושלים ובסביבתה שלג כבד שכיסה במעטה עבה את כל הרחובות והגיע באמצע היום עד לגובה של 50 ס"מ לערך.

שלג בירושלים אינו דבר נדיר ובלתי-צפוי, אולם הפעם ירד שלג בממדים שלא נתנסתה ירושלים בכמותם זה שנים רבות. המצב הוחמר עקב העובדה שהשלג הת-חיל לרדת בלילה, בשעה שהשירותים הרגילים אינם פועלים, ועד אור הבוקר כבר נגרמו תקלות רבות שהפ-דיעו אף להפעלת שירותי החירום. כל הרחובות והכבי-שים כוסו מעטה שלג עבה, ואף מכוניות בעלות הנעה קדמית נתקעו בשלג. עצים שנגדעו, וענפים שנשברו מעומם השלג, גרמו לבלות ברשת החשמל והטלפון. מר-יבת העובדים, בכלל זה עובדי העיריה, לא יכלו להגיע למקום עבודתם, והשירותים החיוניים היו למעשה משו-תקים.

על אף כל הקשיים הללו התארגנה עיריית ירוש-לים במהירות רבה, והוקם צוות לשעת חירום. בירוש-לים אין ציוד מיוחד לפינוי שלג כה כבד, וירושלים לא הועמדה למבחן מעין זה קרוב לשבע-עשרה שנה. בכל זאת נעשו פעולות מיידיות להתגבר על המצב.

פעולתה של העיריה היתה בשני כיוונים: הראשון — הפעלה של שירותי העיריה עצמה, והשני — זימון נציגים של מוסדות אשר באחריותם נמצאים השירותים החיו-ניים לאזרח, כגון חשמל, מזון, תחבורה ועוד.

הבעיה המיידית, מבחינתה של העיריה, היתה פילוס מעבר בדרכים החסומות על-ידי השלג. לפחות בעורקי התנועה הראשיים, כאמור, לא יחדל עמל כל ציוד מתאים לרשותה של העיריה למטרה זו, ובירושלים כולה נמצאו והועמדו לרשות העיריה שתי מפלסות בלבד. העיריה הת-קשרה עם הקבלנים בעלי המפלסות ועם קבלנים אחר-ים לקבלת כל ציוד מיכני כבד שנמצא בשרותם. ואמנם,

בו ביום פונה ציר התנועה ממרכז העיר, העובר דרך בית-החולים "שערי צדק" ודרך שתי המאפיות הגדולות בעיר עד בית-החולים "הדסה", לתנועה חופשית של כלי רכב, אף-על-פי שביום הראשון הצליח רק קבלן אחד להפעיל את המפלסת שבדרשותו. ביום זה פנו 15 ק"מ של דרך לתנועה. מלבד פתיחת הדרך עבדו מספר טרקטורים ודחפורים בפעולות שניערכו בקנה-מידה קטן יותר. אשר לשירותי העיריה, נעשו מספר פעולות מייד-יות, אשר כללו הפעלת חוליות מיוחדות של מחלקת מהנדס העיר ושל שירותי הנקיון, שתפקידם היה לסלק סכנות מיידיות של התמוטטות בתים או שטפונות תמורים. עובדים אלה ואחרים הגיעו למקומות עבודתם ברגל על אף התנאים הקשים.

העיריה הביאה לידיעת האזרח את המספרים של ארבעה קווי טלפון ישירים, והאזרחים נתבקשו להודיע באמצעותם על כל סוגי תקלות.

החוליות שעבדו במחלקת ההנדסה נענו למאה וח-מישים קריאות שהופנו לעיריה ביום 15 בינואר. חוליות העיריה פעלו מיד, סילקו סכנת התמוטטות, וביצעו פעולות מניעה מפני שטפונות. הודות לפעולתם המהי-רה של הצוותים במקרים שנראו דחופים ביותר, נמנעה, תודה להשם יתברך, פגיעה בנפש.

אשר לטיפול בשירותים שאינם בסמכותה של העי-ריה, אך הם חיוניים לאזרחי העיר, הוקם מטה חירום על מנת להסדיר שירותים אלה. כבר בשעה 9 בבוקר הוזעקו לעיריה אחדים לשירותים של חשמל, מזון, תח-בורה, מגן-דוד-אדום ועוד. לאחר בירור הסתבר כי לא ניתן יהיה להפעיל את השירותים בלי שתקבל העיריה מספר ניכר של כלי-רכב בעלי הנעה קדמית שיוכלו לספק את מצרכי המזון ושירותים דחופים אחרים. יש לציין במיוחד היענותו ועזרתו המיידית של צה"ל, שה-עמיד סוגים שונים של כלי-רכב לרשות מטה החירום. בלי עזרה זו היה כמעט בלתי-אפשרי להשתלט על המצב.

עם קבלת הרכב הנ"ל ורכב נוסף, שהתייצב בעקבות קריאת העיריה, הוגברה פעולת סילוק עצים שחסמו את עורקי התנועה הראשיים.

יש לציין שתי עובדות שהכבידו על פעולות העיריה והן: (א) חוסר אפשרות מצד רוב עובדי העיריה להגיע למקומות העבודה; (ב) סילוק המטרדים מן הכבישים, שעסקו בו פועלי העיריה, היה בשבילם בחזקת סכנת נפשות עקב חוטי החשמל המנותקים.

ביום ה-16 בינואר הפסיקו שני מובילי המים הרא-שיים את הספקת המים לעיר מפאת הפסקת זרם החשמל ברמת רויאל ובקידוחים ליד ירושלים. כאן רצוני לציין שמאגר המים הראשי של ירושלים היה ריק לצורך ניקוי, ואת הניקוי התחילו בראשית ינואר ועמדו לסיימו ב-16 בו. חברת "מקורות" החלה בהפעלת דיזלים באחד מן הקווים הראשונים, אולם הכמויות שסופקו הגיעו ל-20% בלבד מן התצרוכת היומית הרגילה. עם ערב חודשה הספקת הזרם בקו הנ"ל, והתחילו להפעיל את הקידוחים שסיפקו כמות של 500 מ"ק מים במקום 2,000 מ"ק מה-סופקים כרגיל. בשעות אחד הצהריים חודש גם הזרם לקו השני. אך בשעה 16.00 אירע פיצוץ בצינור שבקו בית-וגן-רוממה. התיקון ארך כשתיים-עשרה שעות של עבודה רצופה בתנאים הקשים ששררו באותו לילה.

לסיכום, רצוני לציין את עזרתן של עיריות תל-אביב ורמת-גן שסייעו לפעולות שאיבת המים על-ידי שלי-חת ציוד מתאים ועובדים.

30. ציוד מיכני שברשות עיריית ירושלים לסילוק שלג מן הכבישים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בטבת תשכ"ח (23 בינואר 1968):

1. האם עמד לרשות עיריית ירושלים, בזמן סופת השלג שפקדה לאחרונה את העיר, ציוד מיכני מתאים לסילוק מהיר של שלג מדרכים ציבוריות?

2. האם יש לעיריית ירושלים שרשרות להתקנה על כלי-רכב לפעולה בשלג?

3. אם עומד ציוד כנ"ל לרשות העיריה — האם נמ' צא הציוד הנ"ל במצב תקין בשעה שנתחוללה הסופה והאם השתמשו בציוד הנ"ל?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

זה עתה השיבתי על שאלתה של חברת-הכנסת סנהדראי בנושא דומה.

היו"ר ק. לוז:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):

לאור הדברים האלה, כבוד סגן השר, איך אפשר להסביר שביום השני של השלג, דהיינו, ביום שלישי בשבוע, כשאנו כבר עברנו במכוניות הפרטיות בכל רח' בותיה של ירושלים לא פעלה התחבורה הציבורית?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר:

בדברי אמרתי שאין לעיריה סמכות לגבי התחבורה הציבורית, והיא קבעה את דרכי פעולתה בשיתוף-פעול' לה. מדוע לא פעלה התחבורה הציבורית — על כך יש לשאול את התחבורה הציבורית.

31. מאגרי המים בירושלים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בטבת תשכ"ח (23 בינואר 1968):

בידיעה שנתפרסמה ב"הארץ" מיום 18 בינואר 1968 נאמר, כי מאגר המים המרכזי בירושלים היה ריק עם רדת השלג. המאגר הורק תודש ימים קודם לכן לצורכי ניקוי.

שאלותי הן:

1. האם הידיעה הנ"ל נכונה?

2. אם היא נכונה —

א. האם ניתן לנקות את מאגר המים שלבים שלבים ללא הרקע טוטלית?

ב. מדוע נמשך ניקוי המאגר זמן כה רב?

ג. כמה מקבצי מים מצויים בתחומי עיריית ירוש' לים?

ד. האם הופעלו המאגרים הארעיים בזמן השטפונות?

ה. האם צמודות משאבות המים בירושלים במאג' רי המים לרשת גדרטורים עצמאית למקרה של הפסקה בזרם החשמל?

ביום רביעי, 17 בינואר 1968, בשעות הבוקר התחילה העיר לקבל מים משני מקורות, אך בו ביום אחר הצהריים שוב נפסק זרם החשמל, — מצב שנמשך לסירוגין עד יום חמישי בשעה 14.00. אז חודשה הספקת החשמל התקינה, ועוד באותו לילה קיבלו רוב הצרכנים את כמויות המים הדרושות.

עוד ביום ג' תוגברה פעולת פילוס הדרכים מתוך מטרה להכשיר פתיחתם של ארבעה עורקי תנועה שיאפ' שרו הפעלת מרבית התחבורה לכל קצות העיר. כן עסקו בהכשרת הגישות למאפיות הגדולות ולבתי-החולים. ב-16 לחודש עבדו כ-400 פועלים וכ-22 משאיות ועוד כמה כלי-רכב קטנים בפינוי גועי עצים ונעפים מן הרח' בות הראשיים. מספר הפניות לעיריה בימים 15 ו-16 לינו' אך היה 1,400, מתוכם 147 קריאות על התמוטטות חל' קיות בבתיים ולמעלה מ-300 קריאות על הצפות.

ביום זה פונו כ-40 ק"מ נוספים לתנועה, והדרכים ל"הדסה" דרך רחוב הרצוג וגולומב, שדרות הרצל, מרכז העיר, דרך חברון ועוד נהיו כשירים למעבר כל כלי-רכב.

כמה משפחות שפנו מדיוריהן ולא מצאו סידור אצל קרובי משפחה, הועברו על-ידי העיריה למקומות מיוחדים, בהם הוכן בשבילן מזון, מיטות ושימכות. במ' קומות הריכוז, שאליהם הועברו התושבים, היתה תורנות של עובדים סוציאליים. בסך-הכל פונו 29 איש.

ב-17 לינואר חזרו התלמידים לבתי-הספר, לאחר שבמשך כל הלילה שלפני כן עבדו אנשי העיריה בהכ' שרת מבני בתי-הספר לקליטת התלמידים. ואמנם, חוץ משלושה בתי-ספר שניזוקו במיוחד ובהם היתה נשקפת סכנה לכל השוהה שם, חודשו הלימודים בכל בתי-הספר.

פעולת סילוק ענפי עצים מן הדרכים נמשכה בקצב מוגבר, דבר שאיפשר תנועת כלי-רכב פרטיים, ובו ביום הופעלה גם התחבורה הציבורית. תיקון התאורה ברחובות בשכונות רבות השתנה עד לאחר השלמת הפעולה מצד חברת החשמל.

רצוני לציין כי העיריה עשתה כמיטב יכולתה בתנ' אים שהיו קיימים ביומים הנזכרים. כידוע, אין לעיריה כל שליטה על הספקת מזון, התחבורה ציבורית, חשמל, דלק ושירותי טלפון. כל אשר נעשה בא מתוך רצון ושיתוף-פעולה של כל הגורמים בירושלים, אף לא בתוקף סמכותה של העיריה.

אין להתעלם ממערכת הנסיבות המיוחדות שהיו כרוכות זו בזו והכבידו על העבודה הסדירה. העצים השבורים ניתקו קווי חשמל וטלפון, רבו הדליקות עקב השימוש המוגבר בתנורי חימום, וכפי שכבר צויין לעיל, נגרמו גם שיבושים בהספקת המים.

על אף הקשיים הושקעה עבודה רבה, ולהלן דוגמות אחדות: בוצעו 3,000 הובלות של משאיות מלאות שברי עצים. במשך היוםמים הראשונים לשלג בוצעו 124 בדי' קות במבנים שלפי דעת דייריהם היה קיים בהם חשש של התמוטטות. כן בוצעו ביומים הנ"ל כ-120 שאיבות מים מבתיים שהוצפו.

עם שובם של החיים למסלולם התקין מינתה העיריה ועדה אשר מתפקידה להמליץ על רכישת ציוד שניתן יהיה למצוא לו שימוש בכל ימות השנה, ואשר על-ידי שינויים קלים יוכל לשמש את הצרכים הנוצרים בעקבות פגעי טבע שונים.

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

לשאלה 1: כן.

לשאלה 2: א. לא.

ב. הזמן שהוקצב לצורך הניקוי היה סביר.

ג. בתחום העיריה מצויים מלבד המאגר המרכזי שלוש בריכות מים: בריכת רוממה המכילה 20,000 מ"ק מים; בריכת גבעת שאול המכילה 1,000 מ"ק מים; בריכת הגבעה הצרפתית המכילה 3,000 מ"ק מים.

ד-ה. כן.

היו"ר ק. לוז :

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :

כבוד סגן השר, איך אתה מסביר שמפי דוברי העיריה ודוברים אחרים במשך כל ימי הפורענות נמסרו ב"קול ישראל" הודעות כוזבות על מצב העניינים בירושלים?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

אינני יכול להסביר שום הודעות שלא שמעתי, ולא שמעתי הודעות כוזבות.

32. אמצעים לשם מניעת תקלות בירושלים**בעת ירידת שלגים**

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בטבת תשכ"ח (23 בינואר 1968) :

בעקבות התקלות שנגרמו לתושבי ירושלים בעת ירידת השלגים וימים מספר לאחר מכן — האם נקטו משרד הפנים ועיריית ירושלים אמצעים כל-שהם למניעת שיבוש שים מן הסוג הגדון בעתיד?

אם כן — מה הפעולות שנעשו?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

ראה התשובה שהשיבתי היום על השאילתה של חברת-הכנסת סנהדראי בנושא דומה.

33. סיכום הנוקים בירושלים ובסביבתה**כתוצאה מירידת השלג**

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום כ"ב בטבת תשכ"ח (23 בינואר 1968) :

1. האם כבר נערך סיכום הנוקים בירושלים ובסביבתה כתוצאה מירידת השלג?

2. אם נערך סיכום כנ"ל — מה היו עיקר הנוקים?

3. האם הניזוקים יפוצו בצורה כלשהי, ואם כן — כיצד?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

לשאלות 1 ו-2: עיריית ירושלים בודקת את מצב הנוקים שנגרמו כתוצאה מירידת השלג. סיכום סופי טרם נעשה בגדון.

לשאלה 3: על צעדים נוספים יוחלט על-פי מימצאי הבדיקה ותוצאותיה.

34. שיבושים באספקת מצרכים חיוניים**בירושלים בימי השלגים**

חבר-הכנסת ש. מיקוניס שאל את שר הפנים ביום כ"ג בטבת תשכ"ח (24 בינואר 1968) :

תושבי ירושלים מתלוננים כי בימי השלגים שוב-שה באופן חמור ביותר אספקת מצרכים חיוניים ביותר, כלחם, חלב ונפט. השיבושים באספקה נמשכו לאחר פתיחת עורקי התנועה, דבר שהוסיף לסבל התושבים. בצהרי יום ד', 17 בינואר 1968, עדיין אי-אפשר היה להשיג לחם וחלב בצרכניות שבמרכז העיר (לדוגמה: בצרכניה שבד-חוב קרן קיימת לישראל), בלי לדבר על שכונות מרוחקות יותר.

אי לואת הנני לשאול את כבוד השר :

1. מה הן הסיבות שאספקת מצרכים חיוניים לא עמדה במבחן?

2. מה הן המסקנות שמשרד הפנים הסיק ממצב זה כדי למנוע הישנותן של תופעות חמורות כאלה בעתיד?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

ראה התשובה שהשיבתי היום על השאילתה של חברת-הכנסת סנהדראי בנושא דומה.

35. ישיבות מועצת עיריה בדלתיים סגורות

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום כ"ט בטבת תשכ"ח (30 בינואר 1968) :

סופר „הארץ" בנהריה מוסר בעתונו מיום 24 בינואר 1968, שישיבות מועצת העיריה מתקיימות מאחורי דלתיים הנועלות בפני הציבור והעתונות.

אבקש את השר להשיבני :

1. האם חדיעה נכונה?

2. אם כן — האם נהגה מועצת העיריה כדין לגבי קיום ישיבות סגורות?

3. מדוע לא תתקיימנה הישיבות פתוחות לציבור ולעתונות?

סגן שר הפנים י. ש. בן-מאיר :

ראה התשובה שהשיבתי ביום 19 ביוני 1967 על השאילתה של חבר-הכנסת מיקוניס בנושא דומה.

ד. חוק התקציב לשנת 1968/69, תשכ"ח - 1968 (*) (קריאה שנייה)

שבים אלה, להתאים אותה לצרכיהם, להעלות את יכולתם המקצועית והארגונית של המושבים. אני מקווה שהדבר ייעשה בתקופה הקרובה ביותר.

מתוך הפרזה בתיאור המצב הקודר בא חברי הכנסת סרדינס לידי מסקנות מסוכנות ביותר. הוא דיבר על רפורמה סטרוקטורלית והציע לנו לקחת לדוגמה את ארצות השוק המשותף, ששם, ולא רק שם, נעשית פעולה להקטין את מספר החקלאים ולדכא שטחי קרקע גדולים יותר במספר משקים קטן יותר. והוא יועץ לנו שלא נפגר אחרי התמורות בחקלאות בארצות-חוץ ושנאמץ לנו אותן מגמות. הוא דיבר על כך שמשק של 25-30 דונם הוא בגדר אנוכרוניסם. הייתי רוצה להזהיר את חברי הכנסת סרדינס שלא להיגרר אחרי דוגמות האלה. אין כל השוואה בין תנאי החקלאות שלנו, שטח הקרקע וכמות המים שלנו, ובין החקלאות שבארצות האחרות. אנחנו צריכים לעשות הכל על מנת לקיים את ההתיישבות החקלאית שלנו ואף להגדיל אותה על אף הצמצום בקרקע ובמים. ולא ניגרר אחרי דוגמות של ארצות אחרות אשר עניין להן להקטין את מספר החקלאים ואף לעזור לחקלאים שוליים לצאת מן החקלאות. אני מכיר ארצות ששם אחד התפקידים של משרד החקלאות הוא לעזור לאנשים לעזוב את החקלאות, למכור את המשק שלהם לאחרים שיוכלו באורח זה להגדיל את שטח הקרקע שלהם.

עלינו ללמוד להתקיים על השטח הקיים, ואם לפני עשרים שנה חשבנו כי שטח של 20 דונם מספיק למחיית משפחה, הרי כיום - עם עליית רמת החיים ועם ההתפתחות הטכנולוגית - אם נמשיך באותה צורה של המשק שלנו, אותם הגידולים שאנחנו מגדלים ואותם הענפים בהם התחלנו, ייתכן שיפקוד אותנו משבר. משום כך אנו חייבים, ואני מדגיש זאת בכל הזדמנות, לעבור לשלב של אינטנסיפיקציה גבוהה הרבה יותר בחקלאותנו, והחקלאות שלנו תהיה בעתיד חקלאות של גננות. כלומר, חקלאות מאד אינטנסיבית של גידולים המכוונים ליצוא. הסברתי זאת בדברי הפתיחה שלי, ואני רואה זאת כמטרה וכמגמה מרכזית שלנו בשנים הקרובות.

לדעתי, אנו עומדים עכשיו בראשית שלב חדש בחקלאותנו, והביטוי שלו הוא בכך שנגיע לאפשרות לייצר כמויות תוצרת ולקבל הכנסה הרבה יותר גבוהה מזו שאנחנו מקבלים כיום משטחי הקרקע המצומצמת הנמצאת ברשותנו ומכמות המים הקטנה.

חברי הכנסת סרדינס קבל קשות שלפני זמן מסויים הוקם צוות המושב שצריך היה להציע פתרונות, איך לשכך את המושב בתקופה הטכנולוגית החדשה ואף לסגול לתמורות הטכנולוגיות שבחקלאות. הצוות הזה עשה עבודה גדולה, אבל בעיות המשק המשפחתי בתקופה הזאת הן בעיות קשות מאד, ואף ישלה את נפשו מי שייחשוב שאפשר לפתור אותן ליד השולחן. את הבעיות האלה תיאר בצורה בולטת מאד חברי הכנסת סרדינס בעצמו. לכן קשה להבין את טענתו, מדוע הצוות הזה אינו מביא פתרונות. הדרך לפתרון הבעיות של המשק

היו"ר ק. לוז:

אנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום: חוק התקציב לשנת 1968/69, תשכ"ח - 1968, קריאה שנייה, משרד החקלאות, תשובת השר. רשות הדיבור לשר החקלאות.

שר-החקלאות ת. גבתי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. בדברי הפתיחה שלי לדיון על תקציב משרד החקלאות עמדתי על השינויים שחלו במצבם הכלכלי של החקלאים ותיארת את בעיית הירידה ברווחיות של החקלאות. יחד עם זאת, הדגשתי שהמצב שונה בענפים השונים, ובוודאי יש הבדלים בין המתיישבים השונים וסוגי המתיישבים השונים. כי המשק שלנו הוא משק מעורב, והרכב הענפים במשק שונים.

יחד עם זאת, אין להשחיר את הצבעים ולצייר תמונה כה קודרת כפי שעשה זאת חברי הכנסת סרדינס. לא הכל שחור. גם בישושים החקלאיים, במושבים הצעירים שדיבר עליהם חברי הכנסת סרדינס, אין המצב כה קודר כפי שתיאר הוא אותם.

בשנה האחרונה, כפי שהדגשתי, היה גידול רב בייצור החקלאי. הגידול היה בשני ענפים: בענף הפלחה ובענף ההדרים. חברי הכנסת סרדינס טוען שבשני ענפים אלה אין למושבים הצעירים חלק, על כן הם לא זכו בהכנסות הנוספות מהם. אולם אי-אפשר לדבר באופן כולל. יש מספר ניכר של מושבים בנגב המעבדים בצורה קואופרטיבית שטחים גדולים של פלחה, ואין כל ספק שיבולי החיטה הגבוהים שהיו בשנה שעברה תרמו לא מעט להכנסותיהם.

ודאי שחלק גדול מענף ההדרים נמצא גם בהתיישבות הצעירה, במושבים הצעירים. לפי המספרים שבידי, יש כיום במושבים הצעירים 53 אלף דונם פרי דסים נושאי פרי ועוד 19 אלף דונם פרדסים צעירים, בסך הכל - 72 אלף דונם. אין זה שטח קטן, הוא מהווה 18% מכל הפרדסים בארץ. חלקה שהתפוקה גדלה וההכנסה מן הפרדסים גדלה, יש לכך השלכות גם על המושבים.

אין לשכוח גם שענף הירקות הוא ענף שבחלקו הגדול מרוכז בהתיישבות הצעירה, במושבים הצעירים. הוא לא סבל בשנה האחרונה לא מעורך ייצור ולא ממחירים ירודים. אולי היה זה הענף החקלאי היחיד שמחירי תוצרתו עלו ב-10%, בעוד שמחירי שאר הענפים מסוגי תוצרת אחרים ירדו.

ולכן, כשבאים לתאר תמונה, צריך להיזהר ולא לתאר אותה בצבעים שאינם הולמים את המציאות. נכון שבשני ענפים התופשים מקום מרכזי ונכבד מאד, במושב הצעירים - ברפת ובולו - הרווחיות ירדה, והיו וישנן בעיות קשות של עודפים. אבל גם בעיה זו אינה מיוחדת למושבים הצעירים. בעיית הרווחיות של שני ענפים אלה היא כללית.

נכון שבחלק מן המושבים נופל הייצור ביעילותו מאשר בישושים אחרים, ואחד התפקידים העומדים לפני המשרד בתקופה הקרובה הוא להגביר את ההדרכה במו-

כלל שוק הביצים הבין-לאומי, ולא היתה אפשרות לשווק גם אותה כמות ביצים שתיכנונו מראש לשווק במחירים מתקבלים על הדעת.

במצב זה לא היתה ברירה אלא לקצץ, לקראת השנה הבאה, את ייצור הביצים ולהתאימו לממדי הצריכה בארץ. לחבר-הכנסת גולן אני רוצה לומר שאין מנוס מקיצוץ זה. אין זה נכון שהקיצוץ שווה. חבר-הכנסת גולן התאונן ושאל מדוע מקצצים גם מאלה שלא עברו על המיכסית. מתברר שהכמות הממוצעת של 970 מיליון ביצים היא מופרזת. איננו יכולים לעמוד בה. אנו מוכים רחמים לקצץ אותה לפחות ב-100–140 מיליון ביצה. ומי שעבר על המיכסה, ודאי שהקיצוץ שלו גדול יותר. מקצצים לו לא רק את המיכסה אלא גם את הכמות שייצר מעל המיכסה. ואין זה עניין של עונש. אין עונשים שום אדם. אבל אין ברירה אלא להתאים את הייצור לאפ-שרויות השיווק. אנו יודעים שיעוד הנזק והסבל שיגרור הדבר למגדלי העופות. אנו יודעים שיוקפא ציוד שלא ישתמשו בו. אבל מה לעשות? אין זו הפעם הראשונה שאנו נאלצים לעשות זאת. רק לפני שנה היה מצב דומה בענף גידול הדגים, והפתחת את הייצור ב-20%. היה הכרח לרוקן ולייבש בריכות שהושקע בהן כסף רב. עשינו זאת גם בענף הבננות כאשר נוכחנו לדעת שאין טעם לייצר מעל למה שניתן לשווק בהנאים מתקבלים על הדעת. נעקרו או לא חודשו חלק ממטעי הבננות.

אם אנו רוצים לתכנן את הייצור שלנו, עלינו לדעת שהתיכנון הוא דו-סידורי; מצד אחד פיתחנו, הגדלנו והר-צנו את הייצור. מצד שני מגיע הזמן שיש צורך לצמצם אותו, אם איננו רוצים להיקלע למשברים קשים ביותר. דיברו פה על ענף ההדרים, וחבר-הכנסת כהן-מגורי טען על קיפוח ענף ההדרים. אינני רוצה שאגדה זו על ענף ההדרים, שקופח במשך שנים, תוסיף להתהלך. במשך שנים רבות היה ענף זה במצב כלכלי טוב. הוא לא היה זקוק לשום תמיכות ולשום סובסידיות. נציגי הענף והמועצה לשיווק פרי הדר לא תבעו ולא ביקשו דיון על מצב הענף. במשך שנים היה הענף במצב טוב, עד שנת-הפך הגלגל. כאשר מתהפך הגלגל, אין ההדרים ניתנים לתיוקן מן היום למחר.

בשנה שעברה קיבל ענף ההדרים תמריצים בסך 16.5 מיליון לירות. וזה איפשר לקיים את ההוחרות שהיתה בשנה שלפני כן. השנה צעדנו צעד נוסף. דיברתי על כך בנאום הפתיחה. את התמריצים הניתנים לענף ההדרים הוחלט עקרונית להשוות לתמריצים הניתנים לתעשייה. וזה ייעשה בהדרגה. אין זה נכון, כפי שאמר חבר-הכנסת כהן-מגורי, שהשנה יקבלו הפרדסים 19 אגורות לדולר. הם יקבלו השנה 25 אגורות לדולר. ומלבד זאת, עוד 4.5 מיליון לירות כהשתתפות במחירי הבררה, וגם על חשבון היצוא לאנגליה. בסך הכל יקבל השנה ענף ההדרים 28 מיליון לירות, סכום שעולה ב-12 מיליון לירות על זה שניתן אשתקד.

אריה בהיר (מפלגת העבודה הישראלית): כמה חסר בשביל להשוות?

שרי-החקלאות ת. גבתי:

10 אגורות. וזה ייעשה בשנה הבאה ובעוד שנתיים. אם נביא בחשבון שהשנה היה פיחות, ו-65% מן הפרי משווקים לארצות שלא פיתחו את המטבע שלהן, הרי על

המשפחתי בתקופה הזאת היא דרך קשה וארוכה, ונצי-טרך לחפש אותה לאט לאט על מנת לגלות את הדרך הנכונה להוביל בה משק זה כדי שיוכל להתקיים. נובל לעשות זאת רק תוך שיתוף-פעולה מלא עם המתיישבים, עם נציגי המתיישבים והתנועות של המתיישבים. אני מצטער לומר שגם מן התנועות של המתיישבים, החיות את הבעיה הזאת יום יום, עוד לא שמעתי שיש להן פתרונות קלים ומהירים לבעיות המטריות אותנו.

מצב ההתיישבות החדשה מדאיג את חבר-הכנסת טיאר, והוא שאל אם יש לה די קרקע ומים, ומדוע לא היה שם טיפול אינדיבידואלי. חבר-הכנסת טיאר, הישר-בים החדשים האלה קיבלו את מכסת הקרקע והמים ככל שאר הישובים, ומצבם איננו אחיד. כי מלבד הקרקע והמים ישנו גם הגורם האנושי שהוא קובע הרבה ולפעמים יותר מן הגורמים האלה. אין זה נכון שלא היה טיפול אינדיבידואלי בישובים. המחלקה להתיישבות טיפלה ביישובים החדשים טיפול אינדיבידואלי, ליוותה ומלווה כל ישוב וישוב במשך שנים. אם נעשה היום את הסיכום של מפעל התיישבותי זה מאז קום המדינה, אין לנו במה להתבייש. אינני יודע אם יש בעולם מפעלי התיישבות שבועים בעשרים-שלושים השנים האחרונות ושזכו לאותם הישגים שהיו לנו בתחום ההתיישבות.

בשנה שחלפה ובשנה הקרובה יעברו כ-200 ישובים בהתיישבות החדשה מטיפול של המחלקה להתיישבות לטיפול המשרד. משרד החקלאות יוסיף לטפל בהם תוך התחשבות בצרכיהם המיוחדים ובמצב המיוחד שבכל אחד ואחד מן הישובים. אנתנו נערכים לקראת זה.

חבר-הכנסת טיאר עורר גם את שאלת בני המוש-בים. הוא אמר כי ישנם 10,000 בנים במושבים שאינו יודע כיצד ייקלטו בחקלאות. גם אני איני יודע איך ייקלטו 10,000 בני מושבים בהתיישבות. אבל חלק מהם נקלט וייקלט בישובים החדשים שהוקמו ויוקמו במשך השנה הקרובה. ודאי אין בזה פתרון כלום, וגם כאן צריך לחפש את הפתרון בדרכים שונות. יש לחפש את הפתרון בהקמת מפעלים אווריים שיוכלו להעסיק חלק מן הבנים, וכך יוכלו להישאר בסביבה הקרובה למשפחותיהם. אני גם מאמין שעם התקדמות תהליך האינטגרציה של הישובים יגדל גם כוח-הקליטה בתוך הכפרים. אולי נופתע בעצמנו אילו אפשרויות קליטה צפונות עוד בתוך היישובים, שעד היום לא הצלחנו לגלותן ולפתחן. זה לא ייעשה מן היום למחר. המעבר מענפי בעלי-החיים שהיו במרכז המשק – וגם כיום הם במרכז המשק המשפחתי – לגידולי יצוא הוא תהליך ממושך המלווה גם קשיים ומשברים, אבל בו טמונות האפשרויות הגדולות לקיים המתיישבים ולקליטה נוספת של הבנים בתוך הישובים.

חבר-הכנסת גרוס שאל מי אשם במצב שנוצר בעוד-פי הביצים בלול. שאלה זו שאל גם חבר-הכנסת אבנרי. היו כמה גורמים שהביאו לידי הצפה או שטפון של ביצים השנה. שנה לפני כן היה מחסור קל בביצים. בתקופה מסוימת. זה הרדים במקצת את ערוותה של המועצה, שהתירה את הרצועה כדי למנוע מחסור בביצים. אבל היו עוד שני גורמים למצב זה. ראשית, חלה הטבה גדולה במצב הבריאות בלול. לאחר שבשנה שקדמה לה סבל הלול מחלות קשות. והוברר שאותו מספר תרגולות שהוכי-נס ללולים נתן הרבה יותר ביצים מאשר שנה לפני כן. שנית, התמוטטות שוק הביצים ליצוא. בשנה זו התמוטט

אחיוה. המוביל פועל בסדר וכבר עכשיו הוא מנוצל כמעט במלואו. מליחות המים ירדה ואנחנו מחזירים עכשיו מדי שנה בשנה כמויות גדולות של מים בחודשי החורף לאדמה בשביל לתקן את מצב האקוויפרים. לעומת זאת, התכנונית לתפיסת מי שטפונות נראות בעיני בחלקן פרובלמיות למדי. רכשנו לנו קצת נסיון בכך ונוכחנו לדעת שההשקעה במים אלה גדולה מאוד, ואילו התוצאות אינן בטוחות. אינן בטוחות, כי אתה תלוי בחסדי שמים. לחבר-הכנסת גרוס אמנם יש יתר בטחון בכך, אבל עובדה היא שיש שנים של גשמים ושטפונות ויש שנים שאין שטפונות ונמצאת משקיע 20–30 מיליון לירות לבניית סכר לתפיסת המים, והאגם עומד יבש. היו לנו שנים לא מעטות כאלה.

נוסיף לעבוד לתפיסת מי שטפונות. אבל אלה הם מים שוליים גם מבחינת הכמות וגם מבחינת המחיר.

אני רוצה להזכיר את חבר-הכנסת כהן-מגורי שאינו מזניח שום הזדמנות לדבר על בזבוז המים בבריכות הדגים: לעת-עתה אין אנו מבזבזים מים. משתמשים במים מתוקים לבריכות דגים רק באזור אחד בארץ, באזור החולה, ולעת-עתה אין לנו שום אמצעים להוביל את המים האלה לדגים. כל זמן שאין לנו אמצעים אלה, אין לראות את המים האלה כמבזבזים. מצד שני הצטמצם שטח בריכות הדגים. כבר הזכרתי שהיה הכרח לצמצם את ייצור הדגים מחמת חוסר שוק. השטחים אמנם מצטמצמים לא במידה גדולה. אני מעריך שתוך שנה שנתיים יצטמצמו שטחים אלה בשיעור של 10%–15%, וכאשר יגיע היום ונוכל להוביל את המים המתוקים מעמק החולה לדגים, תעמוד שאלת קיומן של הבריכות בכל חריפותה, ואינני מניח שנרשה לעצמנו אז להשתמש במים מתוקים לב-ריכות דגים, בעוד תהיה לנו אפשרות להשתמש בהם בצורה אינטנסיבית יותר.

חבר-הכנסת גרוס שאל, מדוע העלו את מחיר המים בערים. כפי שהזכרתי, לא הועלו מחירי המים בשנה האחרונה. רק בגוש דן קבעו השלטונות המוניציפליים אגרת ביוב בשיעור 10 אגורות למ"ק מים וצירפו זאת למחירי המים.

חבר-הכנסת וילנר התאונן שתקציב החקלאות קוצץ השנה מ-144 מיליון לירות ל-64 מיליון לירות. אני רוצה לומר לחבר-הכנסת וילנר שהקיצוץ קטן מאוד. בשנה שעבר רה כלל התקציב 61.5 מיליון לירות למחלקת ההתיישבות של הסוכנות. השנה נוספו לה 64.5 מיליון לירות של תקציב הפיתוח בחקלאות, יש תקציב בסוכנות בסך 68 מיליון לירות. בסך הכל 132 מיליון לירות. צריך להביא בחשבון שבשנה שעברה הוקצו תוספות תוך השנה בתקציב החקלאות, וזאת בקשר עם המצב שנוצר בתקופת המיתון בחוסר העבודה, כאשר צריך היה ליצור מקומות עבודה, והגדילו את התקציב. אני גם מניח, ויש לי כל היסוד להניח, שתוך השנה הזאת נוכל להרחיב את פעולות הפיתוח על-ידי מקדמות על חשבון התקציבים של השנים הבאות. אינני חושש שלא נוכל לכצע את אותן תכניות דחופות שאנחנו רוצים לבצע.

חבר-הכנסת וילנר התרעם על התקציב הקטן לכפר הערבי ועשה תשובה של שברי אחוים. טעות בידו. הסעיף שמופיע בו הסכום של 550 אלף לירות, הרשום בתקציב הפיתוח, רשום כתוספת תקציב לכפר הערבי. זאת תוספת תקציב למטרות ספציפיות. מלבד זה נהנים

65% מן היצוא מקבל הענף עוד 50 אגורה לכל דולר. אני מעריך, שאם יהיו מחירי ההדרים השנה באותה הרמה כלפני שנה – ולעת-עתה אין כל יסוד להניח שהם יהיו ירודים יותר –, הרי ההכנסה הנקיה שיקבל הפרדסן ממיכל פרי תהיה לפחות ב-50% גבוהה יותר מאשר לפני שנה. כל התוספת, גם של הפיחות וגם של התמריצים, מתווספת להכנסה הנקיה. זה יביא לידי גידול של 50% לפחות, ואולי אף מעבר לזה.

חבר-הכנסת דגני העמיד בסיומן שאלה את התכנית להרחבת מטעי האשכוליות. עניין זה נבדק בדיקה יסודית ביותר. עובדה היא שבחמש השנים האחרונות הכפלו את יצוא האשכוליות מ-62 אלף טון ל-124 אלף טון. מדי שנה בשנה שיווקנו כמויות גדולות יותר של פרי, במידה שגדל הייצור שלנו, והמחירים לא ירדו. אשתקד היו מחירי האשכוליות גבוהים יותר מאשר בשנה שלפניה, אף-על-פי ששיווקנו 800 אלף מיכלים יותר מאשר בשנה שלפניה. אחוז הפרי ששיווקנו היה 56%, ולא מפני שלא היה לנו לאן לשווק יותר, אלא מפני ש-44% היו ברירה. כי מרבית הפרדסים הם צעירים ואחוז הברירה גבוה. מעניין, כי כבר השנה יש ירידה גדולה באחוז הברירה. במידה שהפרדסים מתבגרים, הפרי שלהם מתאים יותר ליצוא. על כן אני מקבל את הצעתו של חבר-הכנסת דגני שנתחיל לנטוע רק בעוד שתיים. כדי להתחיל לנטוע בעוד שנתיים, היינו חייבים להתחיל עכשיו. נתברר שאם החלטנו היום, שנתחיל לנטיעה יהיו רק בעוד שנתיים. אין בארץ שתילים. איש לא הכין שתילים, ושנתיים עובדות עד שהם מוכנים. אם נחליט בעוד שנתיים, נתחיל לנטוע בעוד ארבע שנים.

חבר-הכנסת כהן-מגורי התאונן על ענף מקופח שני, ענף ענבי היין. נכון שמצבו של ענף זה לא היה מזהיר. בשנתיים האחרונות עשינו כמה וכמה דברים שתיקנו במידה ניכרת את מצבו הכלכלי של ענף גפן היין. לבציר של שנת תשכ"ז הוקצבה בתקציב הסובסידיות תמיכה של 25 לירות לטונה, ועוד 250 אלף לירות לקליטת עורפים. בסך הכל, מיליון לירות. כן הגדלנו את התמריץ ליצוא היין. עוד לפני הפיחות קיבלו היצרנים 70 אגורות לדולר, כלומר הם קיבלו 3.70 ל"י לדולר, ועכשיו יקבלו 3.85 ל"י לדולר. יש לציין שהיצוא גדל השנה ב-20% לעומת השנה הקודמת.

הדבר השלישי שעשינו הוא איסור השימוש במולסה לייצור משקאות חריפים. זה חייב את האוצר לוותר על 70 אגורות בלו לכל ליטר כוהל, וזה התבטא בסכום של מיליון לירות.

כשנני מדרף את הדברים האלה יחד ומביא בחשבון שגם בענף הזה, שהוא אחד הענפים הוותיקים – אולי מן הוותיקים ביותר בישראל –, מכניסים בשנים האחרונות שיקלולים ושיפורים, ובעיקר בשיטות הבציר, אני סבור שחל שיפור ניכר בהכנסותיהם של מגדלי הענבים. בשנה הבאה תורגש השפעת הפעולות שעשינו השנה במידה הרבה יותר גדולה.

נשמעו כמה הערות בקשר לענייני מים. חבר-הכנסת גרוס שאל, מדוע בעצם בנינו את המוביל הארצי ולא מאגרים לתפיסת מי שטפונות. אני רוצה לומר לחבר-הכנסת גרוס שאין להתלונן על בניית המפעל הארצי. לולא בנינו את המפעל הארצי, לא היו לנו מים. כל הסיפורים המתהלכים על כשולן המפעל הארצי, אין להם שום

המספוא, שצריך עוד להחליט עליה, וזה יתברר במשך הזמן. לעת-עתה היתה ההתייקרות הממשית קטנה ביותר, אבל צריך לדאוג שנוכל להחזיר עוד יותר את הייצור שלנו, ובעיקר להחזיר את הוצאות התינוק.

נשאלו פה שאלות בקשר לוועדת חזני. חברי הכנסת און כבר הסביר פה והודיע שאנו מטפלים טיפול רציני ביותר בביצוע החמלוצות הניתנות לביצוע.

חברי הכנסת צור דיבר על הצורך להפחית את הריבית. עלי להטעים: איננו יכולים להתעלם מכך שתקציב הסוכר נותן, הניתן למתיישבים, ניתן בתנאים אידיאליים. ואחרי שסיכמנו לפני זמן קצר את תנאי התשלום, תנאי חתימת החוזה — קשה להתלונן על תנאי המימון האלה, ואי אפשר שלא להביא זאת בחשבון כשמדברים על אשראי נוסף שמקבלים. צריך לדאוג מה הממוצע המתקבל מצד רות האשראי השונות הללו.

על כן אינני יכול גם להצטרף לדעתו של חבר הכנסת בהיר, הסבור שצריך להשוות את המענקים הניתנים לחקלאות למענקים הניתנים למפעלי תעשייה המיונים ליצוא. המרחק אינו גדול, אבל יש תנאים שונים. יש הבדל בין מפעלי הפיתוח החקלאיים למפעלי הפיתוח התעשייתיים, דבר שאינו מאפשר להעביר בפשטות תנאים הניתנים בענף כלכלי אחד למשנהו.

חברי הכנסת סרדינס העלה שוב את הפרשה של עיבוד האדמות בעמק איילון. נשאר לי רק להודיע מה שהודעתי בזמנו: לא היתה כל חלוקה של אדמות בעמק איילון. השטח נמסר לעיבוד לעונה אחת, והדבר איננו משמש כל תקדים ואינו משמש כל חוקה למעבדים את האדמה בקשר עם החלוקה הקבועה. המרכז לתיכנון מכין עכשיו תכנון חלוקת הקבע של הקרקע הזאת.

חברי הכנסת כהן-מגורי התלונן על מצבו הקשה של עוד ענף אחד — ענף השקדים — וטען שהיבוא קוטל את הענף הזה. האמת היא שבשנה הקודמת — 1966/67 — ייצרו בארץ כ-750 טון, וייבאו כ-750 טון. התוצאות הכספיות היתה 1,500 טון. השנה גדל הייצור בארץ ל-1,200 טון; הוכנסו לארץ מיהודת ושומרון וממשיור עזה עוד כ-300 טון. מלבד זאת התחיל יבוא של 125 טון לערך, והוצאו רשיונות לעוד 185 טון. בסך הכל — כ-300 טון. בזה נפסק מתן הרשיונות ואני מקווה שהשקדים שייצרו בארץ ישווקו במשך השנה.

הצעתו של חברי הכנסת לין להקים יחידה לתיכנון כולל של הכפר הערבי, היא הצעה חשובה. היא חורגת מתחום הסוכנותיות של משרדי אולם חשוב מאד, לדעתי, לבוא בדברים עם רשות התיכנון ולבדוק מה אפשר לעשות ובאילו דרכים אפשר ללכת כדי לתכנן תיכנון לטווח ארוך יותר ותיכנון כולל את האזורים העיקריים שבהם מרוכזים כפרי המיעוטים.

לא הבנתי את טענתו של חברי הכנסת דגני, שהספרות המקצועית איננה ביד משרד החקלאות. קודם כל, אינני יודע מה פגם מצא הופעת, "השדה", המופיע דומני 45 שנה או יותר, והוא משרת את החקלאים בארץ שירות נאמן מאד. אינני חושב שמן הראוי לעשות משהו שיפגע בהמשך הופעתו של ירחון זה. אבל גם משרד החקלאות איננו טומן ידו בצלחת, והוא מוציא במשך השנה חומר הדרכה רב מאד בענפים השונים. במשך

החקלאים הערבים מכל שאר הסעיפים בתקציב הפיתוח. בשנה השוטפת עשינו עבודות גדולות מאד, ואם כיום כבר יש אלפי דונמים של גידולים מכוסים פלסטיק בכפר הערבי, אלפי דונמים של גידולים ליצוא, וניטעו שטחים ניכרים של גידולים סוב-טרופיים, והוכשרו אלפי דונמים אדמה, — לא היה זה מן התקציב הקטן של 550 אלף לירות. זה היה מפני שהם קיבלו את אותן ההלוואות ואותן המענקים שניתנים לכל חקלאי לפיתוח ענפי היצוא. מן הראוי לציין שהם משהלבים יפה בפעולה זו.

בהודמנות זו אני רוצה להגיב על דבריו של חבר הכנסת נח'לה בעניין המצב בענף היות — מועצת היות תבחן, באמצעות ועדה מיוחדת, את הצורך בהקמת בית אריות מיוחד ליותים. חברי הכנסת נח'לה עודד גם את שאלת שיווק הטבק. שאלת שיווק הטבק היא עכשיו שא"ל חמורה, הגובעת מכך שהשנה טיב הטבק הוא ירוד, ובתנאי-החרושת שהם משהלבים ואינם ממהרים לקבל את הטבק הנמצא במחסנים.

נשאלה פה שאלה בקשר עם שטחי רעיה לעזים. הבעיה איננה חריפה כל-כך כפי שתוארה פה. אגף היי-עור אינו מפסיק את הרעיה בשטחי ייעור פתוחים. אבל נכון שהוא סוגר שטחים הניתנים מחדש, שם יש סכנה של השמדת השתילים על-ידי העזים.

חברי הכנסת אבנרי דיבר על הסובסידיה ועל הנוקיים הנגרמים לענף הלול. אני רוצה להבהיר: הסובסידיה ניתנת אך ורק לתוצרת המתוכננת. העודפים שנוצרו מעל לתיכנון אינם מקבלים שום תמיכה, והחקלאים מקבלים אך ורק את התמורה שניתן להשיג בעד הביצים.

חברי הכנסת אבנרי דיבר על סובסידיה לכותנה. הוא תיאר ענף זה כענף נחשל ואמר שהסובסידיה משלמת כביכול מחצית מערך הכותנה. המצב האמיתי שונה לגמרי. מתוך 28 אלף טון יבול הכותנה השנה נמכרו קרוב ל-16 אלף טון למטוויות המקומיות, ועל כך קיבלו מן הממשלה סובסידיה בסך 300 לירות לטון.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
האם המחיר הוא רווחי?

שר-החקלאות ח. גבתי:
שמע עד הסוף.

כל היתר, 12 אלף טון, נשלחו לחוץ-לארץ ונמכרו בחוץ-לארץ. ועל זה, לפני הפיחות, קיבלו תמריץ בסך 56 אגורות ללול, או 38 אגורות לקילוגרם. בינתיים קרה משהו. בגלל מחסור בכותנה בעולם עלה המחיר מ-630 דולר לטון ל-750 דולר. ואם מאפרים לכך את הפיחות הרי מחיר הכותנה בחוץ-לארץ, אם נהרגם אותו ללירות ואגורות, עלה מ-1.90 ל"י ל-2.62 ל"י. המטוויות מקבלות עכשיו את הכותנה במחיר השוק העולמי. אם יביאו את הכותנה מחוץ-לארץ, לא יעלה להן הדבר פחות. הכותנה הנשלחת ליצוא מקבלת תמריץ של 35 אגורות ללול. היינו, בסך הכל 3.85 ל"י ללול. חושבני שכולנו היינו מרוצים מאד אילו היו לנו ענפי יצוא רבים כמו הכותנה.

חברי הכנסת בהיר שאל מה השפעת הפיחות על הוצאות הייצור. אינני יכול היום לעשות את החשבון הכולל, כי הוא מסובך. בפרסונות ובגידולי יצוא מתכסה הדבר על-ידי הכנסה נוספת. מלבד זאת קיימת בעיית

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני מסכים.

ה צ ב ע ה

התיקונים א—ט של חבר-הכנסת א. חביבי לא נתקבלו.

היו"ר ק. לוז:

לחבר-הכנסת אבנרי עשר הסתייגויות. אעמיד אותן להצבעה במיספור של אותיות.

(ק ד י א ה: אני מציע להעמיד להצבעה את כל ההסתייגויות ביחד.)

האם חבר-הכנסת אבנרי אינו מתנגד?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
אינני מתנגד.

ה צ ב ע ה

התיקונים א—י של חבר-הכנסת א. אבנרי לא נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת ש. מיקוניס לא נתקבל.
סעיף 11 — משרד החקלאות — בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

עכשיו נצביע על סעיף 50 — חקלאות.

ה צ ב ע ה

התיקונים א—ט של חבר-הכנסת א. חביבי לא נתקבלו.

התיקונים א—ג של חבר-הכנסת א. אבנרי לא נתקבלו.

התיקונים א—ב של חבר-הכנסת ש. מיקוניס לא נתקבלו.

סעיף 50 — חקלאות — בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

נעבור להצבעה על סעיף 53 — מפעלי מים.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת א. טיאר לא נתקבל.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אני מבקש להצביע לחוד על הסתייגות א' של חבר-הכנסת חביבי. על שאר ההסתייגויות אפשר להצביע ביחד.

ה צ ב ע ה

התיקון א של חבר-הכנסת א. חביבי לא נתקבל.

התיקונים ב—ה של חבר-הכנסת א. חביבי לא נתקבלו.

התיקון של חבר-הכנסת ש. מיקוניס לא נתקבל.

סעיף 53 — מפעלי מים — בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

לסעיף 98 — הכנסות מינהל מקרקעי ישראל — אין הסתייגויות. נצביע.

ה צ ב ע ה

סעיף 98 — הכנסות מינהל מקרקעי ישראל — נתקבל

השנה האחרונה הוציא משרד החקלאות 30 חוברות וכ-250 עלונים בכל ענפי החקלאות. חומר זה מגיע לכל חקלאי המתעניין בו.

לבסוף, אני רוצה להעיר לדברי חבר-הכנסת דגני, אשר תבע להרחיב את ענפי היצוא ולהקציב לעניין זה אמצעים גדולים: אנו עושים כמיטב יכולתנו, ואינני חושב שהאמצעים המושקעים בזה הם מבוטלים.

בתקציב לשנת 1967/68 הוקצבו להשקעות לפיתוח ענפי היצוא למעלה מ-16 מיליון ל"י, ובמשך השנה הוסיפו עוד 4 מיליון ל"י; בסך הכל — כ-20 מיליון ל"י להשקעות בלבד. בתקציב 1968/69, המונח לפניכם, הוקצבו להשקעות בענפי היצוא קרוב ל-19 מיליון ל"י, ויש סיכויים ברורים שבמשך השנה נגייס באמצעות בנקים, כמקדמה לתקציבים של השנים הבאות, עוד 11 מיליון ל"י. זאת אומרת, נגיע השנה לביצוע תכניות הקשורות בענפי יצוא בסכום של 30 מיליון ל"י, וזה רק להשקעות.

לתמריצים, מחוץ להדרים, הוצאנו בשנת 1967/68 17 מיליון ל"י, ובתקציב של שנת 1968/69 מיועד סך 24 מיליון ל"י לתמריצים ישירים ועקיפים: הוצאות לכיבוש שווקים, לסקרים, השתתפות בהובלה וכו'.

רצוני להדגיש כי מתוך 13 מיליון ל"י לתמריצים ישירים יוצאו כ-9,000 ל"י למוצרים המקבלים תמדין של יותר מ-3.85 ל"י לדולר, 1,700 ל"י למוצרים המקבלים תמדין עד 4.35 ל"י לדולר ו-2,600 ל"י למוצרים מיוחדים המקבלים תמדין מעל ל-4.35 ל"י לדולר. אלה הם מוצרים חדשים שאנחנו מתחילים להחזיר לשווקים, ונדרשת תמיך תקופת זמן, לפעמים ממושכת למדי, עד שנוצרת האפשרות להחליט אחת מן השתיים: שאין סיכוי לייצא את המוצר בזול ולא נוכל להסתפק בתמדין הרגיל, או שאנו מסוגלים לייצא ביתר זול, ואז מקבל המוצר תמדין רגיל לאחר שעבר שלב גסיון.

אין ספק שהשקעות אלו אינן קטנות, אולם הן תשלמה כפל כפליים. זו לא רק הכנסה במטבע-חוץ, זו גם תעסוקה רבה לחקלאים, ולפעמים עוד יותר ללא-חקלאים, ומי שעובר בימים אלה בבתי-האריזה של ההדרים ורואה את רבבות הפועלים והפועלות העסוקים עכשיו בקטיפ ובאריזה, ולא רק בהדרים, אלא גם בענפי יצוא אחרים, ומי שרואה את התנועה של היצוא הזה בנמלים — נוכח לדעת מה משקלה של החקלאות ביצירת תעסוקה בארץ, בהובלה ובענפים אחרים. לענף כלכלי זה יש כל הסיכויים לגדול ולהתפתח בשנים הבאות בראש וראשונה על-ידי גילוי יומה ומרץ מצד החקלאים ובעזרת הממשלה.

היו"ר ק. לוז:

נעבור להצבעה. ראשונה נצביע על סעיף 11 — משרד החקלאות.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת א. טיאר לא נתקבל.

היו"ר ק. לוז:

לחבר-הכנסת חביבי יש חמש-עשרה הסתייגויות. האם חבר-הכנסת חביבי או חברי סיעתו מסכימים שההצבעה תהיה על כל ההסתייגויות ביחד?

הוערכו ב-2 מיליון לירות לשנה. סך כל התגמולים ששולמו לנכים אלה מאז 1957 מגיע ל-152 מיליון לירות, ומלבד זאת הוצא סכום של 11 מיליון לירות לטיפול רפואי וכיוצא בו, וכן סך 2.6 מיליון לירות — הוצאות מינהל וארגון, וכך הגיע סך ההוצאות למטרה זו, מאז הפעלת החוק, ל-165 מיליון לירות. ביצועו של החוק כולו, במסגרת הקיימת — אני מדגיש זאת: במסגרת הקיימת — בסעיף תגמולים בלבד יעלה למדינה כ-300 מיליון לירות. ועדת הכספים תדון בימים הקרובים בשאלות שונות הנוגעות לפיצויים לנכי רדיפות הנאצים, וזאת בעקבות הצעת חוק פרטית של חברי הכנסת צירממן שהועברה לוועדת הכספים, וכן על יסוד ההצעה שתגיש הממשלה לנכי סת, כפי שהודיע על כך סגן שר האוצר מעל במה זו בשבוע שעבר.

התקציב לסעיף גמלאות ופיצויים מסתכם ב-50 מיליון לירות, לעומת 47 מיליון לירות בשנה השוטפת.

התקציב לתשלום ריבית נשאר יציב בסכום של 380 מיליון לירות. מאידך גיסא, יש לציין עליה בתקציב לתשלום חובות, מ-393 מיליון לירות ל-490 מיליון לירות בשנת 1968/69.

התקציב לבנייני ממשלה ירד מ-16,750,000 לירות ל-11,600,000 לירות עקב השלמת בניינים והצמצום המכוון של הבניה בקריה בירושלים. תקציב מפעלי הממשלה השונים ירד מ-22,800,000 לירות ל-18,000,000 לירות, וסעיף ההוצאות השונות ירד מ-16,950,000 לירות ל-7,000,000 לירות.

בין הסעיפים הצמודים לתקציב משרד האוצר נמצאים שני סעיפים בעלי אופי טכני הקשורים בחשבונאות תקציבית. אני מתכוון למלאי והון חוזר תקציבי, המסתכם ב-15 מיליון לירות, כבשנה השוטפת, ותשלום לכיסוי הוצאות תקציב הפיתוח מן השנה הקודמת, המסתכם ב-5 מיליון לירות לעומת 6 מיליון לירות בשנת 1967/68.

ה"ר ק. לזו :

רשות הדיבור לסגן שר האוצר.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הדיון על תקציב משרד האוצר הוא הזדמנות נאותה לדון בכמה נושאים שמשרדנו אחראי עליהם אם באופן בלעדי ואם במשותף עם משרד אחר. אין אני נכנס לסקירה מפורטת של הפעולות השונות הנעשות על-ידי היחידות באוצר, מאחר שהן מפורטות בחוברת שהגיש לפני שבוע משרד האוצר לנכי סת. אפתח איפוא בהודעה על אומדן ההכנסות, וזאת בהתאם לסיכומי ועדת הכספים ולדברי שר האוצר בתשובתו למשתתפים בדיון בקריאה הראשונה של תקציב המדינה. ניתנת הסכמה לכך שיערך דיון במליאה על הודעה זו.

אומדן ההכנסות בתקציב 1968/69 עולה ב-440 מיליון לירות לערך על ההכנסה הצפויה בשנה הנוכחית, המסתיימת בעוד חודשיים לערך. כידוע, אומדן ההכנסות לשנה הנוכחית אינו מתממש, ולכן שתי סיבות עיקריות: תופעות המיתון החריפו בחלקה הראשון של השנה מעבר לצפוי ומעל לו. על כך נוספו תקופת הכנונות והמלחמה שנחתו אווונותיהן בהאטת הפעילות הכלכלית עקב הקטנת מספר ימי העבודה ושינוי מבנה הצריכה.

ה"ר ק. לזו :

לסעיף 98 — הוצאות מינהל מקרקעי ישראל — הסתייגות לחברי הכנסת אבגרי.

הצבעה

התיקון של חברי הכנסת א. אבגרי לא נתקבל.

סעיף 98 — הוצאות מינהל מקרקעי ישראל — בנוסח הוועדה נתקבל.

ה"ר ק. לזו :

לשאר שני הסעיפים אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם להצבעה.

הצבעה

סעיף 11 — משרד החקלאות — הכנסה מיועדת — נתקבל.

סעיף 50 — חקלאות — הכנסה מיועדת — נתקבל.

ה"ר ק. לזו :

הצבענו על סעיפי תקציב משרד החקלאות בקריאה שניה.

אנחנו עוברים לסעיף-משנה 2 של סעיף ב' בסדר-היום: חוק התקציב לשנת 1968/69, תשכ"ח-1968, קריאה שניה, משרד האוצר. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה. הנני מתכבד להביא לקריאה שניה את תקציב משרד האוצר והסעיפים הצמודים לו לשנת 1968/69. היקפו הכולל של תקציב משרד האוצר לשנת 1968/69 נשאר כמעט ללא שינוי לעומת השנה השוטפת, והוא מסתכם ב-86,500,000 לירות, לעומת 86,600,000 לירות בשנת 1967/68.

התקציב מורכב מסכום של 16,421,900 ל"י המיועד ליחידות אדמיניסטרטיביות ושירותים, ומסכום של 70,078,100 ל"י ליחידות הכנסה. שני החלקים אמנם כוללים תוספת מסוימת לפעולות, אולם תוספת זו מתקזזת על-ידי צמצומן וביטולן של פעולות אחרות. בין השאר כדאי לציין את הסכום של 2,104,000 ל"י המיועד לפעולות ופיקוח של יחידות ההכנסה בשטחים המוחזקים, והוצאה זו מתכסה — ככל ההוצאות בשטחים המוחזקים — על-ידי השתתפות משרד הבטחון בהוצאות אלה.

בניתוח השינויים בתקציב משרד האוצר מן הראוי להדגיש בחיוב את הצמצום בתקציב השעות הנוספות, המסתכם ב-1,221,000 ל"י.

התקציב לתגמולים לנכי המלחמה ורדיפות הנאצים מסתכם ב-28.5 מיליון ל"י, לעומת 30.5 מיליון ל"י בשנה השוטפת. היקף מקבלי התגמולים גדל וההפחתה בתקציב מוסברת בהתקדמות בטיפול בתשלומים של תגמולים לנכי טרוראקטיביים. לעומת זאת גדל התקציב לתגמולים לנכי שוטפים רגילים, טיפול ושיקום רפואי וכיוצא באלה, בסכום של 970,000 ל"י.

המספר המשוער של נכי רדיפות הנאצים הזכאים לתגמול הוא כ-16,000, והתקציב השנתי לתגמולים מסתכם ב-20 מיליון לירות בקירוב. כדאי לזכור שבשעה שהועלתה הבעיה לראשונה, דיברו אז — גם באי-כוח הנכי — על מספר משוער של 3,000 תביעות, והתשלומים

מכיוון שאנו עוסקים במיסים, רצוני להתעכב על שני תחומים נוספים בנושא זה, והם: תכניות החקיקה בענייני מיסים וכן פעולות ייעול שתכליתן להקל על משלמי המס. פעולות החקיקה שאנו עומדים ליוזם בענייני מיסים כולם, למעט הארכת היטל הבטחון לשנתיים שכנגד זה אנו מבטלים את מילווה הקליטה, באות להפחית את נטל המיסים, אם כדי להקל על העולים או למשוך משקיעים ואם מסיבות חברתיות וכלכליות אחרות. אפרט כמה מתיקונים אלה:

אנו עומדים להציע תיקון בחוק מס הכנסה, שמלבד תיקונים טכניים יכלול הקלות מרחיקות לכת לעולים והגדלת הניכוי מילד שלישי ואילך.

תיקון חשוב נוסף יקל על החוסכים בתכניות חסכון שונות. כל מי שישקיע בשנה עד 900 ל"י בתכנית חסכון יקבל ממס הכנסה רבע מסכום זה, כלומר 225 ל"י. עד כה השתתף מס הכנסה ברבע מחסכון שהגיע עד ל-600 ל"י לשנה. תיקון זה יעניק, אנו מקווים, תנופה נוספת לחסכון הפרטי במשק. מצאנו לנכון להציע זאת, למרות העובדה שגם כיום כבר מסתמנות מגמות חיוביות בנטייתו של הציבור לחסוך, לאור העובדה שמאפריל השנה ישלמו האזרחים פחות מיסים ותוגדל בצורה ממ"שית הכנסתם הפנויה. אנו מעוניינים שלפחות חלק מן ההכנסה הפנויה הנוספת יופנה לחסכון.

תיקון חשוב אחר הוא לחוק מס רכוש. תיקון זה בא בעקבות מיזוג ההערכה והגביה של מיסי הרכוש הממשלתיים והעירוניים. כן יינתנו במסגרת זו הקלות לתעשיינים ולעולים. בהזדמנות זו אזכיר שבשיעור המס נכלל גם ביטוח מפני נזקי מלחמה. ואמנם ב-1967 שילם האוצר פיצויי מלחמה ישירים ועקיפים, בכלל זה הוצ"א אות לכיסוי נזקים שנגרמו על-ידי מסתננים, בסך 18 מיליון ל"י לערך.

מיזוג מיסי הרכוש מאפשר לנו, זו הפעם הראשונה, לקבוע מדיניות אחידה לגבי נכסי דלא-נייד, בעוד שקודם-לכן היתה המדיניות נקבעת בנפרד על-ידי הרשויות המקומיות השונות. כדי לפתור בעיות שטרם מצאו פתרונן, הקים לפני זמן-מה מינהל הכנסות המדינה צוות שמחפידו לבדוק את השיטות הקיימות להערכת השווי וכן לקבוע קריטריונים לגביית מס מגורש במשך התקופה שבונים עליו. כן ידון הצוות בפטורים ובהקלות שיש לתת לקרקעות מוקפאות בעקבות החלטותיהן של הוועדות לבניין ערים.

תיקון נוסף יוצע בחוק לעידוד השקעות הון, שמטרתו להעניק הקלות במיסים על בניית דירות להשכרה. במסגרת זו נציע לתת פטור ממס רכוש בשיעור שני שליש מן המס, והשליש השלישי יבטיח את הזכות ליהנות מפיצוי לנזקי מלחמה. כן יוגבל מס ההכנסה מהכנסות שכר-דירה לשיעור של 25% בלבד.

משרד האוצר, ומינהל ההכנסות בכלל זה, ער לצורך בפיטוט התהליכים המינהליים בתחומים שונים ותחום המיסים בכלל זה. לעתים האזרח קובל ומתמרמר — וידוע לנו על כך — לא על עול המס כי אם על הדרך הקשה שהוא צריך לעבור כדי למלא חובתו כלפי המדינה. אי לכך אנו שוקדים כל העת על שיפור ההליכים המינהליים וגם השנה יעשו פעולות שונות בתחום זה. העובדה שלצורך תשלום מס רכוש יזדקק האזרח לכתובת אחת, הרי זו הקלה חשובה שרבות אזרחיו ייהנו ממנה.

תופעות אלה הקטינו, בדרך הטבע, את ההכנסה מן המיסים הישירים מן המיסים העקיפים.

לו היתה מגמה זו עומדת בעינה, לא היינו יכולים להגיש אומדן הכנסות מן המיסים לשנת 1968/69 בסכום של 3,241 מיליון ל"י ולטעון שהוא מבוסס על הצפוי במשק. אולם כבר בחודשים אוקטובר-דצמבר האחרונים הורגש בעליל שינוי במגמת הפעילות הכלכלית, והדבר אף מצא את ביטויו בהכנסות מן המיסים.

ברביע הראשון של שנת הכספים השוטפת חלה ירידה בהכנסות האוצר ב-8.5% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. ברביע השני היתה הירידה מתונה יותר, והתבטאה ב-1.3% בלבד. אולם ברביע השלישי, בחודשים אוקטובר-דצמבר 1967, כבר ניכרה עליה בהכנסות בשיעור של יותר מ-5%. מצויים בידי נתונים של חודש ינואר, שהסתיימו לפני פחות משבוע, ובחודש זה הסתכמה גביית המיסים ביותר מרבע מיליארד ל"י — 254 מיליון, שהם 10% יותר ממה שגבינו אשתקד באותו חודש. העליה בהכנסות מן המכס וממס הקניה גבוהה מן העליה בהכנסות ממס ההכנסה.

מינהל הכנסות המדינה אוסף ומנתח אינדיקטורים לפעילות הכלכלית בתחום שיווק המוצרים בני קיימא, עיסקות מקרקעין, יבוא, וכיוצא בזה. כל הנתונים האלה מאשרים ומבססים את הרגשתנו שהפעילות הכלכלית הולכת ומואצת. אביא לפניהם דוגמות אחדות. שיווק המכוניות מן הייצור המקומי הוכפל במחצית השניה של 1967, ואילו יבוא המכוניות גדל ביותר משליש. מכוניות אלה ואחרות לא עמדו כי אם נסעו, ואמנם שיווק הבנויות גדל אף הוא ב-17%. במספר עיסקות המקרקעין חלה בחודש דצמבר האחרון עליה ב-12% לעומת דצמבר אשתקד, ואילו שיווק המלט עלה ב-3% ברביע האחרון של השנה, בעוד שקודם-לכן היתה ניכרת בו ירידה מתמדת.

במאמר מוסגר אעיר כי נתונים אלה ואחרים, הנוגעים למצב הבניה, הם המזהירים אותנו מפני זירוז הבניה על-ידי תקציב המדינה.

על כל הנתונים האלה יש להוסיף את העובדה המעודדת — ואיני מדבר על כך רק מנקודת מבטה של קופת האוצר — שבמחצית השניה של 1967 עלה הייצור התעשייתי ב-18%.

כאן המקום לציין שהפעילות הכלכלית הולכת ומואצת למרות העובדה שעדיין מגויס מספר רב של אנשי מילואים המוצאים ממעגל העבודה. אנו עדים שמפעלים שלמים נפגעים לעתים מגויס אנשי מילואים, אך עלינו לקבל זאת כהכרח שלא יגונה.

הנתונים על ההתפתחות הכלכלית מחזקים את דעתינו כי אומדן ההכנסות שהגשנו הוא ריאלי, או צופים, כידוע, עליה בתוצר הלאומי בשיעור 6%–8%; עליה בהשקעות בשיעור 25%; בצריכה הפרטית בשיעור 2%–3% לנפש; וכן עליה ביבוא ובתעסוקה. תהיה בוודאי גם עליה קטנה בשכר, הנובעת בעיקרה מזחילת השכר, בשיעור שנתי של 3%–4%.

על נתונים אלה יש להוסיף את העובדה שבשנת 1967 גדלו אמצעי התשלום בקרוב לחצי מיליארד ל"י, שהם כ-25% מכלל אמצעי התשלום. עליה זו טרם הובטאה בפעילות המשקית והיא תורגש, קרוב לוודאי, ב-1968 ותקל על גביית המיסים.

מה הקשה לעבור על כל ההוראות הקיימות ולבדוק את מידת התאמתן לצרכים ולנסיבות. עם זאת אני יכול לומר שהן בוועדה והן באגף מטבע-חון באוצר מועלית עתה לדיון האפשרות להקל על משקיעי חון להשקיע בישראל ולאפשר להם, בכל עת שירצו, לפדות או למכור את השקעותיהם תמורת לירות ישראליות. לירות יש-ראליות אלה תזכנה את משקיעי החון בזכות המרה חופשית למטבע-חון בשער הרשמי. על-ידי כך תיהפך הלירה, שמקורה בעיסקה במטבע-חון, למטבע בת המרה חופשית. זכות זו של המרה חופשית יש בה יתרונות, אך גם סכנות, ולכן לא רק שנבדוק היטב את ההצעה, אלא ייתכן שנגביל זכות זו לסוגים מוגדרים של עיסק-אות.

נושא נוסף העומד היום לדיון מתייחס לעולים חד-שים ולתושבים ארעיים. אלה רשאים כיום להחזיק בארץ בחון-לארץ מטבע-חון במשך עשר שנים. אולם אם המידו את המטבע בלירות ישראליות, הם רשאים להמידו בחורה במטבע-חון רק במשך שלוש השנים הראשונות, וגם זאת בדרך של מימוש ניירות-ערך זרים, כלומר כ-10% מעל לשער הרשמי. ההצעה המונחת היום לפנינו מטעם הוועדה אומרת שהועלה יוכל להמיד בחורה את הלירות הישראליות במשך עשר שנים בשער הרשמי וללא כל תוספת. קיים כמובן הבדל בין שתי הבעיות האלה העומדות לדיון. בעוד שהשניה היא הקלה לעולים, שחשיבותה אינה חורגת מכך, הרי ההצעה הראשונה — אם תתקבל — בצורה זו או אחרת פירושה שינוי מר-חיק לכת.

כן מטפלת הוועדה בבעיות הקשורות ברישוי של היבוא ושל היצוא. באופן כללי אנו עושים כל מאמץ כדי שהפיקוח יורגש פחות ככל האפשר בלי שתיפגע יעילותו. בעניינים מסוימים אנו מוכנים להסתכן ולסמוך על האזרח רק כדי להימנע מלגרום לו טריחה מיותרת. כך, למשל, ביטלנו את חובת ההצהרה של מטבע-חון לגבי ישראלית החורג מחון-לארץ. הישראלי אמנם חייב להח-זיר את הדולרים שברשותו, אבל אין הוא חייב לעשות זאת מיד בהיותו במל או בשדה-התעופה. התרנו לתושב ישראלי העובד בחון-לארץ להחזיק חשבון של מטבע-חון בארץ, בלי שנחייבו למכור את מטבע-החון שברשותו. אנו מקילים על הישראלי היוצא לחון לארץ והוא יכול להצטייד כבר בארץ, למשל, בכרטיס ביטוח בין-לאומי לסיכוי צד שלישי ברכב ולקבל את תשלום הנוק בחון-לארץ.

רצוני לעמוד במלים ספורות על בעיות מיוחדות הנובעות מן השטחים המוחזקים והנוגעות למטבע-חון. קבל תושב בשטחים המוחזקים, שקיבל רישיון יבוא, מקצבת מטבע-חון, ולצורך זה דינו כדין כל יבואן יש-ראלי אחר. סטודנטים מן השטחים המוחזקים הלומדים בחון-לארץ מקבלים, באמצעות משפחותיהם כאן, הקצבת מטבע-חון על מנת שיוכלו להמשיך בלימודיהם.

קיים כידוע יצוא של עודפי חקלאות לגדה המזרחית. מותר לתושבי השטחים לייצא סחורות לגדה המזרחית ואין אנו מפקחים על תמורת היצוא, רשינו למה שאנו נוהגים לגבי יצואן ישראלי. אם יצואן מן הגדה המער-בית רוצה לקבל הישבון על מסיים עקיפים, כפי שמקבל יצואן ישראלי, עליו למכור את הדיגרים שקיבל תמורת היצוא. אם היצואן רוצה לקבל גם את התמריץ המקובל

החלטה אחרת חשובה ביותר היא ששכירים המשתכ-רים רק ממקור אחד, ולא מעל ל-1,500 לירות — שזו משכורת נכבדה לכל הדעות — יהיו פטורים מהגשת דו"ח שנתי על הכנסותיהם. בדרך זו יגיע מספר הני-שומים השכירים הפטורים מהגשת דו"ח שנתי ליותר מחצי מיליון.

מצד שני נשכלל את שיטות הגביה. ואמנם למעלה מ-75% מן הנישומים העצמאיים כבר מקבלים את שומ-תם באמצעותו של המחשב האלקטרוני.

יוסף תמיר (גח"ל):

האם בכל הפעולות האלה יש חסכון בעובדים?

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:
יש.

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש):
אבל המנגנונים לא פורקו למעשה.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:
אם ידובר על כך, אתיחס לזה בתשובתי.

בשנה הקרובה יסתיים המיבצע של הסבת כל העצמ-איים למחשב. מחשב זה גם יבצע את חשבונות מס רכוש על ציוד ומלאי ועל נכסי דלא-ניידי, לרבות שילוב מיסי הרכוש.

עד כאן תחום המיסים. עכשיו רצוני לעבור לשני תחומים אחרים, נכבדים אף הם: הפיקוח על מטבע-חון ועידוד השקעות.

רבתי חברי הכנסת, יש הנוהגים להעלות את השאלה האם בכלל יש צורך בישראל בפיקוח על מטבע-חון. אנשים אלה נאחזים בעובדה שלרשותנו יתרות ניכרות במטבע-חון ומבטיחים לנו שגשוג כלכלי, אם אמנם נסיר את כבלי הפיקוח. אין אני שותף לדעתם של אלה. אמנם נכון שבשנים האחרונות שופר מאד מצבנו בתחום מטבע-החון, כמו בתחומים אחרים. אולם מצד שני עלינו לזכור שעדיין יש לנו גרעון מתמיד בחשבון השוטף, הכולל יצוא ויבוא של סחורות ושירותים. היצוא מכסה עדיין רק כ-68% מערך היבוא הכולל. גם המתרחקות הבטחונית, הפוקדות אותנו לאבדונו מפעם לפעם, מחייבת שמירה על היתרות במטבע-חון.

יתר על כן, זרימה בלתי-מבוקרת של מטבע-חון עלולה להעמיד אותנו לפני בעיות לא מעטות בתחום גידול אמצעי התשלום והניילות, שספק אם נוכל להן בכלים האחרים העומדים לרשות הממשלה לצורך שמירת האיזון במשק. הפיקוח מיועד להבטיח, בין היתר, שקבלת הלוואות במטבע-חון לא תביא בעתיד את המשק לידי הצורך להחזיר הלוואות בסכום כזה שישפיע לדעה על היתרות שלרשותנו.

אוכל להבטיחכם נאמנה שאין איש במשרד האוצר הרואה בפיקוח על מטבע-חון מטרה לשמה. הפיקוח אינו סיבה אלא מסובב. תנאי המשק הם שמכתיבים את תוכנו והיקפו. שאיפתנו היא שהוראות הפיקוח יהיו מות-אמות לתנאים המשתנים; כל זאת בלי לשכוח את המט-רות שהפיקוח חייב לשרת ואת הסכנות הקיימות אם נרפה אותו מעל לרצוי. לפני חודשים אחדים מינינו ועדה שמתפקידה לבחון את מערכת הפיקוח על מטבע-חון ולהציע הקלות ושיפורים. הוועדה קיבלה עליה את המשי-

והיא רשות ההשקעות והיצוא — הכפופה לשני המשרדים הכלכליים, היינו: למשרד האוצר ולמשרד המסחר והתע"ש. ולכן שני יתרונו: קיים קשר הדוק בין ההשקעות לבין היצוא, שכן אנו מעוררים בעיקר השקעות במפעלים שיהיו מסוגלים גם לייצא. מלבד זאת מאפשר מחולק זה מתן כתובת אחת לכל הרוצה בקשרים עסקיים עם ישראל, ושוב אין הוא צריך לפנות בעניינים כלכליים לשתי כתובות נפרדות.

העבודה הן במרכז בני-יורק והן בסניפים של הרשות בארצות-הברית ובקנדה, למשל, ששם יש לנו שבעה סניפים כאלה — מאורגנת לפי חלוקה מקצועית במתכונת של החטיבות שמשרד המסחר והתעשייה מחולק לפיהן. בדרך זו קיימת הבנה מירבית בין האיש המטפל בהשקעות או ביצוא בארצות-הברית או באירופה לבין חברו במשרד נבישראל.

משקיע בישראל חייב לדעת את זכויותיו וחובותיו, ואלה לדאבוננו אינן מרוכזות בתחום אחד בלבד אלא בכמה תחומים, כגון מיסים ישירים ועקיפים, מטבעי חוץ וכיוצא בו. והוא הדיון לגבי רשויות ממשלתיות נוספות. עד היום לא היה בידנו ריכוז מעורבן של כל אותן העובדות שהמשקיע מעוניין לדעת, למשל על תעריפי השכר במקצועות השונים. רשות ההשקעות שוקדת עתה על הוצאת ספרון שיכלול בתוכו נתונים אלה ואחרים וישמש מדרך למשקיע בישראל.

בעקבות הוועידה הכלכלית המכונה, שהתקיימה בא-רץ באוגוסט 1967, הוקמה בארצות-הברית וכן באירופה ועדה של אנשי עסקים ותעשייה השוקדת לתרגם לשפת המעשה את ההתלהבות והרצון לעשות לחיזוק כלכלת ישראל שמצאו ביטוי בוועידה זו. הוועדה מכינה את המסגרות הארגוניות בארצות-הברית ובאירופה לקראת הוועידה הכלכלית העומדת להתכנס בעוד חודשיים בקי-רוב. יחד עם זה עומדת רשות ההשקעות והיצוא להביא בעוד חודש-חודשיים לידי סיכום כ-25–30 תכניות הקשורות בהשקעה, בחילופי דע ובפיתוח היצוא. כל הפרוייקטים האלה נולדו רק לפני חצי שנה בערך וזכו להבשלה מהירה. במקביל לפעולות אלה הוקמה חברת "עתיד", שתפקידה להחדיר מוצרי צריכה ישראליים לשוק-הענק האמריקני.

הוקמה חברה המשותפת לממשלה ולגורמים משקיים שמתפקידה להביא לידי התקשרות בין תעשיות עתירות ידע בארצות-הברית לבין תעשיות בארץ היכולות לנצל ידע זה.

בעזרת הממשלה הוקמה מסגרת של "מתנדבים אמריקניים", צעירים יהודים העושים להגברת השקעות אמריקניות בארץ ולקידום היצוא לערי-השדה בארצות-הברית. המדובר באנשי עסק יהודים צעירים המוכנים לפעול להידוק הקשרים בין שני המשקיים.

בסיכום פרק זה רצוני לומר כי לאחרונה נוספה כתוצאה מן ההגבלות שהטילו השלטונות האמריקניים על השקעות חוץ, כמה קשיים שלגבי דיננו הם בעיקרם פרוצדורליים. אנו מקווים שהם לא יהיו אבן-נגף בדרכנו לגיוס השקעות מארצות-הברית שהיא, בלא ספק, כר נרחב הן למשיכת השקעות והן ליצוא סחורותינו. לדעתי, ההצלחה או הכשלון בחזית זו תלויים במידת התושיה והיזמה מצדנו.

לגבי יצואן ישראלי, עליו למכור לאוצר את תמורת היצוא בתנאי שנתקבלה במטבע חופשי. ועוד פרט בעניין זה: תושבי השטחים רשאים להחזיק פקדונות במטבע-חוץ ככל יתר תושבי ישראל. מדברים אלה נראה שאנו הולכים לקראת החלת הכונית והחובות הנהוגות לגבי תושבי ישראל בענייני מטבע-חוץ גם על השטחים המוחזקים.

בענייני מטבע-חוץ אוכיז עוד את היחידה המטפלת בפציונים אישיים מחוץ-לארץ. שניונים בחקיקה בחוץ-לארץ וייעול עבודת הלשכה בארץ הביאו לכך שהתקבלים מפיצויים אישיים עלו השנה על המצופה והגיעו ל-122 מיליון דולר.

הסקירה על פעולות משרד האוצר תהיה בלתי-שלמה אם לא נייחד כאן את הדיבור על נושא ההשקעות, תוך כדי שימת דגש בפעולותיה של רשות ההשקעות הפועלת למשיכת משקיעים מחוץ-לארץ.

אני שמח לציין שבכל נושא ההשקעות מורגשת באחרונה התעוררות חיובית. קשה לומר באיזו מידה התיקון לחוק עידוד השקעות הון הוא המשפיע על כך, אבל דומה שתיקון החוק, יחד עם גורמים כלכליים ופסיכיים-לוגיים אחרים, הם המגבירים את ההתעניינות בהשקעות בארץ, הן בקרב המשקיעים המקומיים הן בקרב המשקיעים הפוטנציאליים מן החוץ.

בשנת 1967 אישר מרכז ההשקעות 297 השקעות בסך 957 מיליון ל"י, לעומת 194 השקעות בהיקף של 475 מיליון ל"י ב-1966. מתוך סך זה היו ב-1967 184 השקעות בתעשייה בהיקף של 676 מיליון ל"י, לעומת 138 השקעות בתעשייה בהיקף של 255 מיליון ל"י ב-1966. אמנם חלק מן ההפרש הגדול נובע מהשקעות ענק במפעלים כמו ערד או ים המלח, ובכל זאת ניכרת המגמה החיובית של ריבוי השקעות.

עובדה היא שבחדש ינואר האחרון בלבד הוגשו למרכז ההשקעות 68 בקשות שונות. מתוך 26 בקשות הן למפעלים חדשים ו-24 בקשות להרחבת מפעלים קיימים. מספר זה גדול הרבה יותר ממספר הבקשות בינואר אשתקד.

בסך הכל מונחות ברגע זה לדיון במרכז ההשקעות למעלה מ-160 בקשות, שמהן 66 הן בקשות למפעלים חדשים, ו-76 להרחבת מפעלים קיימים. תכניות אלה בלבד קשורות בסכומים שבין 350 ל-400 מיליון ל"י.

אנו צופים שב-1968 יוקמו למעלה מ-30 מפעלים על-ידי אותם משקיעים שבהם טיפלה רשות ההשקעות. כחצי ממספר זה יוקם על-ידי משקיעים מארצות-הברית. מבחינת הענפים הרי הענפים הצועדים בראש הם מתכת — שבעה מפעלים; טקסטיל — שבעה מפעלים; אלקטרוניקה ותעשיות עתירות-מדע — שישה מפעלים; מזון — ארבעה, וכימיה — שלושה מפעלים.

מובן שאין אנו צריכים להסתפק בכך. נהפוך הוא, פעולות אלה הן המוביחות כי קיים פוטנציאל שאפשר להרבות לעשות לניצולו. ואמנם אנו סבורים שעלינו ליעל את פעולתנו ולהקל עוד יותר על המשקיע מבחוץ המוכן להשקיע במשק הישראלי. בשלב ראשון אנו כבר מבצעים את המיזוג של היחידה בארצות-הברית המטפלת בהשקעות משם לבין היחידה בארצות-הברית המטפלת בת ביצוא לשם. הוקמה איפוא בני-יורק רשות אחת

פעת המלחמה. אבל הטענה הכלכלית, החוזרת ונשנית בכנסת מפי דוברי הממשלה על השפעת השכר על המ' חירים, הופרכה בתקופת מדיניות המיתון כפי שהופרכה גם בתקופות קודמות.

שלמה הכן-צידון (גח"ל):

אתה מתכוון לירידת שכר ריאלית או נומינלית?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גם ריאלית וגם נומינלית. ירידת שכר ריאלית היתה הרבה פעמים, אבל קשה היה להוכיח זאת, מפני שהשכר הנומינלי היה עולה בתקופות שונות. הפעם מדובר, גם לפי נתונים רשמיים, על ירידת שכר נומינלית נוסף על הירידה הריאלית.

לא אכנס לתוצאותיה הכלכליות של המלחמה, אבל כדי להפריך את הטענות הכלכלי, שטענו נגדנו כל פעם בוויכוח הכלכלי בכנסת, אביא שני נתונים, מאמצע 1966 עד אמצע 1967. לפי נתונים רשמיים ירד השכר הממוצע לכלל השכירים מ-576 לירות לחודש ל-534 לירות, זאת אומרת ירידה ב-8.2%. זוהי ירידה של השכר הכללי הממוצע. ירידת השכר בענף הבניה או ירידת שכרם של הפועלים החקלאים באותה תקופה היא הרבה יותר גבוהה מאשר הירידה הממוצעת. והאם ירדו גם המחירים?

לאחרונה חלה התאוששות מסוימת בשטח התעסוקה ובפעילות הכלכלית. בולט הדבר, למשל, בענף המתכת. באסיפת התאחדות בעלי התעשייה, שהתקיימה אתמול, הדגיש נשיא התאחדות בעלי התעשייה, חבר-הכנסת לשעבר זלמן סוזאייב — ואני מסתמך על דו"ח שפורסם בעתון „הארץ" — כי „בענף המתכת, ובעיקר בשטחי האלקטרוניקה, חל שיפור ניכר בשוק המקומי, דבר שהשפיע גם על היצוא". נשיא התאחדות בעלי התעשייה, מר סוזאייב, מבקר את בעלי מפעלי המתכת, שלדעתו „מגלים חוסר נכונות לנצל שפע העבודה שהם מקבלים לאחרונה מגורמי הבטחון, כדי לשפר מפעליהם". הוא הוסיף ואמר, כי בעלי מפעלים הנזקקים לכוח מקצועי מושכים בעלי מקצוע ממפעל אחר על-ידי הבטחת שכר גבוה יותר. דבר זה — אמר מר סוזאייב — „יוצר אווירה של חוסר עובדים וסופו שיוולך לדרישות של העלאת שכר במשק העובדים כולו". והוא מאיים באמצעים משמעתניים נגד אותם מפעלים שיעזו למושך עובדים ממפעלים אחרים על-ידי העלאת שכרם. הוא קורא לסולידריות מעמדית — למרות שבמקרים אחרים חוגים אלה מסתייגים ממושגים מעמדיים — של בעלי התעשייה נגד מעמד העובדים השכירים.

לאור מצב זה יכול אני רק לקרוא מעל במה זו לסולידריות של מעמד העובדים השכירים נגד המגמה של הקפאת שכר והורדת השכר הריאלי; ולראות בהתאוששות המצב הכלכלי אפשרות לשיפור השכר ותנאי עבודתם של הפועלים על-ידי מאבק.

המדיניות התקציבית אף היא הולכת בכיוון זה, שמתווה נשיא התאחדות בעלי התעשייה. התקציב, על כל חלקיו — כפי שהסיעה שלנו ניתחה אותו בדיון הכללי — פועל לפי העצות של כנס המיליונרים שהתקיים באוגוסט 1967, ואשר סגן שר האוצר הזכיר אותו לקראת הכנס החדש.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין:

זהו כנס כלכלי.

כפי שאמרתי בתחילת דברי, איני מתכוון לעמוד בהרצאה זו על כל פעולות משרד האוצר. יחידות רבות וחשובות לא נזכרו בדברי, ופעולתן מפורטת בחוברת שהגשנו לכנסת והמונחת לפניכם.

עם זאת רצוני לציין עוד פעולת חקיקה אחת ההולכת ומתקדמת לסיומה בוועדת הכספים. כוונתי לחוק ניירות-הערך. אין אני בא לפרט כאן את כל שמות הפרקים של החוק, אומר רק שמדובר בהקמת רשות לניירות-הערך שתפקידה יהיה להגן על האינטרסים של ציבור המשקיעים בניירות-הערך. נקודה חשובה היא שהחוק יסמיך את שר האוצר להתקין תקנות שבהן יקבע מה הם הפרטים שיש לכלול בפרוספקט. אני מדגיש נקודה זו, כי הפרטים שיש לכלול בפרוספקט לפי פקודת החברות נקבעו לפני שלשים וחמש שנה ומאז לא חל בהם שינוי. הפרקים האחרים מסדירים את עניין האחריות לפרטים המופיעים בפרוספקט, מסירת דו"חות וניהול הבורסה לניירות-הערך. החוק כולו בא לתת תוקף חוקי לדברים שבחלקם, לפחות, מותבצעים כיום במסגרת בלתי-מחייבת של הסדרים קיימים. אני מקווה שבקרוב יובא לקריאה שניה ושלישית.

רבותי חברי הכנסת. משרד האוצר צופה ומתכוון לשנת פעילות כלכלית ענפה ומואצת. נתרם את חלקנו לשיתוף-פעולה פורה בין משרדי הממשלה השונים הפועלים בחזית הכלכלית. נעשה למען הגברת שיתוף-הפעולה בין משרדנו לבין הציבור בישראל ולהגברת שיתוף-הפעולה בינינו היושבים כאן בארץ לבין בני עמנו וידידינו בחוץ-לארץ. שיתוף-פעולה זה התהדק באחרונה ופירותיו יורגשו עוד יותר בשנים הקרובות.

אסיים בהבעת תקווה שפעילות הממשלה בתחום הכלכלי אמנם תצליח להביא אותנו להגשמת המטרות שהצבנו לנו לשנת התקציב הקרובה.

היו"ר ד. נצר:

חברי הכנסת, אנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, ואחריו — לחבר-הכנסת פישר.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. במילים עדינות אישר סגן שר האוצר את אשר טעננו אנו. הוא אמר, כי תופעות המיתון השליליות החריפו מעל המשווער. בהמשך דבריו אמר, שנוסף לכך, הכוונות והמלחמה — כל אלה הביאו לירידת הפעילות הכלכלית על כל תופעותיה.

מי ששמע את נאום שר האוצר בסיכום הדיון הכללי על התקציב, ב-21 בינואר 1968, יכול להיזכר בנקל — או לקרוא בפרוטוקול — דבריו המרובים של שר האוצר על הצלחות במדיניות המיתון. והנה עכשיו, בקול דממה דקה, באה הערכה אחרת. ייתכן שהיו גם הצלחות. השאלה היא: למי? — למשקיעי הון, לבנקים, לחברות הון. אך לעובדים, לשכירים, לא היו הצלחות במדיניות המיתון.

בין ההצלחות מנה שר האוצר, בנאום הסיכום על הדיון בתקציב, את העובדה שבגלל האבטלה, שהתרחבה בימי המיתון, הפסיקו השכירים את מאבקם להעלאת שכר ולישיפור התנאים הסוציאליים. הוא רואה בכך דבר חיובי. ובקשר לכך חזר שר האוצר על טענתו, כי העלאת שכר גורמת להעלאת מחירים. הנה היינו עדים לכך שהשכר ירד. האם ירדו המחירים? לא נתעכב עכשיו על הש-

אמרתיו לא פעם שאינני חושב שהמיתון היה אסון. אני חושב שהוא היה הכרה, הכרה על מנת להצניע את כלכלתה של המדינה ולהוציא אותה לדרך-המלך. אנחנו רואים תוצאות חיוביות של המיתון. אם חבר-הכנסת וילנר אומר שהמצב כל כך רע ושאל דוק שכירים במדינת ישראל נפגעו, הוא חייב לזכור את דבריו גם כשהוא מגיע לדבר על מס הכנסה. הוא אומר שהשכירים שילמו 50.3% במקום 38.7% מכלל מס הכנסה, העצמאיים שילמו 27% במקום 30.9%. מספרים אלה גם הם מלמדים משהו. המספרים מלמדים, שאם השכירים שילמו יותר מס הכנסה, סימן שהיתה להם הכנסה ממנה שילמו. לעומת זאת, אם העצמאיים שילמו פחות מ-30.9% המקומיים, מספר זה בא ללמד שהכנסתם בזמן המיתון נפגעה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
זה מראה שהם מרמים ושלא גובים מהם.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):
חבר-הכנסת וילנר, אני חושב שאין אתה רשאי לטעון, גם מעל במה זו, אפילו בחסינות שלך כחבר-הכנסת, ולומר על ציבור כל כך גדול של עצמאיים שהם מרמים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
לא כולם, רק הגדולים.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):
אבל אם האחוזים ירדו מ-30.9% ל-27%, הרי זה מתבטא במיליונים.

יוסף תמיר (גח"ל):
זה מלמד שמחסלים את העצמאיים.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):
גם לכך אינני מסכים.

אני מגיש שהמספרים וההשוואה, כפי שהובאו על-ידי חבר-הכנסת וילנר, באו לצורך מפלגתו הוא.

חבר-הכנסת וילנר אמר, שבשטחים המוחזקים גובים מסים, דבר שהוא חושב לבלתי-חוקי. הוא חושב שהמצב בו אנו נתונים הוא זמני, והוא דואג מאד למדינת ישראל. אולי עכשיו עברת קורס חדש, אם כי לא היית זקוק לו. ייתכן שעברת קורס נוסף בברית-המועצות, אבל אתה יודע היטב שישראל לא תקפה. היא לא ירתה על הגדה, היא לא הפגיזה את הגדה בתותחים, לא נפל פגז בשכם או בקלקיליה, אלא בתל-אביב ובנתניה. לפחות תזכור מי היה התוקפן. נלאינו לשמוע מפיו מפעם לפעם את ההאשמות האלה כשאחיה מופיע מעל במה זו. אמנם זהו שכר הדמוקרטיה בישראל שאני ואחרים נאלצים לשמור עליה גם למען, אבל לכל דבר יש גבול.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אתה ביקשת לדבר על תקציב משרד האוצר.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):
ביקשתי עצות מפיך?

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אתה עצמך אמרת זאת בתחילה. אתה לא מחמיץ הזדמנות...

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני קורא לו כנס מיליונרים. אינני יודע אם השתתף בו אחד שיש לו פחות ממיליון.

הכנס החדש דורש הכנה מכמה וכמה בחינות. אני יודעים, שהתנאים שהציגו משתתפי הכנס הקודם היו תנאים נוחים למשקיעי הון, הקפאת שכר, וכפי שהתבטאו, "מידה סבירה של חוסר עבודה", לשם "ריסון תביעות העובדים". אחת התוצאות, כפי שהזכרנו, היא לא רק הרעת השכר הריאלי והנומינלי של העובדים, אלא גם פגיעה בשכבות אחרות של המשק והחברה הישראלית.

הזהרנו שמדיניות זו תפגע גם בבעלי מפעלים קטנים ובינוניים. אין לרשותי הזמן הדרוש עכשיו לנתח בפרוטרוט דבר זה. אבל עכשיו פורסמו מספרים לא רק על שכר העובדים, אלא גם על פשיטות-הרגל. מספר פשיטות-הרגל בשנת 1967 הוא מספר מוכבד מאד. הוא הגיע ל-427 פשיטות-רגל של חברות, לעומת 377 בשנה שעברה. נוסף לכך פשטו את הרגל באופן רשמי — פשיטות-רגל שהוכרו כחוק — 164 חברות, לעומת 94 בשנה שעברה. למרות כל זאת ממשיכים לדבר על המדיניות הכלכלית של הממשלה ותקציבה בשם המשק הלאומי, בשם האינטרסים הלאומיים. עובדה היא שמעמד העובדים ושכבות הביניים הוכו וניגפו כתוצאה ממדיניות זו.

בסיומו של דבר רוצה אני להעיד על האומדן וההיכרות לפועל של מס הכנסה. בעניין זה מבקש אני תשובה. השנה האחרונה שסוכמה היא שנת 1966/67. עובדה היא שלפי האומדן צריכים היו השכירים לשלם 38.7% ממס הכנסה, הם שילמו למעשה 50.3%. העצמאיים צריכים היו לשלם 30.9% ממס הכנסה ושילמו למעשה 27% בלבד. חברות הצטרפו לשלם 26.4% ממס הכנסה ושילמו למעשה 18.5%. מניין הערובה שמה שמוצע עכשיו הוא ריאלי וממשי?

בוה אני רוצה לסיים, מבלי להתעכב על נושאים רבים, ולומר רק משפט אחד בקשר לשטחים המוחזקים. גובים שם מסים — וזאת נראה לפי הספר שהונח בשם בוע שעבר על שולחן הכנסת מטעם שר האוצר — לפי שיטות שונות. בדרך, או מה שנקרא הגדה המערבית, גובים לפי חוקי ירדן; במזרח ירושלים — לפי חוקי ישראל. אנחנו רואים בכל הדברים האלה פעולות בלתי-חוקיות. בכל המצב הזה אנו רואים מצב זמני. לטובת השלום ולטובת ישראל צריך לחזור לתנאים נורמליים. שכל עם יהיה ריבוני ויגיע לבטחון של ממש, שלא יהיה מושתת על כיבושים וקביעת סדרי כיבוש.

היו"ר ד. נצר:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת פישר.

יוסף פישר (מפלגת העבודה הישראלית):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. חשבתי שנדון הערב רק על תקציב משרד האוצר, אבל חבר-הכנסת וילנר חידש את הוויכוח על תקציב המדינה, על מצבה הכלכלי וכן הלאה. וכדרכו סיים במה שסיים. אני רואה לעצמי חובה לומר לו כמה מלים על הנושא שהוא דיבר עליו.

חבר-הכנסת וילנר אמר שהמיתון פגע רק בעובדים השכירים, שהם היו נושאי הסבל העיקרי. אני אומר שכל השכבות וכל המעמדות סבלו בתקופה הזאת בה חייו.

יוסף מישר (מפלגת העבודה הישראלית):
דבריו אינם ראויים שאנעה לה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
אותי מעניינת שאלה אחרת: איפה הסיעה שלך?

יוסף מישר (מפלגת העבודה הישראלית):
אני עובר לדבר על משרד האוצר.

דומני שאלה שעוקבים אחרי פעולותיו והתפתחות של משרד האוצר ועובדיו, יכולים בלי ספק לציין את השתפרות פעולות המשרד על אגפיו השונים. אנחנו זוכים רים שלפני כמה שנים אמנם נעשתה עבודת המשרד מתוך רצון עו, אבל לא היתה מבוססת על נתונים, מחקרים וסקרים. כיום רוב מחלקות האוצר עובדות ביעילות רבה, לעתים ביטולות רבה מדי. בדרך כלל עובדי המשרד הם בעלי רמה, עברו קורסים והשתלמויות, במידה שהיו זקוקים לכך. מחלקות המשרד עובדות על בסיס של מחקרים ומספרים. אנחנו, כחברי ועדת הכספים, פוגשים את עובדי המשרד בהופעותיהם בוועדה, יותר מחבר ירי כנסת אחרים בוועדות אחרות. יש לציין את הידע והנסיון העצום שהצטבר אצל עובדי משרד האוצר, בו הם משתמשים לטובת משרד, לטובת ענייני הכלכלה של המדינה ולטובת הנושאים שבהם מטפל משרד האוצר.

אינני רוצה לדבר על כל הנושאים שמשרד האוצר מטפל בהם, אלא על כמה מהם. לראשונה, מס הכנסה. בשנת 1967 עבדו באגף מס הכנסה 2774 פקידים. התחזית לשנה החדשה היא 2753 עובדים, כלומר 21 עובדים פחות. אולי יופתעו כמה חברי כנסת כשאומר שדווקא באגף זה הייתי מכים שיתנוספו עובדים נוספים — ואני רוצה להסביר מה כוונתי.

משרד מס הכנסה — יש לי אליו הרבה טענות ותלונות. המשרד כשלצעמו, בהרכבו האיש, הוא טוב, אך הוא מצוי בפיגור מתמיד של שומות. הפיגור המתמיד גורם לכך שהמשרד אינו מספיק לעשות את השומות, ודנים איפוא בשומות של חמש, שש ושבע שנים אחרונות (עכשיו, לפי החוק החדש, אפשר למשוך אי-עשיית שומה רק חמש שנים). וכשאין עושים את השומה במועד, כעבור שנה—שנתיים לכל היותר — משתנה כל התמונה. המצב כיום איננו דומה למצב לפני חמש שנים מבחינת ההכנסות, ולפיכך השומות נעשות בלתי-ריאליות ובלתי-מציאותיות באותם מפעלים שאינם מנהלים ספרים. גם האוצר מפסיד על-ידי כך את הגביה השוטפת במוזמנים שהוא זקוק להם מאד, ומצד שני מצטברים חובות של שנים בבת אחת אצל בעלי מלאכה, סוחרים ועצמאיים אחרים. יש שמצטברות שומות של שלוש וארבע שנים, והאנשים חייבים להוסיף ברוב המקרים כסף מעל לסכומי המקדמות, ואם הסכומים גדולים, לוקחים הלוואות בבנקים, ריבית נוספת, וכו'. יש לנמנע זאת. יש להוסיף למשרד זה עובדים לפי ערכם, עובדים טובים שעברו קורסים והתמחו בעניין, שימשיכו וירחיבו את הפעולות כדי לסלק את הפיגור של שומות.

זה עניין אחד. מצד שני יש לי מספר טענות לא מבוטלות. אנו מוצאים בדף 90 של דברי ההסבר לתקציב דו"ח סטטיסטי על היקף פעולת של הוועדות הציבוריות לתקופה 1 באפריל 1966 — 31 במרץ 1967. כתוב שם: מספר הישיבות שקיימו הוועדות הציבוריות במשרדי השומה — 2391; מספר פניות נישומים לשמיעת השגות

במשך השנה — 15,504; מספר ישיבות שבוטלו וכו' — 1200; יתרת פניות לסוף השנה — 2943. במשך השנה פנו לוועדות הציבוריות 15,504 עצמאיים. לוועדות הציבוריות אין פונים השכירים. יש אוטומאטיזציה, הורדת מסים ישירה וכו', אולי זה סידור טוב. אבל כשאתה רואה שהיו חמישה-עשר אלף פניות לוועדות הציבוריות, ומדובר בערעורים על שומות והשגות — חייב הדבר ללמדנו משהו. זה מוכרח להביא אותנו למחשבה שמה שהיה בממלכה הזאת של שומות לעצמאיים, איננו בסדר כלל. כי כמה שומות עושים בכלל בשנה, ועל כך יש תמישה-עשר אלף ערעורים?

אבל פה, אחרי שאני קורא את סעיף 5, יתרת פניות וכו' — לא כתוב מה היו תוצאות הערעורים, מה היה הפער בין השומה שנעשתה לפי תחשיבים לאותם הנתונים לבין המסקנות של הוועדות הציבוריות לגביה, בכמה זה מתבטא, בכמה הגזימו פקדי השומה, ומהי הפרשה שהגיעו אליה הוועדות הציבוריות. כי גם מה שעושה הוועדה המייעצת, אין זו שומה נכונה. גם זוהי רק השערה, הערכה גבוהה, והיא רק פשרה בין השומה המוגזמת של פקיד השומה ובין הצהרת הנישום, כשהוועדה מפשרת ביניהם.

לأחראי מכן יש דו"ח על פעולות הוועדות לקנס גרעון, וגם פה יש דבר מעניין. מספר הישיבות שקיימו במשך השנה — 1,014; מספר פניות הנישומים לשמיעת ההשגות במשך השנה — 14,479; מספר פניות שחוסלו על-ידי הוועדות או בוטלו על-ידי מפקחים או נישומים — בסך הכל 15,312. אבל המעניין הוא לא מספר הישיבות, אלא הסכומים. סכומי הקנסות על-פי קביעת פקיד השומה — קרוב ל-5 מיליון ל"י: 4,956,960; סכום קנסות כפי שנקבע על-ידי הוועדות — 2,197,528 ל"י. ההפרש בין קביעת פקיד השומה וקביעת הוועדות — 2,759,162 ל"י. זאת אומרת: כ-60% מקנסות הגרעון ביטלה ועדת הערעורים לקנס גרעון. המסקנה: יש לבטל את קנס הגרעון. הכנסה אין מזה, התמרמרות יש ויש.

ייתכן שגם בוועדות הציבוריות המייעצות נעשה אותו דבר. לעניין זה אין נתונים. מי יודע בכמה הקטינו הוועדות הציבוריות המייעצות את השומות — ב-70%, 60%, 50%? ואינני אומר זאת היום כדי לקנטר את משרד מס הכנסה. אבל המספרים שהבאתם אתם בעצמכם — מדברים בעד עצמם. צריך לבדוק את העניין מחדש.

קראתי בעתון פסק-דין של אחד השופטים המכובדים, דגמה לי שבוע שעבר, שקבע של הוועדות הציבוריות, בצורתן של היום ובסמכויותיהן, איבדו את ערכן. הוא קובע שאלו הן שומות לא נכונות. וזאת אמר שופט. אני טענתי זאת כבר לפני ארבע-חמש שנים, ולא היתה לי אוזן קשבת.

לכן הצעתי החדשה הישנה היא לתת לחברי ועדות הציבוריות סמכות לקבוע שומה. כי כל זמן שאלה הן רק ועדות מייעצות — הן נתונות תחת לחץ של הפקיד המופיע לפניו, ולעתים זהו אותו פקיד שעשה את השומה, או פקיד נוסף, ואז מה קורה? אומר פקיד השומה: אם לא תסכימו לפשרה שלי — לא לשומה שקבע; על זה כבר לא מדברים — אחור לקביעתי הראשונה. למעשה באים איפוא חברי הוועדה המייעצת כדי לאשר את הפשרה של פקיד השומה, שעשה את השומה הגבוהה קודם לכן. עניין זה חייב להשתנות.

אם לא ישמעו לעצתי ולא יבטלו את מס הרכוש על מלאי וציוה, הרי שקיימת הפליה לגבי הסוחרים - ואני אומר זאת לא מפני שאני רוצה להגן עליהם, אם כי גם זה מותר - הממשיכים לשלם שיעור של 1.2%. זה יכביד על הסוחר, אולם בסופו של דבר הצרכן ישלם את המס, או התעשיין עצמו, שיצטרך לקנות חומר גלם. בסופו של דבר זה ייקר את הייצור ולמעשה יצטרך הצרכן לשלם את המס הזה.

ההכנסות המשווערות ממכס יגיעו ל-398 מיליון ל"י, אך ביהודה, שומרון ועזה יגיעו רק ל-2 מיליון ל"י. אני מבין את הקשיים הקיימים לגבי גביית מסים בשטחים האלה. יש גם בעיות של מלאי ומחסנים, אבל אני לגמרי לא תומך בדעתו של חבר הכנסת וילנר. אני חושב שחוק מדינת ישראל חייב לחלוף גם על השטחים המשוחררים, והגיע הזמן שייגבה גם מתושבי שטחים אלה המכס באו"ת שיעור כפי שגובים אצלנו, וכן מס קניה ומס הכנסה.

ארשה לעצמי להעלות עוד נושא - גביית נכי רדי-פות הנאצים. אני מזדה שאיני בקי בנושא זה, אולם בכל זאת שמעתי משלחות שהביעו תביעות וראיתי חוז"רים בעניין זה. אני מניח כי התביעות של נכי רדיפות הנאצים הן כאלו שמדינת ישראל יכולה לעמוד בהן. אם השנה נשלם 28 מיליון ל"י תגמולים לנכים למיניהם, מזה 5.5 מיליון ל"י לנכי רדיפות הנאצים, הרי שדרישותיהם אינן בסכומים גדולים. אני מציע לאוצר ללכת לקראתם ולנסות לספק את דרישותיהם במידת האפשר.

יחד עם כל הביקורת שמתחתי על כמה מאגפי משרד האוצר, אני חייב לומר שיש סימנים ועובדות המעידים על עבודה פעילה של משרד האוצר, ואני מברך על כך. אם משרד האוצר יתקדם משנה לשנה מבחינת יעילות העבודה והידע - יהיה זה לטובת העניין.

ה"ר ד. נצר :

רשות הדיבור לחבר הכנסת שופמן, ואחריו לחבר הכנסת חזני.

יוסף שופמן (גח"ל) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. השאלה העיקרית בקשר עם אומדן ההכנסות היא - עד כמה האומדן הוא ריאלי. נסיון השנים האחרונות אינו מוכיח שיקוימו המספרים אשר הובאו בספרים העבים, המונחים על שולחן הכנסת.

אצלנו נהוג שכל אימת שיש גרעון, מחפשים דרך להעלות את שיעורי המיסים. עדיין לא למדו אצלנו את האמת הידועה בעולם כולו, שלפעמים העלאת שיעורי המיסים גורמת לירידת ההכנסות ולא לעלייתן, ולהיפך. הפחתת המיסים יכולה להביא להכנסות גדולות יותר. בשנה שעברה היה לנו נסיון מעניין: כאשר הופחתו מיסי העקיפין על מוצרים שונים כגון מקררים, כיריים של גז וחשמל, ועוד, הביא הדבר רווח כפול; כי מלבד העובדה שבעקבות המכירה המוגברת התחילו שוב להימכר כנס לאוצר כספים ממסי עקיפין, הרי אותם סוחרים ויצרנים של מוצרים, שמש העקיפין עליהם הופחת, שילמו יותר כספים גם למס הכנסה. לא תמיד העלאת שיעורי המס נותנת את התוצאות המקווות, אלא להיפך.

בעיה זו של שיעורי מס ההכנסה, שהם אצלנו פרוהי-טיביים, - בבעיה זו דווקא קשור עניין עקרוני של דווחיות העסקים. חבר הכנסת פישר דיבר על כך שירד

כמובן, אני גם חייב לומר שמספר הקלות שהוכנסו או שיוכנסו בקרוב, כמו ביטול שווי דירה ואגרות אחרות במס הכנסה - הן במקומן. כי אלו היו צריכות להינתן כבר מזמן. עניין שווי דירה הוא עניין נוסף של אפליה בין שכיר ועצמאי, עד לכנס מסויים. אבל יש עניין שאותו אני רוצה להביא לתשומת-לבו של סגן שר האוצר ומשרדו, שעוד לא בא על תיקונו - עניין האשה העובדת בעסק בעלה.

אשה העובדת בעסק בעלה, והוא עצמאי, והיא עצמאית, עובדת איתו - שומתה נקבעת בסופו של דבר כשו"מ של. החוק הקיים איננו מרשה להפריד בין שתי השומות. אני מוכרח לומר שאין זה לגמרי ללא הצדקה. אבל במצב הקיים אינני יכול להצדיק זאת. כי אם אשה עובדת בעסק בעלה ותיעשה להם שומה אחת, הרי המס יהיה גבוה, כאילו מס מהכנסתו של איש אחד. אם אשתו של עצמאי תלך ותעבוד אצל שכנו שהוא עצמאי, ותקבל שם משכורת - הרי לעצמאי תיעשה שומה אחת, ולה - בתור שכירה. העצמאיים יצטרכו איפוא לשלוח את נשותיהם זה לזה, ואז יסתדר העניין. למה לקפח את הנשים העובדות הרצוצות לעזור לבעליהן? והרי העסק הקטן הוא מפעל חייהם.

אבל אני מוכן להרחיק לכת עוד יותר. כדי לעשות שומה נפרדת - אני מוכן שלא לחלק זאת 50:50. ייתכן שהבעל, אם הוא עצמאי, הוא בעל מקצוע, והאשה עוזרת. לעתים האשה היא בעלת המקצוע. יש ענפים כגון אופנה, הלבשה וקוסמטיקה, שבהם האשה היא בעלת המקצוע, והבעל הוא העוזר. אבל ברוב הענפים - העצמאי הוא הגבר, והאשה באה רק לעזרתו. אני מסכים איפוא שהחלוקה לא תהיה מחצה על מחצה, אם זה נוח יותר למס הכנסה או לאף הכנסות המדינה. אם רוצים להשיג הסדר - שיהיה 70:30 או 60:40, אבל שינוי חייב לבוא, בזה אין לי כל ספק.

אשר למס רכוש, על מלאי - בוודאי, גם אני בין אלה המבדכים על איחוד מס רכוש ממשלתי ועירוני. הדבר חוסך באדמיניסטרציה, ובכלל זהו חסכון כשלעצמו.

(קריאה)

אני מקווה שזה גם ייעשה.

כאשר אני מגיע למס רכוש על מלאי, אני שמח לציין שביזמת האוצר הוקטן מס הרכוש על חומרי גלם ומכונות מ-1.2% ל-0.8%, וזה הבדל ניכר, אולם כאשר אני מסתכל על עצם ההכנסות לעומת הביעיות והטרדות שמש זה גורם לאנשים שצריכים להגיש דניים וחשבונות, אני חושב שהגיע זמן לבטל את כל המס. כאשר גובה המס היה 1.2%, הכניס קרוב ל-9 מיליון ל"י, ועכשיו יכניס 6-6.5 מיליון ל"י. מה גם שהמס אינו מוצדק. אין לקנות את האיש מפני לו מכונות שבאמצעותן הוא מייצר ומעסיק אנשים. אין זה רכוש שגורם סתם על מנת להפיק ממנו בידור והנאה, אלא הוא נרכש לעמל ועבודה. למה צריך לשלם מס על מכונות אלה? אם יש לאדם מלאי, ואיתרע מזלו והוא קנה אותו בתורש מסויים, עד ה-31 במאדס - הוא חייב להצהיר עליו; אנו מעמי-דים אותו לפני הבעיה אם להצהיר על האמת, ואחר-כך צריכים לבוא מפקחים כדי לבדוק אם ההצהרה נכונה, ולפי זה הוא צריך לשלם. אני מקווה שאם לא השנה, הרי בשנה הבאה יגיעו למסקנה שצריך לבטל את מס הרכוש על מלאי וציוה.

לצורכי שומת מס ההכנסה עלו הרווחים. משום מקור אחר — לא סטטיסטי ולא מקור מסוג אחר — לא באה הודעה על עליית הרווחים. נאמר עוד שם, בהודעה הזאת, "שהם" קירה הופצה במשרדי נציבות מס ההכנסה בארץ והיא תשמש הנחיה לפקידי השומה בקביעת גובה ההכנסה בענפי המסחר בשנת המס 1967".

מצד אחד שמענו את האופטימיות של נציב מס ההכנסה, אך מאידך גיסא אנו קוראים היום שוב כות"ר גדולה בעתון: "שיא פשיטות-רגל בשנת 1967". ואם ב-1967 היו פשיטות-רגל, אין ספק שתהליך זה התחיל קצת יותר מוקדם, עוד ב-1965 וב-1966, ואילו נציב מס ההכנסה רואה שגשוג במסחר ומדבר על עליה ברווחים בשיעור של 20% ו-18%, בהתאם לכך נותן גם הוראות, וזה עומד בניגוד למה שכתוב בהסבר שהונהג על שולחן הכנסת ובניגוד לעובדות של פשיטות-רגל.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

הכונה היא לרווחים לאחר פשיטות-הרגל. יש פשיטות-רגל שמסתיימות ברווחים.

יוסף שופמן (גח"ל):

באלה שיטפל נציב מס הכנסה, ולא באלה שעדיין מתקיימים איך-שהוא. אצלם הוא רואה את גידול הרווחים, בניגוד למה שנאמר בספר שחילק משרד האוצר.

בדינים-וחשבונות שהוכנו אצלו יש עוד תופעה מסויימת. אינני חבר ועדת הכספים, אבל תמיד אני מתעניין בדבר אחד: מהו הרווח שיש לממשלה מן ההשקעות הגדולות שלה? הלא השקעות אלה צריכות להוות גורם מסויים בתקציב ההכנסות, באומדן ההכנסות. כל מה שנוגע להשקעות הממשלה, יש בו עירפול מסויים, וכפי הנראה — גם עירפול מכוון. קשה לקבל את המספרים הסופיים, אך לפי דו"ח מס' 6 של האוצר על החברות הממשלתיות, שהונהג על שולחן הכנסת, ליום 31 במארס 1967, יוצא שההשקעה הכללית של הממשלה מסתכמת בסכום מכובד מאד: 3.3 מיליארד לירות — הלוואות בסך 2.4 מיליארד לירות והשקעות במניות בסך 0.9 מיליארד לירות. לאחר דפדוף באותו ספר מתברר שהידידנד, למשל, לשנת 1965/66 היה 23 מיליון לירות, וזוהי 21 מיליון לירות במזומן ו-2 מיליון לירות במניות הטבה, וזאת רק על המניות שערכן 508 מיליון לירות, בשעה שכל ההשקעה במניות היא 900 מיליון לירות. וזה כנראה רווח ברוטו, אף-על-פי שמשם ההכנסה דינו במקרה זה כהעברה מכיס לכיס. יוצא אפוא שביחס לכלל ההשקעה בשנת 1965/66 היה הרווח 0.7%. מה נעשה בכל הנון העצום של השקעות אלה? איך השקיעו אותן? הממשלה מתרחבת כבעלת-עסקים ומונעת התפתחות עסקים פרטיים. לאן נעלם כל הכסף הזה? מה נעשה בזו השקעה של 3.3 מיליארד לירות נושאת רק 23 מיליון לירות רווח שנתי? אילו צריך היה נציב מס ההכנסה לעשות שומה להשקעות כאלה, באיזה אופן היה מתייחס להצהרות ממין כזה?

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

כאן לא הרוויחה הממשלה אלא המשק. זו השקעה לטווח ארוך.

יוסף שופמן (גח"ל):

המיתון הוכיח כמה הרוויח המשק.

אחוזי ההכנסות מן העצמאיים. זהו בפשטות סימן שירדה רווחיות העסקים, ואין זו תופעה משמחת. היה טוב יותר למדינה אילו היה אחוז ההכנסות ממס ההכנסה של בעלי העסקים גבוה יותר מאשר מן השכירים, אך לא בשל שיעורי מס גבוהים, אלא הודות לרווחיותם המוגברת של העסקים. הדבר היה מעיד על שגשוג העסקים, וזה חסר לנו. סגן שר האוצר אמר כי הוא ראה התלהבות בכנס המכין של הוועידה הכלכלית, העומדת להתכנס בקרוב. קראתי בעיון את כל הפרוטוקולים ולא ראיתי בהם כל התלהבות; ראיתי ביקורת חמורה מאד על שיטת המיסים הנהוגה אצלו ועל המשטר הכלכלי הקיים במדינה, על חוסר רווחיות של עסקים. הם מדברים על היחס לעסקים הפרטיים בכלל ועל הבעיות שיש לבעלי עסקים אלה בעניין מס הכנסה, יחס שהוא פרוהיביטיבי להתפתחות המשק. מאד אשמח אם בתשובתו יוכל סגן שר האוצר להוכיח לי שהיתה שם התלהבות. קראתי את הפרוטוקול, כפי שאמרתי, והתלהבות לא ראיתי. לעומת זאת, ביקורת חמורה ראיתי והרגשתי, וזאת יראה כל מי שיטול לידו את הפרוטוקול.

היום קיבלנו כולנו בתיבות הדואר שלנו חוברת מצויינת, יפה מאד. כל השבח לאלה שערכו אותה מבחינה גראפית: "מאפריל תשלם פחות". מה זאת אומרת, "תשלם פחות"? האוצר הוציא את העז המפורסמת, לפי עצתו של הרבי: מילווה הקליטה בוטל. בהזדמנות זו, דרך אגב, הגדילו קצת את היטל הבטחון. זאת עשו דרך אגב. ומילווה הקליטה בוטל. אך לא שמענו דבר מפי סגן שר האוצר, מדוע עד היום כל אותם אנשים ששילמו את חלקם ממילווה קליטה לא קיבלו את איגרות המילווה שלהם החל בשנת 1964, ולא כולם קיבלו תעודות אפילו עד שנת 1963. יש לי חשד מסויים שביטול המילווה גובע במידה לא קטנה מן העובדה שבאוצר מתייחס סים למילווה הקליטה כאל מטריד ציבורי. זאת היתה הסיבה שחיסלו אותה.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

כתבו בדברי ההסבר.

יוסף שופמן (גח"ל):

מביעים תקווה לסיים את חלוקת התעודות של שנת 1963, ועל כך אף פורסמה הודעה מסויימת, אמנם לא רשמית, בעתונות, שיחסלו את הפיגור במסירת תעודות מילווה הקליטה, והכונה ל-1961, 1962 ו-1963. על 1964 עדיין אין מדברים כלל. 1965 — לא. הלא כולנו כבר שילמנו את המילווה בעד כל השנים האלה. כאשר גובים מילווה תוך זמן סביר צריך לחלק את התעודות, וכאשר מדברים ב-1968 שיהיה יורו בחלוקת התעודות לשנת 1963 — יש כאן קצת יחס לא-רציוני.

המיתון נתן את אותותיו בביצוע אומדן ההכנסות. אנו קוראים בעמוד כ"ג של דברי ההסבר ש"ההאטה בפעילות הכלכלית גרמה לירידה ברווחיהם של עצמאיים וחברות, והאבטלה שבאה בעקבותיה הביאה לירידת הכנסות השכירים. לאור כל זה צפוי פיגור ניכר בגביית מס ההכנסה בשנה השוטפת". בימים אלה ראיתי באחד העתונים כותרת גדולה מאד ובה היה כתוב: "גדל הרווח במסחר ב-1966". כאשר ראיתי זאת, אורו עיני. שמחתי שהרווחים עולים. אבל משהחילתי לקרוא נתברר לי שאלה הן הוראות של נציב מס ההכנסה לפקידי השומה:

ויקטור שם-טוב (מפ"ם) :
סתם דיבור.

יוסף שופמן (גח"ל) :

היה מיתון או לא היה מיתון? אם המשק הרוויח כל-כך מן ההשקעה הענקית הזאת, מדוע הגענו למיתון? כל זה מביא אותי למחשבות נוגות ביחס לבעיה העיקרית שלפנינו — היא בעיית העליה. כאשר דיבר הר"צ על מצוקת היהודים, התכוון אז למצוקה חומדית. אנחנו מצפים לעליה מארצות הרווחה ושם קיימת מצוקת הרוח ולא מצוקת החומר. אולם על הרוח בלבד לא יוכל העולה לחיות בארץ, הוא זקוק גם לחומר. המשטר שלנו בנוי כך שאין בו מקום לעצמאיים; מארצות אלה באים עצמאיים, אך אין מקום לעצמאיים במשק המדינה.

קיים יחס לא-רציוני לכל הבעיה של העולים. שר האוצר בסקירתו בכנסת פירט את ההנחות ממס הכנסה שיינתנו לעולים, כלהלן: בשנה הראשונה יקבל העולה הנחה של 1,500 לירות לחודש על הכנסתו; בשנה השנייה — הנחה של 1,000 לירות; ובשנה השלישית — הנחה של 500 לירות. על שולחן הכנסת מונחים ספרי התקציב ושם כתוב כי העולה, בשנה הראשונה לשהותו בארץ, יקבל הנחה של 1,200 לירות על הכנסתו, בשנה השנייה — 700 לירות, ובשנה השלישית — 200 לירות לחודש. אדוני סגן שר האוצר, כיצד אפשר לדרוש ממישהו שיתן ייחס ברצינות להודעה של משרד האוצר, כאשר שר האוצר נוקב מספרים שונים מן המודפסים בספר התקציב? שר האוצר נקב סכומים של 1,500, 1,000 ו-500 לירות, ואילו בחומר המודפס — וכנראה הוא המחייב — כתוב: בים הסכומים 1,200—700—200 לירות. האם זהו יחס רציוני לאותו נושא חשוב ששמו עידוד העליה, אם מבי-אים פרטים בצורה כזו לכנסת?

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
כאשר באת אתה ארצה, איזה תמריצים קיבלת?

יוסף שופמן (גח"ל) :
לא קיבלתי שום תמריץ.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש) :
האם אתה מכיר מישהו שבא באותו זמן לארץ וקיבל תמריצים?

יוסף שופמן (גח"ל) :

נדבר על כך בהזדמנות אחרת.

ההנחה בשנה הראשונה איננה נותנת לעולה ולא כלום, כי מסופקני אם בשנה הראשונה מגיע העולה להכנסות כאלה. ייתכן שצריך היה להפוך את הסדר ולהתחיל בסכום הקטן ביותר ולעבור לסכום הגדול ביותר בשנה השלישית. ובכלל, עניין הפיתויים על-ידי מתן הנחות לא יפתור את הבעיה. את הבעיה יפתור שינוי יסודי בכל מבנה המשק שלנו במדינה.

הערה בעניין הנוגע לכנסת ולפעולותיה, כוונתי לעיבודות של המדפיס הממשלתי, הפועל בתחום משרד האוצר. חברי הכנסת קיבלו עכשיו את החוברת של „דברי הכנסת“ מחודש יולי. התעניינתי בשאלה הזאת ושאלתי את עובדי מערכת „דברי הכנסת“, והם מסרו לי שרק בחודש מארס תסתיים ההדפסה של החוברות הכוללות את דיוני הכנסת במושב השני, היינו בכנס הקיץ שלו.

כבר עכשיו נמסרו למדפיס הממשלתי להדפסה אחת-עשרה חוברות של דיוני הכנסת במושב הנוכחי. כנס החורף של המושב השלישי של הכנסת השישית יסתיים בעוד חודשיים, ועם סיומו של כנס זה יפורסמו „דברי הכנסת“ של כנס הקיץ הקודם. אינני יודע מהו החישוב הכלכלי שעושה המדפיס הממשלתי ביחס לחוברות הללו של „דברי הכנסת“, אבל אני חייב לומר שזוהי הנחה שהכנסת איננה יכולה לשאתה. עניין זה טעון תיקון ויש לדרוש מן המדפיס הממשלתי יחס אחד לנושא של הדפסת החוברות של „דברי הכנסת“.

ועתה הערה ביחס למס רכוש על מלאי סחורות. לגבי התעשיינים הופחת שיעור המס מ-1.2% ל-0.8%, בעוד שלגבי הסיטונאים נשאר שיעור המס בנבולות של 1.2%. הסיטונאים אינם מספקים את חומרי הגלם לחנויות; הם מספקים אותם לתעשיינים או לקבלני הבניין. אם רוצים להשיג הוזלה של מחירים על-ידי הפחתת שיעור המס הזה, על שום מה אפליה זו ביחס לסיטונאים, אם הם מספקים את חומר הגלם לקבלנים או לבתי-החרושת? לא כל הסחורות של הסיטונאים מועברות לחנויות. גישה זו לוקה בחוסר הגיון ובצרות-עין בלתי-מובנת.

החשב הכללי הוא גם ממונה על תשלום הגימלאות. כאשר משלמים גימלאות, מנכים את מחצית הקיצבה המשתלמת על-ידי המוסד לביטוח לאומי. אם בשנותיו הראשונות של המוסד לביטוח לאומי היתה לכך הצדקה לאחר שלמוסד לא היו אמצעים משלו והתשלומים הללו באו מקופת האוצר, הרי כיום השתנה המצב, למוסד לביטוח לאומי יש כספים משלו. התשלומים של המוסד לביטוח לאומי הם על חשבון דמי הביטוח שהוא גובה מן המבוטחים, כפי שנהוג בחברות הביטוח השונות. מה טעם איפוא לנכות את מחצית הקיצבה של המוסד לביטוח לאומי מן הגימלאה שמשלם האוצר, מה הגיון ומה צדק יש בכך? ביחס לחברי כנסת לשעבר, המקבלים קיצבה, להם אפילו מנכים את מלוא הקיצבה של הביטוח הלאומי.

שולמית אלוני (מפלגת העבודה הישראלית) :
יש לתקן זאת באמצעות הצעת חוק.

יוסף שופמן (גח"ל) :
מסתמנת הצעת תיקון לחוק זה.

אבל השאלה היא כללית ואיננה מתייחסת לחברי כנסת לשעבר בלבד, שלגביהם מתכוונים להביא תיקון מותאים. העניין טעון תיקון גם ביחס לשאר מקבלי הגימלאות. האוצר איננו משתתף עכשיו בהוצאותיו של המוסד לביטוח לאומי, להיפך — כספי המוסד מושקעים באוצר.

אשר למכס, אני רוצה להעיר הערה הנוגעת לעולים החדשים. נכון שבקרב העולים נמצאים גם כאלה שמש-תדלים לצלל לרעה את ההנחות במכס הניתנות לעולים, אבל מכאן ועד לגישה שכל עולה מנסה לדמות את האזרח ויש לראות כאילו הוא גנב — רב המרחק. לא נקל על העליה אם זו תהיה קבלת הפנים הראשונה לעולה בבואו ארצה, כאשר כפי-דגלו דורכת על אדמת הארץ, והמכס מתייחס אליו כאילו כל עולה בא לרמות את המדינה.

צריך להפנות את ההערות האלה לשלטונות המכס ולומר להם שהם חייבים להתייחס בקצת יתר הבנה לעו-לה העושה את צעדיו הראשונים בארץ.

מיוחדים תגדל תלותו במקורות חוץ יותר מאשר בשנת 1966. אך צריך לחתור לכך שכלל המוקדם נחזור לפחות ליחס הקודם בין מקורות פנים למקורות חוץ.

השינוי השני שחל ושמיועד לציון אותו, גם הוא אינו ניתן לתיקון בשנה הבאה, אבל הוא צריך להיות רשום לפנינו. כוונתי להרעה שחלה ביחס שבין מסים ישירים למסים עקיפים, לרעת האחרונים. שוב אני משווה כאן לשנת 1966/67. אם באותה שנה ההכנסה הכוללת ממסי הכנסה ורכוש וממסי הוצאה היתה 2,300 מיליון לירות, ומזה ההכנסה ממסים ישירים התקרבה לכדי 55% — הרי בשנה הבאה, מתוך אומדן הכנסה ממסים בסך כולל של קרוב ל-3 מיליארד לירות, יגיעו המסים הישירים לפחות מ-51%. ואם אומדן מס ההכנסה לא יתממש, ויש רגליים לדבר שההכנסות ממסים עקיפים דווקא יעלו — הרי הפער לרעת מסים עקיפים יגדל עוד יותר.

כפי שאמרתי, אין זה ניתן לתיקון בשנה הבאה, אבל אנו סבורים שצריך לשמור על איזון בין שני סוגי המסים, למרות שגביית מסים עקיפים פחות כואבת ויותר נוחה לאדמיניסטרציה. כי מסים עקיפים בתנאים שלנו, כשהפיזור שלהם הוא כה רב והם נגבים מכל דבר, אפילו עממי ביותר, משרון-נעל עד שן-פיל, או דברי מותרות אחרים ממדרגה ראשונה — הרי כל כמה ששיעורי המס העקיף, מכס ומס קניה בעיקר, יהיו פרוגרסיביים, בסופו של דבר אינם פרוגרסיביים ואפילו רגרסיביים. שכן ראש משפחה עם שש או שמונה נפשות משלם מסים עקיפים על זוגות הנעלים והבדים הפשוטים ביותר לילדיו ולבני משפחתו יותר מאשר בעל הכנסה גבוהה, — שיש גבול למספר הנעליים המשובחות שהוא יכול לקנות, וכן הלאה.

ולא זו בלבד שהמס העקיף כשלעצמו אינו פרוגרסיבי, ולעתים רגרסיבי, אלא הוא גם מטנול את הפרוגרסיביות של המס הישיר. יש על כך מציאות מעניינת בדיון וחשובו של ועדה שעבדה על-יד נגיד בנק ישראל ועסקה בנושא של חלוקת ההכנסה הלאומית, ההשפעה הפרוגרסיבית של המס הישיר, והרגרסיביות של המס העקיף. המסקנה היא, שלהבא צריך להקטין מסים עקיפים בכלל, או לפחות למחוק אותם לגמרי ממזרכים בסיסיים.

הוא הדין לגבי מסים עקיפים על חומרי בניין. אם רוצים לעודד בניה להשכרה — וטוב שהממשלה עולה על הדרך הזאת, סוף-סוף — הרי התיקון המוצע בחוק לעידוד השקעות הון לבדו לא יספיק כדי להבטיח הכנסה סבירה מינימלית. עליו להבטיח גם הקטנה מפליגה של מסים עקיפים, גם להשכרה וגם לבניה בכלל. הפסדו של הפיסקוס ייצא בכשר החסכון של מימון ציבורי לבניה לצורותיה השונות.

עומס המסים מתוך ההכנסה הלאומית בשנה הבאה אינו ידוע, משום שקשה לדעת בכמה תעלה ההכנסה הלאומית. אך ידוע לנו שבשנת 1966/67, זו שאני מנסה להשוות אליה, היוו המסים העקיפים נטו למעלה מ-14% מהתוצר הלאומי הנקי, ומס הכנסה, מלווה וביטוח לאומי — 17% מההכנסה הפרטית ממקורות פנים. יש להניח שמשקלם של מסים אלה יעלה בשנה הבאה ולא יירד, שכן אין להניח שהתוצר הלאומי הנקי או ההכנסה הפרטית ממקורות פנים יעלו באותו שיעור שבו יעלה הסכום הכולל של המסים לפי האומדן.

אמרנו בדיון הכללי על התקציב שאין אנו מציעים השנה הנחות נוספות בתחום המסוי, וזאת משום שהשנה

בסיום דברי אני רוצה לומר שהערותי הן הערות-אגב בשולי העניינים. המצב לא ישתנה כל עוד לא ישתנה המשטר הכלכלי שהונהג. רק עם שינוי מהפכני נוכל לדבר על עליה וגוכל למשך עולים, לא באמצעות פתיון-נות אלא בדרך של ליברליזציה כלכלית.

הי"ד ר. נצר:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת חוני, ואחריו — לחבר-הכנסת שם-טוב.

מיכאל חוני (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. תחילה הייתי לברך את סגן שר האוצר על הרצאתו המקיפה והמאלפת. אם אינני טועה, זוהי הופעתו הראשונה במסגרת הדיון על התקציב.

אומדן ההכנסות, שעליו שמענו הודעה מפי הממשלה, אם רוצים לבחון את מידת הריאליזם שלו ואת השינויים בהרכבים הפנימיים שחלו בו — יש להשוותו להכנסה למעשה של שנת התקציב 1966/67, ולא לשנת התקציב היוצאת, שאינה יכולה לשמש קנה-מידה, מטעמים מובנים.

ובכן, אם משווים את האומדן החזוי להכנסה בפועל בשנת התקציב 1966/67 — הרי צפויה עליה בסכום נכבד של 1,765 מיליון לירות: מ-1,322 מיליון לירות ב-1966/67 ל-5,897 מיליון לירות בשנה הבאה, כלומר עליה בלמעלה מ-40%; ובהכנסות ממסים, דמי רשיונות ושיירי תים בלבד צפויה עליה בסכום של 677 מיליון לירות, היינו קרוב ל-28%: מ-2,441 מיליון לירות הכנסה למעשה בשנת 1966/67 ל-3,118 מיליון לירות לפי האומדן המיושג.

אף-על-פי-כן סבור גם אני שהאומדן מבוסס, על כל פנים הרבה יותר מבוסס מאומדן ההכנסות של השנה היוצאת. ואם גם ייתכן שאומדן מס ההכנסה יתבדה, אם העצמאיים לא יגדילו מרוצנם מקדמות — ואני מניח שמינהל ההכנסות יחפש דרכים לעידודה ולהמרצתה של הגדלת המקדמות מרצון טוב, — אף אם לא יגדילו מקדמות ולא יצליחו לגבות יותר על חשבון חובות השנים הקודמות, הרי יש להניח שסעיפים אחרים של מסים עקיפים ואחרים דווקא יגדלו מרצון לאומדן. שכן בחודשים נובמבר-דצמבר בלבד כבר חלה עליה ביבוא בשיעור של 7%. הדבר כשלעצמו אינו משמח ביותר במידה שמדובר על יבוא לצריכה, אבל מבחינה פיסקאלית העליה המשוערת יכולה למלא את אשר יחסר במס הכנסה.

מכל מקום, מאחר שאיננו צריכים להצביע השנה על הסעיפים השונים של אומדן ההכנסות, נרשום לפנינו את הודעת הממשלה ונאחז לה הצלחה בעמידה באומדן.

האופייני לאומדן ההכנסות בשנה הבאה הוא השינוי בהרכב מקורות ההכנסה. בעוד שבשנת 1966/67 ההכנסה שבאה ממקורות פנים הגיעה לכדי 57.5%, וממקורות חוץ — ל-42.5% בלבד, הרי בשנת התקציב הבאה ההכנסה ממקורות פנים תרד ל-54%, דהיינו, ירידה ב-3.5%. וזאת על אף העליה הגדולה במיליונות וגביות חובות ומסים, שכאמור, צפויה להן עליה ב-40%. לאמור, גדלה מחדש תלותו במקורות מן החוץ, והרי ברור שאין זו תופעה בריאה בימים כתיקונם. אבל השנה היוצאת שונה היא ושונה השנה הבאה, ויש להניח או לחשוש שזה יימשך יותר משנה אחת, שבשל סיבות מובנות וצרכים

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
זו הסכנה שבקיום שני גושים בממשלה.

מיכאל חוני (מפד"ל):
אם אתה מסכים לדברי, אל נא תגוול מומני.

על כל פנים אני מציע שני תיקונים במס הכנסה השנה. האחד – במבנה הניכויים לילדים, ולא אכנס עכ"ש לפירוט הדבר, – נעשה זאת במסגרת הדיון על תיקונים בפקודת מס ההכנסה; וכן נתבע הגדלת ניכוי הוצאות סוציאליות לפי סעיף 45, בעקבות הגדלת הניכוי בקשר לחסכון. העניין הזה טעון הסבר. סעיף 45 (א) בפ"קודת מס ההכנסה מתיר תשלומים סוציאליים לביטוח מחלה (קופת-חולים), טיפול רפואי של הנישום ושל משפחתו, תרומות לקרן לאומית או מוסד ציבורי, תשלום דמי ביטוח לאומי. כל התשלומים ביחד מוגבלים לחלק שמיני של ההכנסה, או מקסימום 600 לירות. למעשה עולים התשלומים כיום כדלקמן: ביטוח מחלה ביחד עם מס מקביל – 420 לירות לשנה; ביטוח לאומי – 360 לירות; טיפול רפואי מינימלי (סתמי קטנטנות בשן) – 50 לירות; תרומות וצדקה, מינימום – 100 לירות; בסך הכל הגענו ל-930 לירות. חקלאי במושב, שסעיף 67 "מוכה" את אשתו לשלם ביטוח לאומי בנפרד, משלם עוד 360 לירות. סך-הכל שלו מגיע איפוא ל-1,290, בעוד שהתקרה היא – כמו שאמרתי – 600 לירות. דבר זה מחייב תיקון.

בדיון הכללי הצעתי, ואני חוזר ומציע גם במסגרת דיון זה על אומדן ההכנסות, שהממשלה במישרין, או באמצעות ועדת הכספים או באמצעות ועדה מיוחדת, תלמד את הדרכים לרפורמה מקיפה במערכת המסים לקראת ביצועה בשעת הכושר הראשונה, כולה או חלקים-חלקים ממנה.

הרפורמה צריכה לבוא בכמה תחומים עיקריים של מערכת המיסוי. קודם כל במס הכנסה. כאן צריכה לבוא בסופו של דבר הקטנת השיעורים בדרגות הביניים, שהע"ל היה תהא פחות תלולה. שכן גם עכשיו, שבוטלו מילווה הקליטה וחסכון חובה, ישלם נשוי, אב לשני ילדים, שהכנסתו 6,000 לירות, כ-5% מהכנסתו; מי שהכנסתו 9,000 לירות – 11%; מי שהכנסתו 12,000 לירות – 15%; מי שהכנסתו 18,000 לירות – 25%; מי שהכנסתו 24,000 – למעלה מ-32%. זהו עומס גדול. ולא רק השיעור המ"מוצע הגבוה הוא הקובע והמכביד, אלא יותר מכך השיעור השולי העולה, והוא – או שאינו ממריץ להכנסות גוספות ולייצור נוסף, או שהוא מפתה להערים על שלטונות המס.

נודמן לי לשוחח עם הרבה מועמדים רציניים לע"ל היה מארצות הרווחה, והם טענו: אתם מתכוונים להעניק לנו הקלות ניכרות בשיעורי מס ההכנסה בתקופה הראשונה לעלייתנו ארצה. זה אמנם יפה מאד. אבל כיצד אתם מתארים לעצמכם שתוכלו לקיים פער גדול כזה בין המס הנמוך שלנו לבין שיעורי המס הגבוהים שלכם? זה לא יוכל להתקיים. אזרחי ישראל יתקוממו נגד זה. ומה יהיה והמצב שלנו כעבור שלוש שנים? דבר זה צריך להביא בחשבון גם בקשר לעלילה.

צריך לבוא תיקון שיעניק הנחה ניכרת להכנסות הנשואות במפעל, תעשייתי וחקלאי, אם על הגדלה ניכרת של הפחת שתנוכה כבר בשורה הראשונה, או בצורת

דרושים מאמצים ואמצעים מיוחדים לצורכי הבטוח, ואנו מוכרחים להסתפק באותן הנחות שהממשלה תציע בוודאי בימים הקרובים במסגרת ההצעות לתיקונים בפקודת מס הכנסה. מה גם שההכנסה הפנויה בשנה הבאה תגדל בעקבות ביטול מילווה הקליטה וחסכון חובה, גמר מילווה הבטחון מרצון במס הכנסה, וההקלות השונות המוצעות; היא תגדל בחצי מיליארד ל"ל. לערך. החוברת הנחמדה, הערוכה בטוב טעם, שגם קודמי חבר-הכנסת שופמן הציג אותה, מסבירה בצורה מושכת את העין בכמה יתבטא גידול ההכנסה נטו של נישום בדרגות ההכנסה השונות. אבל איני יכול שלא לשאול, אדוני סגן שר האוצר: כיצד זה מפרסם משרד האוצר חוברת על דברים שטרם הובאו אפילו לכנסת?

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):
זה העניין.

מיכאל חוני (מפד"ל):
הכנסת אפילו אינה יודעת עדיין על ההקלות המוצעות. גם אני למדתי על כך רק מתוך קריאה בעתונים.

אורי אבנרי (העולם הזה – כוח חדש):
מפני שהוא יודע שאישור הכנסת הוא פורמלי גרידא.

מיכאל חוני (מפד"ל):
על כך אני מתרעם.

אורי אבנרי (העולם הזה – כוח חדש):
עליך להתרעם על המציאות, ולא על הסימפטום.

מיכאל חוני (מפד"ל):
אין להניח שהכנסת תקטין הנחות שהממשלה מציעה, אבל היא יכולה להגדיל אותה, ואני מקווה כי היא אף תעשה זאת. אבל אפילו אם הממשלה בטוחה מראש שלא יחול כל שינוי בהצעותיה, כיצד בכל זאת מוציאים לאור ומפרסמים הנחות שיינתנו, שעה שטרם הובאה לכנסת אפילו הצעה לקריאה ראשונה? אני מבקש ממך, אדוני סגן שר האוצר, הסבר על כך, אך אני מניח מראש שכל הסבר לא יניח את הדעת, ואני מתרעם על הדבר הזה, שזהו זלזול בכנסת ובוועדותיה.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
הצבענו על העובדה הזאת מספר פעמים.

(סגן שר האוצר צ. דיגשטיין קורא קריאת-ביניים)

מיכאל חוני (מפד"ל):
בוודאי שאין עדיין החלטה של הכנסת. פרסום יכול לבוא רק על-ידי החלטת הכנסת על תיקונים בפקודת מס ההכנסה. אי-אפשר להודיע על כך לציבור לפני כן, מה גם שהכנסת יכולה לשנות את ההצעות, ואני גם מקווה שהיא תשנה אותן לקולה ולא לחומרה.

אורי אבנרי (העולם הזה – כוח חדש):
זה רק מוכיח...

מנחם ידיד (גח"ל):
צריך להקפיד את החלוקה.

מיכאל חוני (מפד"ל):
אם היא עוד לא חולקה, אני באמת מציע להקפיד את החלוקה.

והעידוניהם והעמדתם על שיעור הרבה יותר נמוך. יהיה צורך בתחום זה למצוא הסדר לחובות, ובמידה שחלק יימחק, זה צריך להיעשות באופן צודק, שלא המפגר לבדו יהיה נשכר, ושיהיה הבדל בשיעור המחיקה בין חוב של חצי מיליון לירות ובין חוב של עשרת אלפים לירות.

גם עניין המס על ציוד ומלאי טעון בדיקה. אינני יכול להרחיב את הדיבור, בגלל קוצר הזמן. אומר רק שיש הבדל בין מס רכוש על נכס-דלא-נייד, המהווה גביה על חשבון פירות חוזיים בעתיד הרחוק, לבין מס על ציוד ומלאי הנושא את הפירות מיד בצורת מס הכנסה. ואם אין הכנסה ואין מס, אי-אפשר להעמיס מס נוסף.

הוא הדין בתחום המכס ומס קניה. מצד אחד צריך להמשיך בחשיפה — ומדיניות המכס מכוונת לכך. אבל מצד שני צריך שמדיניות מס קניה והמכס תעודד העמקת ייצור, — ואין הדבר כך; השיעורים הקיימים אינם מעוררים דדים העמקת ייצור.

בסך הכל, אני רוצה לומר, עולה לנו גביית המסים בזול — 40 מיליון לירות, שהן לא יותר מאחוז ושליש. זהו עסק משתלם. ואם בכל מקרה אחר אנו תובעים קי-מוצרים, דווקא כאן היינו ממליצים על תוספת עובדים. שכן רק בדרך זו נוכל לחסל את הפיגורים המרובים של העצמאים.

ההוצאה לגימלאות ופיצויים היא 50 מיליון לירות. ההכנסה ממפעלים משקיים על חשבון הפרשות לגימלאות ופיצויים היא 32 מיליון לירות. כלומר, הממשלה המשלמת פנסיה תקציבית, בינתיים, מבחינה קופתית ולא אק-טוארית, מכסה חלק על-ידי הפרשת המפעלים. אבל ההוצאה תלך ותגדל עם הודקנות המנגנון, ונעמוד לפני הוצאה גדולה ביותר שלא יהיה קל לשאת בה. אני חוזר איפוא ושואל: אולי הגיעה סוף-סוף השעה להנהיג גם בשירות המדינה פנסיה מצטברת, כמו בכל מקומות העבודה, במקום הפנסיה התקציבית, אפילו על-ידי תוספת חד-פעמית לשכר בסכום ההפרשה שהעובד צריך לשאת בה, כדי שלא נעמוד במצבים קשים בשנים הקרובות? מלבד זאת, גם שכירים אחרים ירצו בפנסיה תקציבית. מדוע לא? מדוע אחרים לא יהיו במצב שלא יצטרכו לחסוך שום דבר כהשתתפות בגימלאותיהם בעתיד?

נדמה לי שאומדן ההכנסות מאמסיות הוא ריאלי ביותר, — וזאת לאחר שעוקבים אחרי עליית החסכון גם בשנה האחרונה. סביר להניח שלא יבוא שינוי לרעה בנידון, אלא להיפך — תהיה עליה בחסכון גם בשנה הבאה בשים לב לגידול בהכנסה הפנויה ולגידול באמצעי התשלום, ויישאר מקום גם לאותן 120 מיליון לירות, ולמעלה מזה, שהבטיח שר האוצר לשוק החופשי. אני מקדם בברכה דבר זה. אבל יש לזכור כאן שהחסכון תלוי לא רק בחסברה, תעמולה ועידוד, אלא קודם כל ביציבות המחירים. כאשר יש יציבות מחירים, התנהגות הציבור היא חיובית מבחינת החסכון.

ולבסוף, עוד הערה אחת על רשות החברות. אנו מתחילים להרגיש את ידה ועינה של רשות החברות, המשתדלת להפעיל את מועצות המנהלים ולהעמיד על אחריותן כלפי החברה המסוימת, להכניס אחידות במאזן, נים, ולפקח על פרסומם במועד; והעיקר — לפקח על שמירת הנהלים והנהגים מבלי להתערב בצד המדיניות של החברה, שהיא באחריותו של השר הנוגע בדבר.

שיעור מיוחד נמוך וקצוב, ולא שולי, של אותו סכום שיישאר במפעל.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):
האם הכוונה היא לתקופת ההרצה?

מיכאל חוני (מפד"ל):
לא. הכוונה היא גם למפעל קיים, ותיק.

כי יש הבדל בין הכנסה שאתה מוציא מהמפעל למט-רות צריכה לבין הכנסה המשמשת את צורכי המפעל והיא נשארת בתוכו. יש לראות גם בזה עידוד להשקעות, עידוד להצבר הון; ומה שאנחנו עושים בשביל משיכת משקיעים מבחוץ, טוב שנעשה גם לעידוד השקעות מבין גנים. ואם עוד נספיק להגיע בדברינו לעקומת ההתפתחות של החסכון, כי אז נוכיח שהחסכון העסקי הוא המפגר ביותר, כי שיעורי המס אינם מאפשרים הצבר הון, לא במפעל תעשייתי ולא במפעל חקלאי.

צריך לבוא שינוי גם בחישוב הפחת. הפחת הוא בשיעור של 10% לשנה במפעל תעשייתי, קצת יותר מזה במפעל חקלאי, והכל לפי הערך ההיסטורי. בה בשעה שמחיר הציוד עלה בין שנת 1950 לשנת 1960 פי שבעה; בין 1960 ל-1965 פי שנים-עשר. לפי זה, אותם 10% מהע-רך ההיסטורי, המצטברים מיוכי הפחת, ברור שאינם מס-פיקים אפילו מהחצית או לרבע מהסכום הדרוש לחידושו של הציוד. לפיכך מודקן היצרן מדי פעם להלוואות חדשות לחידוש הציוד — הלוואות הבאות ממקורות ממ-שלתיים או ציבוריים ובסובסידיה על הריבית. האם לא מוטב לענות על הבעיה בדרך הטבעית של שינויים בשי-טת ניכוי הפחת, ועוד שינויים אחרים?

בהקשר זה צריך לומר, כי בשנה הראשונה שבה תונהג רפורמה כזאת, או חלק ממנה, תרדנה ההכנסות מהמס, אבל מיד לאחריה תבוא עליה בהכנסות. נאמן עלי בנידון נציב מס ההכנסה, ואני מוצא לנכון לצטט כאן מפיו כמה פרטים מעניינים מתוך קטע של אחד העתונים, שכתבו ראיין אותו. הוא אמר: „כבר היתה לנו, לא מכ-בר, הזדמנות ללמוד את הנושא. נוכחנו שהקטנת שיעורי המס בשנת 1964 הביאה לשיפור בהצטרות (וממילא לעליה בהכנסות). בשנת 1961 היווה סכום ההכנסה המוצ-הר על-ידי גישומים עצמאיים קטנים 77% מסכום ההכנסה שנקבעה סופית בשומה לאותה שנה. בשנת 1962 היווה הסכום 74%, ובשנת 1963 — 70%. והנה בשנת 1964 (שלגביה חלו כבר ההקלות), עלה השיעור של ההכנסה המוצהרת ל-81% מסכום ההכנסה שנקבעה בשומה הסו-פית. בחיקי עצמאיים בינוניים וגדולים היתה התפתחות השיעורים הנ"ל כדלקמן: בשנת 1961 — 76%; בשנת 1962 — 75%; בשנת 1963 — 68%, ואילו בשנת 1964 — 84%. אין מנוס מהמסקנה כי מיתון שיעורי המס גורם לשיפור ברמת ההצטרות — אמר נציב מס ההכנסה. אפ-שר להוסיף לכך, שעניין התשלום בעד התקנת טלפון צריך לשמש לקח לכולנו. על-ידי העלאת דמי התקנת טלפון ירדו ההזמנות באופן תלול מאד. ולא רק בשל המיתון, כי גם בתוך המיתון, בשעה שהוקטנו התשלומים, שוב עולה העקומה באופן תלול. זה צריך לשמש לנו לקח לגבי המסים.

הוא הדין לגבי מס רכוש וקרן פיצויים. גם כאן צריכה לבוא רפורמה. דבר חשוב מאד עומדת לעשות הממשלה בהציעה לכנסת איחוד מסי הרכוש הממשלתיים

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

עצם העובדה שחברי הכנסת שופמן מצא רק שני נימוקים חלודים אלה ממסחן הגרוטאות של אבירי היוזמה הפרטית, עצם העובדה שהעלה רק שני נימוקים אלה, שהוא מצא היום לנכון לחזור עליהם, מעידה באיו מידה אין לו נימוקים רציניים. האם יומת המדינה דוחקת את היוזמה הפרטית? הבה נראה איפה השקיעה המדינה, איפה דחקו את ההון הפרטי מהשקעות. האם דחקו את ההון הפרטי מלהשקיע בחברת ים-המלח, במקורות, במפעלי הפוספטים, בדשנים וחומרים כימיים, בתמנע, במשק המים, בחברת חשמל, במספנות, במפעלים העסקיים של המדינה? האם ההון הפרטי היה מוכן ללכת לכל השטחים האלה ולסכן את עצמו? האם היה מוכן לסכן ולהשקיע היום בענפי יסוד של המשק כדי לראות פירות בעוד עשרים שנה? האם אפשר למדוד את פעילותה של הממשלה רק לפי מה שהיא כבר מרוויחה ולא לפי מה שהמשק ירוויח בסופו של חשבון? הלא זה דבר שהדעת אינה סובלתו, לבוא ולבטל בקלות כזאת את כל פעולתה המשקית של הממשלה במדינת פיתוח מודרנית, מדינת פיתוח כמדינתנו, וזאת בעזרת שני נימוקים חלודים אלה.

עכשיו נחזור למדיניות הפיסקלית של הממשלה כפי שהיא מתבטאת בכל מדיניות המסים על משרד האוצר. בעניין זה רוצה אני להגיש שיש במדיניות הפיסקלית מגמות חיוביות ויש מגמות שליליות. מגמה חיובית אחת היא ללא ספק המגמה המסתמנת במספרים, המעידים שבשנה הבאה תהיה הקלה במסים. אם האומדן של שנת 1967/68 היה 3.522 מיליון לירות כלל ההכנסה ממסים ותשלומי חובה, האומדן לגבי השנה החדשה הוא 3.241 מיליון לירות, היינו ירידה של 8% במסים, בסכום אבסור-לוטי ירידה של 280 מיליון לירות.

(חבר הכנסת מ. חזני קורא קריאת ביניים)

אני מדבר על שני האומדנים - של השנה ושל השנה הקודמת. השאלה היא - באיזו מידה האחד יתממש והשני לא יתממש. אני מצטרף להערכת חבר הכנסת חזני; האומדן נראה לי השנה יותר ריאלי מאשר בשנה הקודמת. ברור שיש ירידה של כלל המסים המוטלים על האזרח. מניין גובעת ירידה זו ואם אני מסכים לה - על כך אומר כמה מלים לאחר מכן.

הורדת מסים היא מגמה חיובית ללא ספק. המגמה השנייה היא קביעת פרופורציה נאותה בין מסים עקיפים ומסים ישירים. לפני שאעבור לנושא זה, אני רוצה שוב לזכור את הפילוסופיה של חבר הכנסת שופמן, אשר לצערי משוהו מזה הוסיף גם חבר הכנסת חזני שדיבר לפני. באים להבהיל את האזרח במדינה וגם את העולים החדשים הפוטנציאליים, בטענה שאצלנו משקל המסים כבד לאין ערוך יותר ממה שמקובל במדינות שמהן אולי יבואו עולים. העובדות מכחישות זאת. אינני אומר כלל וכלל שממשל המסים אצלנו קטן. העומס הוא די גדול. אנחנו נברך על הקטנת משקל המסים. אבל מכאן עד לטענה, שאנחנו אולי המדינה הראשונה בעולם מבחינת משקל המסים כאחוז מהתוצר הלאומי הגולמי וכאחוז מההכנסה הלאומית - והרי רק כך אפשר למדוד זאת - רב המרחק. אני מפנה את תשומת לבם של חברי הכנסת לטבלה שהוגשה לנו על-ידי האוצר, עם מספרים השואר-

מה שאנו רוצים לראות הוא: (1) שרשרת החברות תמשיך בעקביות בדרך בה החלה, על מנת שהנהל והסדר הטוב יהיו לנחלת הכל ושוב לא נצטרך לקרוא בדוחות של מבקר המדינה על השקעות ללא תחשיבים, על פעולות ללא החלטה וכיוצא בזה. זהו דבר אחד. (2) שסוף-סוף תוכן הצעת חוק האיגודים הממשלתיים, שתקבע כללים מתי מקימים איגוד, לאיזה צורך ומי מקים אותו, - על-פי תביעות חוזרות ונשנות של מבקר המדינה, שאושרו על-ידי הכנסת.

ועוד מלה אחת ביחס למדפיים הממשלתי. הוא בוודאי עושה עבודה טובה ויעילה, שכן הוא עומד בהתחזיות. אבל אולי יעניין את הכנסת לשמוע שההוצאה של משרדי הממשלה על הדפסות שונות מגיעה לסכום של 15 מיליון לירות שעוברות את המדפיים הממשלתי. שיש הדפסות הנעשות בחוץ-לארץ - זה עדיין אינו הכל. יש גם הוצאות העבודה להכנת הפרסומים שוודאי עולות גם כן מיליונים. אין ספק שיש הרבה כפילויות והרבה פרסומים מיותרים. וכשם שמשרדי הממשלה מצאו דרך, תחת לחץ ועדת הכספים וביוזמת יושב-ראש ועדת הכספים, להקטין בהרבה את ההוצאות לשעונו נוספות - וחם וחלילה לא קרה שום דבר, הכל מתנהל כתקנו; ואם אינו מתנהל כתקנו, הרי זה לא בגלל הקטנת השעונו הנוספות - כך יש לנהוג לגבי ההדפסות. משרד האוצר חייב למצוא דרך להקטין עד מינימום הוצאה זו, באופן שרק דברים הכרחיים יראו אור, ולא שכל משרד יעשה שבת לעצמו תוך כדי כפילויות ופרסומים מיותרים.

הי"ד. נצר:

רשות הדיבור לחבר הכנסת שם-טוב.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. לא אעמוד בדבר היום על המדיניות הכלכלית. על כך דיברתי בדיון הכללי על התקציב. רצוני להקדיש מספר רגעים העומדים לרשותי למדיניות הפיסקלית והשלכותיה על המדיניות הסוציאלית במדינה. הרי המדיניות הפיסקלית של הממשלה איננה רק מדיניות לגיוס אמצעים למימון התקציב. היא מכשיר חשוב מאד לקביעת מדיניות סוציאלית נכונה, לחלוקה מחודשת של ההכנסה הלאומית מתוך כוונה להבטיח יותר צדק ויותר שוויון - דברים שהם ללא ספק אלמנטים חשובים במשטר דמוקרטי. כי משטר דמוקרטי אמיתי מבטיח לא רק חופש הצבעה שווה לכל, אלא גם שוויון ומקסימום של צדק בחלוקת ההכנסה הלאומית.

אולם לפני שאגע במדיניות הפיסקלית, אינני יכול שלא להגיב על הדברים שהשמיע חבר הכנסת שופמן לגבי השקעות המדינה במשק. הוא התייחס לעניין ההשקעות בסדר גודל של מיליארדים בצורה פליטוניסטית, המעוררת רצון לתגובה, אם כי לא חשבתי כלל להתייחס לבעיה זו. חבר הכנסת שופמן מצא לנכון להעלות שני נימוקים נגד פעילות הממשלה כמשקיע. נימוק אחד - על-ידי השקעותיה דוחקת הממשלה את היוזמה הפרטית, את ההון הפרטי. נימוק שני - היא משקיעה מיליארדים ומרוויחה פרוטות.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

לכן הצביע בעד התקציב.

אותו מצב קיים לגבי חברות. אינני מתעלם מהקשר יים בגביה, אני רוצה לנצל הזדמנות זו ולומר שאנחנו מלאי הערכה לעבודתם של הפקידים באגף ההכנסות שבמשרד האוצר, שהיא אחת העבודות הקשות ביותר שיכולות להיות. כי העובדים נדרשים לאון תקיפות ויד חזקה עם מנמנה להימנע משרירות לב, לפעול רק על-פי חוק, שהרי אנחנו מדינת חוק. במגבלות אלה להצלחת לגבות ולהעלות את הכנסות המדינה — זה דבר גדול מאד. אנחנו מעריכים זאת. אבל מבחינת עומק הגביה ומבחינת עיתוי הגביה וביטול פיגורים יש עוד הרבה מה לדרוש מאגף ההכנסות של האוצר.

יש התקדמות מסוימת גם מבחינת הפרופורציות בין מסים ישירים למסים עקיפים. אני חושב שהמדיניות חייבת להיות, שישנו עוד יותר את היחס בין מסים עקיפים לבין מסים ישירים בכיוון של הקטנת מסים עקיפים והעלאת הכנסות ממסים ישירים. גם בעניין זה יש דיאגרמה מעניינת, השוואתית, שהגיש לנו האוצר השנה, המצביעה על כך שמבחינת משקלם של המסים הישירים בכלל הכנסות המדינה ממסים עומדת ישראל במקום השלושים ברשימה של חמישים מדינות. במקום השלושים מתוך חמישים מדינות — כשלפנינו כל מדינות אירופה, כמעט כל ארצות הברית, ואחריו, מבחינת משקל המסים הישירים, מדינות כספרד, יוון, ג'מאיקה, גאנה, קוסטה ריקה, הודו וירדן. זאת אומרת: אנו רחוקים מאד מלהגשים במשקל המסים הישירים בכלל המסים במדינת ישראל. להיפך, אנו עומדים במקום השלושים בהשוואה עם כל יתר המדינות.

אברהם טיאר (המרכז החופשי):

אתה מציע עומס גדול יותר של מסים ישירים?

ויקטור שם טוב (מפ"ם):

אני אומר: יותר מסים ישירים, פחות מסים עקיפים; חלוקה של מסים ישירים באופן צודק, בהתאם להכנסות. אם מדברים על מגמות היסקליות חוביות — אני מסכים עם חברי שאמרו שהמגמה החובית היא שיש הורדת מסים, ובמיוחד העובדה שאנו מבטלים בשנה הבאה את מס קליטה וחסכון חובה. אדוני סגן השר, אני מצטרף להערה החמורה שהביע חבר הכנסת חוני על הפרסום שנתן האוצר לעניין הורדת מסים, לפני שהכנסת דנה על כך. אנו מתייחסים לעניין זה בחומרה רבה. כי הממשלה אינה יכולה לעשות בענייני מסים כבתוך שלה. הממשלה אינה יכולה לעקוף את הכנסת, אף כאשר מדובר בהודעה על הקלות. אני זוכר, כשהודיעה הממשלה בדרידו, כמדומני לפני שנה, שהיא מקטינה את המס על נסיעות חוץ (אם אינני טועה), לפני שהכנסת עסקה בזה, התקוממו נגדה. לא יכולה בעניין זה לשדור שום אידייליה בין הכנסת והממשלה. אם תהיה אידייליה — זוהי תעודה רעה מאד לכנסת; ולעולם לא תעודה טובה לממשלה.

מיכאל חוני (מפד"ל):

אבל בתור עונש לא נדחה את ההקלות, אלא נגדיל אותן.

ויקטור שם טוב (מפ"ם):

אני מוכן להטיל עונש בכיוון אחר לגמרי, לא בתחום ההקלות. חבר הכנסת שופמן אומר: אילו הקלות —

תיים שפורסמו על ידי הירחון הסטטיסטי של האו"ם בשנת 1965. לפי טבלה זו נמצאת מדינת ישראל במקום החמישה-עשר מבחינת משקל המסים כאחוז מהתוצר הלאומי הגולמי, ובמקום הארבעה-עשר מבחינת משקל המסים כאחוז מההכנסה הלאומית. אנחנו עומדים אחרי צרפת, שבדיה, גרמניה המערבית, אוסטרליה, נורבגיה, הולנד, איטליה, לוקסמבורג, בריטניה, דנמרק וארצות הברית. אחרי כל אלה באה ישראל.

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית):

יש פה עניין השיעורים מההכנסה.

ויקטור שם טוב (מפ"ם):

כל מה שאתה אומר, אני מביא בחשבון.

היו"ר ד. נצר:

נדמה לי ששניכם חברי ועדת הכספים. עשו נא את המלאכה הזו בוועדת הכספים.

ויקטור שם טוב (מפ"ם):

מה שלא תאמר, אלה שני אינדיקטורים שאומרים משהו. גם אני יודע שבארצות הברית משלמים מסים על הכנסה ממוצעת של אלפים דולר לנפש, ואילו אצלנו — על הכנסה של אלף דולר לנפש; בארצות הברית משלמים 40% מהכנסה של אלפים דולר, ואילו בישראל — 27% מאלף דולר. צריך להביא את העובדות בחשבון ולא לנפש יתר על המידה את משקל המסים הרובץ על אזרחי ישראל.

הדבר החיוני השני מבחינת המגמות הוא ההתקדמות שחלה השנה בחלוקה בין השכירים והעצמאיים מבחינת ההנחות ממסים, וכאן אני חולק על חבר הכנסת וילנר. המספרים מצביעים על כך שבשנת 1967/68, בתקציב השוטף, יהיה חלקם של השכירים במס והיטל יחד 44.6%. בשנה הבאה, לפי האומדן, יהיה 44.7%, עשירית האחוז יותר. לעומת זאת חלקם של העצמאיים בתקציב השוטף מגיע ל-28.6%, בתקציב החדש — ל-29%, הווה אומר שעלה חלקם של העצמאיים ב-0.4%. אין זה הבדל גדול. על כל פנים, אין הרעה במצב, ואני חושב שהעובדה שאין הרעה במצב ואין שינוי לטובת השכירים היא עובדה המחייבת אותנו לשאול אם המדיניות הפיסקלית של הממשלה נכונה בעניין זה. אני חושב שהיא איננה נכונה. אפשר לעשות הרבה כדי לגבות יותר מן העצמאיים. אינני מתעלם מכך שיש עצמאיים קטנים שמצבם אולי גרוע ממצבם של שכירים מסוימים. יחד עם זאת, יש לעשות הרבה לשיפור המצב בגביה מן העצמאיים, ולדוגמה אביא שוב מספרים מטבלה של משרד האוצר.

אני רוצה להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת לכך שבשנת 1963/64 היתה הגביה מעצמאיים בסך הכל 200 מיליון לירות. באותה שנה, מאותן 200 מיליון לירות של גביה, גבו 24 מיליון לירות בעד שנים קודמות: בעד שנת 1961 — 24 מיליון לירות; בעד שנת 1962 — 22 מיליון לירות, ורק 119 מיליון מתוך 200 מיליון לירות היו בעד הכנסה של השנה הקודמת. איזה פיגור! כמעט 50% מהגביה היו בעד פיגור של עצמאיים משנים קודמות. אותו מצב קיים לגבי שנת 1966/67. 55% מן ההכנסה בשנה זו הם בעד השנה האחרונה, והיתר בעד שנים קודמות.

הילודה. מסופקני אם יש פה עידוד ילודה. והכוונה הריהי לעודד ילודה, ואנו יודעים את חשיבותה של הבעיה. אני אומר איפוא: המדיניות של עידוד הילודה היא סוגיה מסובכת מאד; והו נושא מיוחד. אבל בקשר עם מדיניות פיסקלית, טוב היה עושה האוצר אילו הלך גם בכיוון אחר, שהוא לדעתי המוקד של הבעיה, והוא: להקל על האפשרות של האשה העובדת לעבוד בחוץ ולטפל בילד. דה. אם איננו מקילים עליה בעניין זה, ישפיע הדבר בעיקר על הילודה. לכן אני סבור שבמצב זה, כשהאשה צריכה לעבוד, והיא הולכת לעבודה, ואין אנו נותנים לה הקלות מספיקות כדי שתוכל באמת לצאת לעבודה — יש לנו שתי אפשרויות: האחת — לומר: כל הנשים הבי"ה, למטבת. איש לא יציע זאת, כי בכך נקטין את כוח העבודה במדינה. האפשרות השניה היא: הקלות נוספות במסים לאשה העובדת. רצוי שהאוצר יעשה מאמצים גדולים יותר כדי לאפשר לאשה שתצא לעבוד, להשיג עוזרת שתטפל בילדים או לשלוח אותם למעון-יום במחיר מוזל, ושהדבר יהיה כלול בפטור ממס הכנסה. אחרת נראה לי שלא נתקדם בעניין זה.

הערת האחרונה, גברתי היושבת-ראש. את הדברים האלה אמרתי רק לגבי האשה העובדת, כי אני יודע כמה את רגישה לעניין זה. ומשפט אחד על הקלות לעולים, שעליהן הודיע שר האוצר, וגם הן הקלות חיוביות מאד. יש פה הצעה שיינתן פטור לעולים: בשנה הראשונה, על הכנסה של 1200 לירות לחודש; בשנה השניה — על הכנסה של 700 לירות לחודש; בשנה השלישית — על הכנסה של 200 לירות לחודש. זה חשוב מאד. אני מסכים עם כל אלה שאמרו שפטורים מסוג זה בלבד לא ירבו עליה. בלי שינוי האווירה ובלי יציבות של שלום — לא תהיה עליה גדולה לישראל. אבל הפטורים האלה יש להם חשיבות מסוימת, אם לא נעשה רק חצאי-צעדים. אם הפטור יינתן רק לעולים שיבואו לישראל ולא נכלול גם אותם עולים שכבר באו השנה או לפני שנה — לא נעודד עליה, ואולי גם לא נמנע ירידה. תיקונים אלה לעולים חייבים להינתן גם לעולים שבאו לפני שנה, כדי שיהיו שנותיים נוספות מן הפטור.

הערת הסופרת נוגעת לבעיות המכס ומס הקניה. שר האוצר אמר פה בנאום התקציב שלו, שהוא יילחם בכל כוחו נגד תשלום תוספת יוקר. אני חושב ששר האוצר לא אמר דברים אלה בשם הממשלה. הוא לא יכול היה לומר אותם בשם הממשלה. כי הממשלה יש לה קודם כל קווי יסוד, שעדיין קיימים. והיא גם התחייבה לפעול בענייני שכר בתיאום עם ההסתדרות. ההסתדרות מתנגדת לכל שינוי בשיטת תוספת היוקר הקיימת. לכן אני רוצה להציע לשר האוצר, שניהל את מדיניות המכס ומס הקניה שלו כך שימנע — במיוחד בעקבות הפיחות — עליית האינדקס של סל המזונות.

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית):
עד אז יהיו בחירות חדשות.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

מדיניות מתאימה של מכס ומס קניה, שתמנע עליית האינדקס, תבטיח שלא יהיה צורך לשלם תוספת יוקר, כי איננו רוצים תוספת יוקר כאשר אין יוקר, אולם אם לא תהיה מדיניות נכונה והמחירים יעלו — יצטרך לשלם תוספת יוקר.

מוציאים את העו. אני חושב שלגבי חלק מן האזרחים באמת מוציאים את העו. אבל לגבי חלק אחר — מוציאים עצם, כי לא נתנו להם אף פעם עז בהקלות. ישנה בידי אותה טבלה שמשרד האוצר פרסם עכשיו. הטבלה היתה כלולה בחומר שהוגש לוועדת הכספים. ואני רוצה להדגיש: אורח שהכנסתו 500 לירות — יקבל הקלה של 2.40 לירות לחודש; לאורח שהכנסתו 600 לירות — הקלה של 6.80 לירות; 700 לירות — הקלה של 10.7 לירות. לעומת זה, לאורח שהכנסתו 3,000 לירות לחודש ויותר — הקלה של 211 לירות (אני מדבר על גישום בעל משפחה עם שני ילדים). 211 לירות לחודש — הקלה. לאורח שהכנסתו 2,500 לירות — 158 לירות הקלה; לאורח שהכנסתו 2,000 לירות — 109 לירות הקלה.

ישבנו בוועדת הכספים ודנו על תקציב משרד הסעד ועל הקיצבה לנצרכים שכל קיומם על קיצבת סעד בלבד. לבד — 71 לירות; לזוג — 108 לירות. וכשתבענו להגדיל, כי איך יכול להיות בודד, שכל קיומו על קיצבת סעד בלבד, על 71 לירות? — אמרו: אין כסף. אני שואל אתכם איפוא, רבותי: באיזו זכות אנו נותנים פה הקלה של 211 ל"י לאדם שיש לו הכנסה של 3,000 לירות לחודש, ומסרבים להעלות קיצבת סעד לבדד החייב להתקיים מ-71 לירות בלבד? למה לא ניתן הקלה קטנה יותר לבעל הכנסה של 2,000–3,000 לירות לחודש? אינני אומר שלא לתת הקלה, אבל לתת אותה ב-50% פחות לבעלי הכנסות גדולות ולתת קצת יותר לנצרכים מקבלי קיצבת סעד. המיסוי הוא מכשיר פיסקלי לוויסות סוציאלי של העניינים, ואנו חייבים להשתמש בו. ואם אציע תיקונים — אציע תיקונים בכיוון זה. לא ייתכן שעל הכנסה קטנה תינתן הקלה מיקרוסקופית, ואילו על הכנסה גדולה — הקלה טלסקופית. יש פה עיוות סוציאלי, שצריך לתקנו.

עוד דקות ספורות, ואני מסיים. יש פה עוד מספר הקלות שאני חייב לברך עליהן. הקלה אחת חשובה מאד: פטור וניכוי למשפחות שילדיהן משרתים בצה"ל. עד עכשיו היה הפטור 60 לירות. עכשיו הוא 200 ל"י. מזמן לחמנו לזה, והדבר הושג. יש פה התקדמות יפה מאד לגבי משפחות מרובות-ילדים, כשהפטור על הילד השלישי, הרביעי והחמישי מגיע לאלף לירות, במקום 500 לירות, ו-650 על הילד השני.

שלמה רוזן (מפ"ם):

אין להם הכנסה כזאת.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

אני מתרגש מאד מהסולידריות הסינתטית של חבר הכנסת שלמה רוזן. ממילא רציתי להגיע לזה, אך היה שבת-ראש מפריעה לי בפטיש. אני מסיים איפוא בעוד דקה.

היו"ר ד. נצר:

סולידריות ביני ובין חבר-הכנסת רוזן — יש, אבל הזמן איננו.

ויקטור שם-טוב (מפ"ם):

אני מעוניין עכשיו בסולידריות עם היושבת-ראש.

אינני יודע כמה ילדים ייוולדו כתוצאה מן ההקלות הללו למשפחות מרובות-ילדים, ובכמה זה יעודד את

הי"ר ד. נצר :

רשות הדיבור לחבר הכנסת קרגמן.

מדריך ביבי (מפלגת העבודה הישראלית) :

היו הקלות גדולות.

ישראל קרגמן (מפלגת העבודה הישראלית) :

תקוותי שאותם השירותים, שקיבלנו על עצמנו לקיים ולספק לעם, נוכל לקיים אותם כפי שהוצע בתקציב. כי מה שנתבע מאתנו — וחבר הכנסת חזני יודע זאת בדיוק כמוני, ולא רק הוא — לצורכי הבטחון הוא בממדים כאלה שקשה לקיים את התקציב הרגיל בתקופה כזאת, כשהתקציב הוא מלחמתי-בטחוני ורמת החיים היא כזו שאנו חיים בה. לכן אינני חושב שנוכל עכשיו לתקן עיוותים, במידה שהם קיימים. הורדת מסים עקיפים בממדים ניכרים מחייבת אותנו לחפש מקורות הכנסה אחרים, ואיש לא יציע בתקופה כזאת להעלות מסים ישירים. על כל פנים, אני לא אציע זאת, וכן לא חברי. לכן חייבים אנחנו לדחות לתקופה מסוימת שינוי בשיטות המסים. אינני מתנגד שתיערך בדיקה כללית בנושא זה, אולם לדעתי אי-אפשר יהיה לקבל שום תיקונים, גם אם מישו יציע אותם.

אני רוצה להעיד לחבר הכנסת פישר, אשר הביא כאן דוגמות על קיפוחים בערעורים על שומות של העצמאיים. אף אני עברתי על החומר שהוא קרא לפנינו, אבל ייתכן שיש אי-הבנה בקריאת החומר. מספר השיבות של הוועדות הציבוריות, שדנו בערעורים על שומות, היה 2391; מספר הפניות מצד נישומים היה 15,500; מספר הפניות, שבהן נסתיים הטיפול אחרי שוועדת הערר קבעה מה שקבעה, היה 11,713; מספר הפניות, שהוסכם להחזיר לטיפול, היה 1200. זאת אומרת, נשארה לסוף השנה יתרה של 2900 פניות לטיפול. ואינני יודע מניין לקח חבר הכנסת פישר כל-כך הרבה אלפים של פניות שלא טיפלו בהן. ייתכן שלא טיפלו בהן כראוי, אולם אלו הן החלטות של ועדות הערעורים.

רצוני להגיב לקריאת-הביניים של ידידי חבר הכנסת ביבי על ההקלות הגדולות, כביכול, שניתנו בענייני מסים. הן לא היו גדולות. הן היו שוליות בהחלט. אינני חושב שמילווה קליטה הוא מס. היה לי בזמנו ויכוח על כך עם חבר הכנסת בדר. הוא טען במשך כל השנים שזהו מס. אני טענתי שזהו מילווה אשר צריך להחזיר, ולחזירו בדיוק, במועדים קבועים, בריבית ובהצמדה. באפריל 1968, במקום לחדש את המילווה, מבטלים אותו לגמרי. אולם זה איננו מס.

אשר למסים עצמם, יש כמה דברים שוליים לקולה. למשל: עניין מס ההכנסה על שווי דירה. זהו אובייקט קטן. יש גם הקלה לילד השלישי, שבוודאי תתקבל באהדה. ויש הקלה למשפחות שלהן בנים המשרתים בצבא. אבל כל הדברים האלה הם לא כל כך מרכזיים למפרנס.

נכון שמילווה הקליטה כסך כולל של 185 מיליון לירות היווה סכום נכבד, אבל לא איננו מס. עובדה היא שהמדינה יכולה לגייס את הסכום הזה על ידי מילווה מרצון חופשי. כבר ציין זאת חבר הכנסת חזני, ואמנם אנו יודעים עד כמה מגדילים מדי פעם את האמסיות השונות, את איגרות החוב. יש לכן ביקוש, מפני שיש חיסכון בציבור. יש מילווה חופשי, לא מילווה חובה, ואלה הם כספים שנוכחים לקופת המדינה. בריבית יותר קטנה ובהתחייבויות יותר קטנות מאשר מילווה קליטה.

ישראל קרגמן (מפלגת העבודה הישראלית) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אודה על האמת: אחרי ארבע-עשרה שעות ויכוח על תקציב המדינה, שהיה לנו לפני זמן קצר, ובירור כלכלי מעמיק, אין הרבה מה להוסיף, ואינני חושב שחברי הכנסת ימצאו עניין לשמוע הערות על דברים שכבר נאמרו. לכן אעיר רק כמה הערות בשולי הדיון.

הערה ראשונה: רצוני לציין בסיפוק את העבודה שנעשתה על-ידי קרן הארנונה, אשר טיפלה יפה, ללא כל אפליות ובצורה מזורזת, בתשלום בעד אותם הנוקים אשר נגרמו למשקים שונים עקב מלחמת ששת הימים. הסכום אשר שולם על-ידי קרן הארנונה מתקרב ל-20 מיליון ל"י. אני מודה, על כל פנים עד כמה ששמעתי מפי גורמים שונים, שאין טענות או תלונות על העבודה שנעשתה על-ידי קרן הארנונה.

מיכאל חזני (מפד"ל) :

צריך לציין שהיא פעלה בזריזות, אך אני מתפלל על כך שצריך לציין כי היא פעלה ללא אפליות.

ישראל קרגמן (מפלגת העבודה הישראלית) :

אני אומר: ללא כל אפליות, מכיוון שהחוק אשר התקבל בכנסת מפלה בין אזורים שונים. קרן הארנונה פעלה ללא אפליות, ואין צורך להבין זאת במובן השלילי. למרות מה שהחוק ציווה לקרן הארנונה לשלם לאלה ולא לשלם לאחרים, עקב הדיונים, שחבר הכנסת חזני היה שותף להם בוועדת הכספים, היא פעלה ללא אפליה, זאת אומרת, היא עברה על האפליה הקיימת בחוק, אפליה שנבעה ממצאות מסויימת.

(קריאה: החוק העדיף.)

לא צריך לקבל זאת בצורה כל כך שלילית. זוהי עובדה.

אני רוצה לציין פעולה גדולה, שנעשתה על-ידי העוסקים בחסכון שבמשרד האוצר, ומיד אביא מספרים עד כמה גדל החסכון בישראל בשנת 1967 לעומת 1966. החטיבה העוסקת בחסכון במשרד האוצר עשתה כמיטב יכולתה. מובן שתנאים מסויימים בארץ הם שקבעו את החסכון, אולם כדאי לציין את הפעולה שנעשתה על-ידי המחלקה העוסקת בזה.

ב-1966 היו תכניות הצבירה של החסכון 42 מיליון ל"י; היתרה לסוף שנת 1966 — 300 מיליון ל"י. ב-1967 היתה הצבירה 185 מיליון ל"י; היתרה — 544 מיליון ל"י. נוסף לכך היתה צבירה בקופות-גמל, שהיתרה שלהן לסוף שנת 1966 היתה במיליארד ו-258 מיליון ל"י ולסוף 1967 — 2 מיליארד ו-921 מיליון ל"י.

אינני חושב שאנו רשאים לעסוק עתה בפרק של שינוי בשיטות המסים. יש לי יחס מיוחד להצעותיהם של חברי הכנסת חזני ושמ-טוב, וייתכן שגם אני הייתי יכול להוסיף כמה וכמה הצעות לתיקונים במסים. אולם אני חושב שאסור לנו בכלל להציע כל הקלה נוספת על אלו שהוצעו על-ידי שר האוצר בהצעת התקציב שלו, כי איננו יכולים להתעלם מן העובדה שאנו נמצאים בתקופה של מלחמה והתקציב שלנו הוא תקציב מלחמתי.

מיכאל חוני (מפד"ל) :
 להדבר שנים.

מיכאל חוני (מפד"ל) :
 יש תור למנהלים כלליים.

ישראל קרגמן (מפלגת העבודה הישראלית) :
 זה, אולי, כן.

חבר-הכנסת שופמן נאם פה נאום אופוזיציוני. זה מותר לו, כמובן. אולם קראתי את הודעתו של מר רקנטי, שהוא אדם בעל יזמה פרטית, והוא הודיע שבשנה האחר-רונה גדלה הרווחיות, ולא רק של הבנקים (הוא מנהל גם עסקים שאינם קשורים עם בנקים — מפעלי תעשייה, השקעות וכו'). הוא אמר שחל שיפור ברווחיות המפעלים. ולא רק הוא אמר זאת. קראנו מספר הודעות מטעם מפעלים המבשרים חלוקת דיבידנדה והאומרים שחל שיפור מסוים ברווחיות המפעלים בארץ.

חברי הכנסת, אני רוצה לסיים את דברי באמרי, שנדמה לי כי באותן הרפורמות, שכל אחד רוצה בהן, בתחום המיסוי, בהקלות נוספות, דבר שבדרך כלל הוא לגיטימי, — פרק זה אנחנו צריכים לדחות, ולא למועד קצר, כי אנחנו נדרשים בתקופה הזאת לתקציב בטוחני וכללי גדול, שיוכל לספק את כל השירותים שאנחנו תובעים לעצמנו, ונדמה לי שכל שינוי במיסוי, המביא לידי הפחתה בהכנסות, יפגע במטרות האלה. נדמה לי שההתחרות בינינו על הקלות נוספות במסים לא תביא כל תועלת והיא רק תפגע בביצוע התקציב הדרוש לנו בתקופה זו.

היו"ר ד. נצר :

המשך הדיון בתקציב משרד האוצר יהיה באחת הישיבות הקרובות.
 ישיבת הכנסת הבאה — מחר בשעה 16.00. ישיבה זו נעולה.

ישראל קרגמן (מפלגת העבודה הישראלית) :

נכון. לעשר שנים, לשבע שנים, לחמש שנים — כפי שנוהגות לעשות קופות הגמל. חבר-הכנסת שם-טוב הגיע למסקנה שהנה היתה הקלה במס בסכום של 200 מיליון לירות. למעשה זו לא הקלה במס; זהו ביטול מילווה שצריך להחזיר אותו בעוד שנה, שנתיים, שלוש.

חבר-הכנסת שופמן תבע ושאל מדוע אין מקבלים את תעודות המילווה בעד השנים 1964, 1965 ו-1966. נכון שיש תביעה ביחס לתעודות לשנת 1963, אך ביחס ל-1964 ו-1965 יש תקנות, מאושרות על-ידי ועדת הכספים, ובתקנות נקבעו תאריכים לגבי מועד הוצאת התעודות. תקנות אלה היו טעונות אישורה של ועדת הכספים, ואמנם הוועדה אישרה אותן. לכן לגבי השנים 1964 ואי-לך תיעשה החלוקה לפי מה שנקבע בתקנות. עם זאת נכון שלשנת 1963 טרם נסתיימה החלוקה.

ברצוני להעיר עוד משהו. אני מצטער מאד שתחבר-הכנסת שם-טוב דיבר על תקציב משרד הסעד. תקציב משרד הסעד טרם הוכא לכנסת, הוא גם טרם עמד בהצבעה בוועדת הכספים, והדיבור על תמיכה בזקנים, לעומת הפטור הגדול של המס, נדמה לי שלא היה עדיין במקומו.

חבר-הכנסת שופמן דיבר על החברות הממשלתיות ועל כך שפעולות הממשלה מונעות אפשרויות מאחרים, מונעות מאחרים להשקיע כספים, לפתח מפעלים. אינני יודע אם יש תור גדול למשקיעים בים-המלח, בערד, בחיפוש נפט בארץ, במפעלים פטרו-כימיים. אינני רואה עדיין שהיזמה הפרטית והקפיטל הפרטי רצים להקמת המפעלים האלה.

הישיבה נעלה בשעה 20.38.